

ROMÂNIA EROICĂ

Revista Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria" • Anul XXVII • Nr. 3 (72) - 2024

15 Întemeierea unui monument al eroilor

22 Jurnalul de front al preotului
Marin H. Dumitrescu

47 S.O.S. Monumentele Eroilor

48 Pământ din os domnesc

60 Rănit în Tatra

Apelul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”

Biroul Executiv Central mulțumește tuturor persoanelor care doresc să sprijine financiar activitățile de cinstire a memoriei eroilor noștri.

Susținerea financiară constă în depunerea a cel puțin 100 de lei la sediul asociației noastre (Bulevardul Ion Mihalache nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal: 011203), pe bază de chitanțier sau mandat poștal) sau în Contul Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”:

RO45RNCB0082004534620001, BCR, Sucursala UNIREA, București

Toți cei care vor răspunde apelului nostru vor primi câte un exemplar gratuit din fiecare număr al revistei “România eroică”, iar la sfârșitul anului conducerea Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria” va acorda fiecărui susținător o Diplomă de Excelență.

În anul 2023-2024 au răspuns apelului nostru:

1. Opritsa Dragalina Popa, Elk Grove, SUA.
2. Dr. Cornel Dumitriu și Nina Dumitriu, New York, SUA.
3. Irina Nelson, New York, SUA.
4. Dr. Radu Manoliu, Olanda.
5. Rodica Voiculescu, București.
6. Vasile și Mariana Papadopol, SUA.
7. Dr. Dorin Bucă, Galați.
8. Gl. mr. prof. univ. dr. Visarion Neagoe.
9. Gl. dr. Ioan Hurdubaie, București.
10. Col. (ret.) Vasile S. Popa.
11. Col. (ret.) Eugen Burghilea, București.
12. Col. (ret.) Dumitru Roman, București.
13. Col. (ret.) Constantin Chiper, Ploiești.
14. Liliana Vințeler, Tg. Mureș.
15. Gl. bg. Radu-Șerban Dan.
16. Gl. bg. (r) ing. Marin Alniței, București.
17. Col. (r) Nicolae Ivan, București.
18. Gl. bg. (ret.) Achim Alstani, Buzău.
19. Plt. adj. princ. (ret.) Sanda Nicolae, București.
20. Col. (ret.) Constantin Bostan, București.
21. Col. (ret.) Gheorghe Mateescu, București.
22. Ec. Florentina Ganea, București.
23. Floarea Dimian, Buzău.
24. Florica Ciorobeia, București.
25. Olga Moșoiu, Ștefănești, Argeș.
26. Bogdan Moșoiu, Ștefănești, Argeș.
27. Florentin Moșoiu, Ștefănești, Argeș.
28. Adrian Moșoiu, Ștefănești, Argeș.
29. Nicoleta Moșoiu, Ștefănești, Argeș.
30. Nicolae Dobre, Geamăna, Argeș.
31. Georgeta Bălan, Brăila.
32. Col. (ret.) Dumitru Stratanov, Brașov.
33. Lt. col. (ret.) Victor Epure, Slatina.
34. Mr. (ret.) Lucia Cerghizan, Ploiești.
35. Col. (ret.) Vasile Andronache, Botoșani.
36. Col. (ret.) Nicolae Dragu, Călărași.
37. Ing. Neculai Ursu, Ploiești.
38. Prof. Ioana Nechita, București.
39. Prof. Diana Cristev, București.
40. Col. (ret.) Adrian Ronai, Petrila.
41. Col. (ret.) Ioan Scutaru, Brașov.
42. Contraamiral de flotilă (ret.) dr. ing. Constantin Rusu, București.
43. Contraamiral de flotilă (ret.) Marian Ioan, București.
44. Ec. farmacist Alexandru Gheorghe Ile, Vulcan.
45. Col. (ret.) ing. Virgil Sanda, Vulcan.
46. Sociolog Ioan Dorel Șchiopu, Vulcan.
47. Ing. Emil Părău, Lupeni.
48. Ing. Costel Dicu, Lupeni.
49. Ing. Gheorghită Rad, Vulcan.
50. Col. (ret.) Constantin Fulga, Petroșani.
51. Dr. Codrin Dumitru Munteanu, București.
52. Col. (ret.) prof. univ. dr. Ion Giurcă, București.
53. Alexandru Bartoc, București.
54. Paul Adrian Cristescu, Prahova.
55. Alexandru Dobrică, Pitești.
56. Gl. bg. Petre Stoica.
57. Col. (r) Octavian Văduva, București.
58. Plt. adj. princ. (r) Cătălin Păduraru, București.
59. Valeria Mincu.
60. Florinel Ciubeică, Buzău.
61. Ing. Sorin Novac, București.
62. Dr. Valeria Bălescu, București.
63. Prof. univ. dr. Ion Solcanu, Iași.
64. Lector univ. dr. Adrian Bogdan Ceobanu, Iași.
65. Prof. univ. dr. Valentin Ciorbea, Constanța.
66. Dr. Vasile Ciobanu, Sibiu.
67. Dr. Mihai Drecin, Oradea.
68. Prof. dr. Corneliu Pădurean, Arad.
69. Prof. univ. dr. Anataol Petrencu, Chișinău.
70. Col. (ret.) Marian Gargaz, București.
71. Col. (ret.) Cătălin Machedon, Piatra Neamț.
72. Ion și Ioana Groza, California, SUA.
73. Corneliu Vișoianu, București.
74. Lt. col. (r) ing. Nicolae Gava, Brașov.
75. Elena Neagoe, București.
76. Silviu-Cătălin Petrea, București.
77. Emil Corneliu Ninu, Mangalia.
78. TTS (Transport Trade Services) SA, București.
79. G.P. TRANS SRL, Drobeta-Turnu Severin.
80. JUNCU INDUSTRY S.R.L., Galați
81. CNFR NAVROM SA, Galați
82. Radu Voinescu, București
83. Radu Cuceu, Franța.

Mulțumim tuturor!

15 CRONICA

Rm. Vâlcea. Întemeierea unui monument al eroilor

de Grigore Buciu

22

MEMENTO

Jurnalul de front al preotului Marin H. Dumitrescu

48 EROUL DIN FAMILIA MEA

Pământ din os domnesc

de Viorel Domenico

58 ARTĂ ȘI LITERATURĂ

Amintirile unui suflet de poet

de Dana Atanasiu

Coperta I. Urna cu pământul sacru al eroilor vâlcei, depusă la temelia viitorului monument din incinta Arhiepiscopiei Râmnicului.

Coperta II. Donații pentru Cultul Eroilor.

Coperta III. Dans românesc, desen de Leria Niky (Illustration, 1935)

Coperta IV. Mesajul ANCEM depus la temelia Monumentului eroilor din Rm. Vâlcea.

Rugăm pe toți cei care au fotografii ale celor căzuți pe front sau în prizonierat, în cele două războaie mondiale, să se adreseze redacției!

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă de cultură și educație patriotică, de cinstire a eroilor neamului

Fondată în anul 1920 sub înalta ocrotire a Majestății Sale Regina Maria și a Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române PF Miron Cristea.
Serie nouă. Anul XXVII.

EDITORIAL

După revoluție a nins degeaba... – de colonel (ret.) Dumitru Dan Roman 3

PUNCTUL DE VEDERE

Ca și cum eroii ar fi ai altora – de general de brigadă (ret.) Grigore Buciu 5

EVENIMENT

Cultul Eroilor Prahova, la ceas aniversar

– de colonel (ret.) Puiu CUJĂ 7

Cultul Eroilor are o nouă conducere!

– de colonel (r) Nicolae IVAN 8

CRONICA

“Brazii se înclină, dar nu se frâng!” – de Cecilia Sfetcu 10

Omagierea eroilor români la Sofia – de colonel (ret.) Remus Macovei 12

Omagiu Aviației Române 17

Ziua Drapelului. Trecerea Tricolorului prin ritualuri simbolice

– de general de brigadă (ret.) Grigore Buciu 18

A 80-a toamnă a jertfei noastre. Oarba de Mureș, comemorare și recunoștință

– de Liliana Vințeler 20

MEMENTO

Cucerind straturile superioare ale atmosferei – de Gary F. Kurutz 27

CENTENAR

Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” la Centenar!. Pledoarie pentru

Cartea de Aur – de colonel (ret.) Dumitru Dan Roman 33

Aurel Voicu Ștefănescu, absolvent al primei promoții a Liceului Militar

„Ștefan cel Mare” din Cernăuți

– de colonel (ret.) prof. univ. dr. Petre Otu 34

REMEMBER

De la Orfelinatul „Olga M. Sturdza” la Sanatoriul Maritim

– de Emil-Corneliu Ninu 38

România Eroică

Director: General-locotenent (r)
Corneliu Postu

Consiliul științific

colonel (ret.) prof. univ. dr. Petre Otu, general
de brigadă (ret.) Grigore Buciu, colonel (ret.)
prof. univ. dr. Alexandru Oșca.

Redacția

Redactor-șef: col. (ret.) Dumitru Dan Roman;
Redactor-șef adjuncț: col. (ret.) Constantin
Chiper;

Redactori:

Teodora Manole, Cecilia Sfetcu, Carla Duță,
Ioan Ioniță.

Art director: Sorin Angheloiu

Fotoreporter: Col. (r) Nicolae Ivan

Adresa redacției: Bulevardul Ion Mihalache
nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal:
011203

Tel./fax: 021.2241802

E-mail: romaniaeroica@gmail.com

Site: www.cultuleroilor.ro

Facebook: [revistaeroica](https://www.facebook.com/revistaeroica)

Cont Bancar: RO45RNCB0082004534620001
BCR, Sucursala Unirea, București
Cod Fiscal: 4505235

Tipar: Tipografia EVEREST

Răspunderea pentru conținutul articolelor
aparține în exclusivitate autorilor, conform art.
206 din Codul Penal

I.S.S.N 1453-9659

Copyright: este autorizată orice
reproducere fără a se percepe taxe
suplimentare, indicând sursa (revista România
Eroică), cu excepția textelor și fotografiilor a
cărora proveniență este specificată expres.

**Acest număr a apărut în 1500 de
exemplare.**

Condiții de colaborare: cititorii din țară
și din străinătate pot trimite pe adresa
redacției texte și fotografii care se încadrează
în tematica revistei. Manuscrisele nu se
înapoiază.

A fost odată un cimitir al eroilor	45
Reabilitarea plutonierului erou Constantin Botez – <i>de căpitan (r) Ionel Bostan</i>	46
S.O.S. Monumentele Eroilor. Troița de la Bârlad – <i>de D.D.Roman</i>	47

EROUL DIN FAMILIA MEA

O familie greu încercată

– *de ing. Valeriu Negulescu, ing. Doina Popescu* .....

53

IN HONOREM

Profesorul Eugen Petrescu la 65 de ani! .....

55

ARTĂ ȘI LITERATURĂ

Medalion. Ioniță Secară.

Dumitru Dan Roman, A scrie și a nu publica! .....

56

Amintirile unui suflet de poet – *de Dana Atanasiu* .....

58

Ioniță Secară, Eu am visat și-am fost privit visând .....

59

Ioniță Secară, Rănit în Tatra .....

60

CID, Mircea Eliade și limba română .....

63

Tudor Argezi, În marginea drumului .....

64

Nichifor Crainic, Mănăstirea .....

65

Constantin Strună, Când a sunat goarna despărțirii .....

66

Cristian Crâmpiță, Polonicul doamnei Prașca .....

67

Vitrina cu cărți – *de Grigore Buciu* .....

68

IN MEMORIAM .....

72

Vreți să semnați în paginile revistei?

România Eroică primește pentru publicare articole, evocări, portrete, note, documente, recenzii, știri despre activitatea filialelor ANCERM, fotografii inedite. Materialele propuse redacției vor fi prezentate pe suport electronic (CD, dischetă), însoțite de fotografiile originale sau scanate în format JPEG, cu o rezoluție de cel puțin 300 dpi. În cazuri speciale, vor fi acceptate și texte dactilografiate. Fotografiile vor fi însoțite de explicații corespunzătoare și de numele autorului lor (acolo unde este cazul).

De la caz la caz, redacția poate accepta preluarea unor articole apărute în alte publicații, dacă prezintă un interes deosebit pentru tematica **României Eroice**; în această situație, persoana care propune articolul respectiv are obligația să obțină acordul publicației în care a apărut.

Redacția își rezervă dreptul de a publica materialele în funcție de necesități și, desigur, de a nu le reține pe acelea care nu se înscriu în tematica revistei. De asemenea, își rezervă dreptul de a face, pe textele acceptate pentru tipar, îndreptările socotite necesare, atât în ceea ce privește forma, cât și conținutul, firește după consultarea sau avizarea autorilor. ■

După revoluție a nins degeaba...

Colonel (ret.) Dumitru Dan ROMAN

Cu câteva zile în urmă, răsfoind numerele mai vechi ale revistei *România eroică*, la care lucrez de aproape două decenii, am constatat că pe vremuri eram mai entuziasmat și mai încrezător în ceea ce scriam și chiar spiritul articolelor mele era mai caustic și mai bătaios; acum, scriu din ce în ce mai rar – abia dacă-mi găsesc subiectele – și eu însumi simt că mă regăsesc cu greu în atmosfera Cultului Eroilor. Asta înseamnă că, pe măsură ce se adună anii, mă îndepărtez de anumite imagini ale acestei vieți, ori le înțeleg și le interpretez anapoda. În orice caz, cu totul diferit de cum gândește generația (mai) tânără, care le știe pe toate și care este gata să te pună la zid pentru orice opinie sau să-ți aplice cât ai clipi etichetele omului recent – „antisemit” „comunist”, „putinist”, „naționalist”, „idiot util”, „fascist”, „suveranist” și altele asemenea – și să te trimită la reformă sau chiar mai rău.

Oare nu așa făceau comuniștii Ana Pauker, Valter Roman, Leonte Răutu, Leonid Tisminețki și toți agenții, instruiți la Moscova și aduși cu tancurile Armatei Roșii să guverneze poporul român și să-i facă bine cu forța?

Ce diferență este între etichetările de atunci și cele de astăzi? Pe atunci, rezoluțiile „dușman al poporului”, „fascist” și „criminal de război”, puse de „tovarășa Ana” pe rapoartele elitei armatei regale române, trimiteau direct la Canal sau chiar la moarte. Oare cât de departe este bietul român, mereu „subt vremei”, cum îl deplângea cronicarul Miron Costin, de acele decenii însângerate și de textele infecte din Scânteia lui Brucan, scrise cu pistolul pe masă? Același Brucan, care în zilele revoluționare din decembrie 1989 era așteptat la poarta Televiziunii Române cu invitația „Poftiți, tovarășe Brucan!” (N-am reușit să aflu cine era vocea, care îi punea țara la picioare tovarășului Brucan, instruit la Moscova, dar și la Washington).

Lăsând deoparte aspectul jalnic al degradării morale a clasei politice dâmbovițene care, de mai bine de treizeci de ani, nu ne-a dat nicio speranță și nici certitudini că ar putea evolua spre bine, pot să afirm că rar m-am simțit atât de revoltat și de scârbit ca în fața mizeriei umane și a caracterelor infecte, care și-au dat jos măștile și și-au arătat arama în spectacolul hidos ce a urmat aceluși decembrie 1989. Cine a fost duplicitar, cu două fețe, înainte de '89, a fost și după '89. Priviți-l pe Băsescu-Petrov cum plânge – și vă va fi de ajuns!

Dacă urăsc pe cineva cu toată ființa mea, atunci acei cineva sunt trădătorii de țară, acei indivizi infecti pe care Dante Alighieri, în celebra lui *Divina comedia*, i-a cuprins în cel mai de jos cerc al infernului: o câmpie de gheață, în care sunt cufundați până la gât, cu capul dat spre

spate, pentru ca lacrimile lor să nu se poată scurge și să le înghețe pe ochi. Recunoscând pe trădătorul Florenței din timpul luptelor la care participase și Dante, marele teolog creștin îl blestemă și îl lovește cu piciorul în cap.

Sper că nu-i trece nimănui prin minte să spună despre Dante că era un păgân, deși este plin de scârbă față de lingușitori și alte lighioane de acest fel, pe care le bagă într-o mlaștină cu rahat. Arătând milă pentru cei morți din dragoste, respect pentru cel care înfruntă iadul și nu se vaită, dispreț față de cei fără ideal (îi pune să alerge veșnic după un drapel, chinuiți de gângănii scârboase) – deci având o atitudine foarte nuanțată față de păcate –, marele Dante este direct feroce la capitolul trădătorilor.

Părăsesc acest subiect urât mirositor cu o expresie născută și rostită în prealuminatul Occident, pe care nimeni, nu-i așa, nu-l poate acuza în zilele noastre de „incorectitudine politică”, o expresie memorabilă prin concizie și virulență: I spit on his grave!

Cred că mă integrez perfect în acest „Canto” al lui Dante: Florența mea a fost Armata și, în aceeași măsură cu ea, Cultul Eroilor! După trecerea în rezervă, în 2005, am lucrat douăzeci de ani (aproape!) la conducerea revistei *România eroică*, având în biroul redacției bustul din gips al mareșalului Ion Antonescu, o lucrare de artă realizată „după revoluție” de talentatul sculptor Florin Musta, pe atunci angajat al Studioului de Arte Plastice al Armatei, plecat de ani mulți în străinătate, îngroșând rândurile acelei așa-zise „diaspora” – termen impropriu atribuit emigrației actuale a românilor, care nu acoperă în niciun fel realitatea istorică la care face trimitere! – am lucrat, spun, fără să știu că așa putea fi declarat, în orice clipă, „fascist”, „antisemit”, „criminal de război” etc.

Acest bust din gips, care urma să fie turnat în bronz, în fapt o operă de artă, precizez, o creație a unui artist apreciat, așa cum este și o poezie, o pictură, o carte semnată, să zicem, de Mircea Eliade, de Octavian Goga, de Mircea Vulcănescu, sau de alți creatori iluștri ai românilor, are o poveste pe cât de hilară, pe atât de tristă. Când poporul român a fost acuzat, printr-o lege, de „holocaust împotriva evreilor”, bustul din gips a devenit, brusc, un obiect acuzator, ca toate statuile, numele de străzi, de organizații și fundații din România, care evocau un criminal de război și un antisemit. Regretatul Petre Stoica, președintele de atunci al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, un general cu multe calități umane, mai puțin curajul, care îi lipsea cu desăvârșire, a propus ca incriminatul obiect să fie distrus, ori să fie ascuns. A fost acoperit, în cele din urmă, într-un sac din pânză de rafie și aruncat în cel mai întunecat colț al subsolului în care Cultul Eroilor își ducea veacul. Când la conducerea asociației a venit generalul Visarion Neagoe – fie-i numele laudat! – și ne-a scos din subsolul acelei clădiri, am luat bustul din gips și l-am așezat în redacție. Legea, pomenită mai sus, nu-mi lua acest drept! O concesie făcută istoriei, o eroare, o sfidare a românilor? Creadă fiecare ce vrea!

Cine a trăit zilele lui decembrie 1989 își mai amintește, probabil, că în noaptea sfântă a Crăciunului, imediat după execuția cuplului Nicolae și Elena Ceaușescu, care a consfințit victoria „revoluției”, după unii, ori succesul „loviturii de stat”, după alții, la Târgoviște, locul crimei, dar și la București și în toată țara, a început să ningă. Peste România s-a așternut o plapumă albă, imaculată, acoperind, într-o simbolică divină, ancestrală, tot răul celor cincizeci de ani de comunism. Am crezut și am sperat, atunci, că zăpada aceea cerească, trimisă ca un miracol peste România, va acoperi pentru totdeauna toate păcatele și răutățile în care am fost siliți să trăim.

Sfântă naivitate de român! ■

Ca și cum eroii ar fi ai altora

Grigore BUCIU

S-au împlinit 80 de ani de la debarcarea din Normandia. Președinți și prim-miniștri, regi și regine s-au strâns să-și amintească împreună de evenimentul care a însemnat începutul înfrângerii nazismului în Europa. Este important să ne aducem aminte, mai ales acum când cei care au suportat ororile au dispărut și cei câțiva veterani de război care au mai apucat să trăiască până acum sunt gata să plece și ei.

Generațiile care s-au născut după revoluție nu au trauma amintirilor de război, deși nebunia aceasta a omenirii nu a trecut, ci se manifestă modern și asimetric în Ucraina și în Israel. Nu știm cum se vor stinge aceste flăcări ce ard pământurile și rosturile altora și cum va fi rezolvată tragică dilemă: pământuri pentru pace sau război pentru pământuri?

Televiziunile noastre nu prea au băgat în seamă marcarea comemorativă a Zilei Z, fiind ele centrate pe alegerile locale, ignorându-le pe cele europarlamentare, pe crime și pe marele eveniment al chemării generalilor secretelor noastre să de-a mărturii. Pentru cine și ce, rămâne să ne dumirim și vom crede că justiția s-a vindecat, ce miracol, și va da sentința pe dreptate și nu pe partide.

La ce bun să ne mai aducem aminte de război? Noi, românii, nu ne mai aducem aminte nici de noi, darămite de mulțimea de suflete care și-au lăsat trupurile în tranșee pentru țară și neam. Ziua Eroilor, 13 iunie, după alegeri a trecut total neobservată, ignorată și neinteresantă, la 80 de ani de când la debarcarea pe plaja din Normandia au murit 10 000 de ostași într-o singură zi. Pe aceia și pe supraviețuitorii puțini care mai există, mai-marii lumii occidentale i-au cinstit cum se cuvine.

În aceeași perioadă a anului, cu 80 de ani în urmă, noi ne retrăgeam spre țară, după înfrângerea de la Cotul Donului și de la Stalingrad, cu speranța că poate mai putem recupera Ardealul ocupat de ungurii hortyști.

Pe drumul dus-întors din acel război am pierdut zeci de mii de oameni, mulțime de materiale și armament, fără să putem câștiga înapoi Basarabia, Herța și Bucovina, pentru care, de fapt, trecuserăm Prutul.

Judecând după rezultate, tot nu știm dacă a fost bine sau rău, cert este numai faptul că avem o românită chinuită în Ucraina, o alta independentă și suverană, între Prut și Nistru, mereu amenințată de Rusia, și pentru reintegrarea ei în Țara Mamă nu prea facem mare lucru. Despre Transilvania nu știm mare lucru, a cui mai este și de ce, și ce soartă va avea dacă Republica Moldova va avea norocul să se integreze în Uniunea Europeană.

Dar, pentru toate acestea și pentru eliberarea Ardealului și a țărilor vecine, Ungaria, Cehoslovacia, Austria, s-a murit mult pe front. Acelor morți eroice li se adaugă cele nefericite ale celor care au avut nenorocul să fie duși în lagărele de prizonieri din URSS, unde s-au stins de foame, de frig, de epuizare, de umilire și înjosire.

Pe toți aceștia care sunt în șirul fără capăt al taților, bunicilor și străbuncilor noștri, se cuvine să-i cinstim,

să le îngrijim semnele care amintesc de ei și să-i educăm pe copiii acestei nații s-o facă și ei cu onestitate.

Ei au plecat pe front și în est și în vest, la ordin, să salveze țara rezultată din Marea Unire, pentru ca noi, copiii lor, să o putem lăsa moștenire întregă urmașilor noștri.

Dar, România educată nu se mai gândește la eroi. Nu le trece prin cap nici celor de la Ministerul Apărării, nici celor de la Cotroceni să facă din Ziua Eroilor o zi de școală altfel, astfel încât dascăli și elevi să fie prezenți la ceremonii, să-și patenteze emoțional identitatea, să învețe să fie patrioți, așa cum se învață limba maternă.

Ar putea-o face smulgând o buruiană de pe mormântul eroilor, punând o floare lângă cruce ori monument, aprinzând o lumânare în memoria celor care au făcut suprema jertfă pentru neam și țară. Poate chiar fi recitată o poezie. Nu-i musai să fie patriotică, ci și „Somnoroase păsărele”, că tot ni se potrivește nouă, românilor, care privim prin ferestrele istoriei și nu mai înțelegem nimic!

Sunt 80 de ani de la acel 23 august 1944, când s-au întors armele și am intrat în războiul antifascist și pentru eliberarea Ardealului.

Oare de ce pușinii veterani ai acestui război, vreo 600 câți mai trăiesc, trebuie să trăiască sentimentul că au luptat cu un inamic care nu există, deoarece se manifestă tacit un embargo asupra cuvintelor „Germania nazistă”, să nu se supere vestul, ca și cum n-ar fi fost nicio victorie asupra acelei forțe malefice care a generat barbarismele fără egal, pe care fiii și nepoții noștri nu le știu.

Am apucat anul trecut, noi, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, să-i ridicăm un bust generalului erou Grigore Bălan, căzut la începutul luptei de eliberare a Ardealului de sub stăpânirea hortystă. Acest lucru este o mare realizare, deoarece el a eliberat orașul Sfântu Gheorghe, unde a fost rănit grav și a murit la câteva zile după aceea.

Și e și o realizare contemporană, deoarece am reușit să amplasăm bustul eroului eliberator într-un spațiu protejat – curtea Inspectoratului de Poliție, lucru „firesc” într-un ținut unde numai unii dintre noi cântăm tricolorul, iar despre „Deșteaptă-te, române” nici nu poate fi vorba.

Nu știm cum o fi în provincie, dar în Capitala țării, știm cum! Ceremonialurile acestea publice legate de neam, țară, eroism, patriotism, militari și veterani le facem între noi. Nici pensionarii, nici elevii nu sunt prezenți, nici trecătorii nu se opresc. Suntem noi între noi, precum călugării pușini de la schit care oficiază liturghia cu biserica goală, ceilalți fiind prinși cu treburile lor.

Cândva, după marile tragedii generate de războaie, uniforma era considerată veșmântul statului și se identifica cu patriotismul. Și nu era o lozincă, atâta timp cât cei care o purtau învățau să-și apere țara și se pregăteau să învingă sau să moară pentru ea. Acum nu mai vezi o uniformă militară pe stradă. E modern și democratic să nu supărăm dezordinea publică cu ideea de rânduială pe care o poate sugera uniforma. Atât de mult am uitat armata și rosturile ei, rolul ei în societate, că politicienii noștri se întrec în a-i umili pe militari. Trecuți în rezervă, devin pensionari, o povară pentru biata administrație.

Politicienii nu știu că în rezervă nu ești chiar pensionar, ci gata de a te întoarce în unitate, să fii util țării și neamului tău. Reversiții nu sunt pur și simplu o categorie de pensionari care îngreunează bugetul. Dacă politicul nostru s-ar maturiza, în sfârșit, și-ar da seama că militarii în rezervă nu au potențialul de muncă și intelectual epuizat și i-ar folosi cu eficiență în atâtea locuri, ocupate acum de ageamii politici, puși acolo unde sunt puși, ca o datorie de partid. Doar la noi, unde se crede că NATO este suficient pentru apărarea țării, se petrece această permanentă bătaie de joc cu pensiile militare.

În degringolada în care ne zbatem tot căutând soluții fără a avea un proiect de țară, pe care să-l acceptăm și să-l urmăm, fără hachițe fanariote, mă tot întreb câți ar răspunde chemării la luptă.

Câți mai răspund chemării de a face școli militare și a se încadra în armată, când totul e nesigur și o proiecție a carierei militare nu există. Și peste toate la un loc, și atitudinea responsabilă față de militar, în general.

Dă, Doamne, pazel! Șă nu fie război și generațiile viitoare să nu mai aibă de-a face decât cu eroii de până acum, dar pe aceștia să-i aibă în memorie, că ei sunt temelie țării pe care toate s-au zidit.

Nu degeaba o națiune tânără și atât de diversificată etnic, cum este cea a Statelor Unite ale Americii, are o educație patriotică solidă și eroii lor stau scriși în piatra memorialelor, în fiecare localitate. Și fiindcă le prețuiește numele și memoria, țara aceea este atât de puternică. ■

Cultul Eroilor Prahova, la ceas aniversar

Anul acesta, noi, prahovenii, am sărbătorit împlinirea a 30 de ani de la reluarea, în Prahova, a activității de cinstire a memoriei eroilor de către Asociația Națională „Cultul Eroilor”. Filiala noastră s-a reînființat la 24 octombrie 1994, din inițiativa unor cadre militare active și în rezervă, a unor preoți creștini și cadre didactice care predau istoria, geografia și religia.

Să nu uităm, însă, că în județul Prahova s-a înființat Comitetul Societății Mormintelor Eroilor Căzuți în Război în anul 1920. La anul vom marca 105 de ani de cultul eroilor în județul nostru.

Printre fondatori au fost: colonel (r) Traian Nechita (primul președinte ales), colonel (r) ing. Vasile Horațiu (prim-vicepreședinte), colonel (r) Constantin Chiper, col. (r) Alexandru Dumitrescu (vicepreședinți). Asociația a fost înființată cu sprijinul președintelui Uniunii Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă Prahova, gl. mr. (r) Costică Drăghici, și a președintelui Asociației Naționale a Veteranilor de Război, gl. bg. Gheorghe Răucea.

Începând din anul 2005, am activat și eu în cadrul Filialei, încercând, alături de colonelul (rtr) Constantin Chiper, dar și de profesorii Maria Mariana Gheorghe, Polin Zorilă, Traian D. Lazăr, Petrescu Ion, Bâlgă Gheorghe, să aducem idei novatoare, să dezvoltăm, să lărgim și să modernizăm activitățile, să le punem

pe baze clar definite și adaptate vremurilor actuale.

Un pas important a fost obținerea, în anul 2006, a statului juridic pentru Asociație. În anul 2009 a fost inițiată prima prezentă on-line a Filialei, printr-un blog, reorganizat în anul 2011, dar desființat ulterior din lipsă de fonduri.

În anul 2011 a început editarea revistei „Prahova Eroică”, ajunsă acum la nr. 23. Recunoștință și respect pentru domnul prof. dr. Gheorghe Marinică, un om extraordinar, un om bun, care ne-a încurajat și îndrumat pașii în realizarea ei. Revista a fost gândită să fie o publicație scrisă de elevi și profesori, pentru elevi și profesori, astfel încât istoria să fie prezentă în sufletul tinerei generații, din ce în ce mai cunoscută și mai bine înțeleasă, pentru renașterea și dezvoltarea spiritului patriotic, a iubirii de țară și a respectului față de eroii săi.

De altfel și Filiala prahoveană în ansamblul său a fost gândită și structurată astfel încât să fie un loc în care profesorii și elevii, tinerii în general, să constituie baza și ținta tuturor activităților: prin și pentru ei ne desfășurăm întreaga activitate.

În august 2014 fost realizată și pagina de facebook a Filialei, cu funcționare continuă de peste 10 ani, prin care activitatea noastră a fost mai bine cunoscută, inclusiv printre românii din stânga Prutului, dar și în străinătate.

Cu sprijinul direct al doamnei prof. dr. Maria Mariana Gheorghe, inspector pe probleme de istorie, am reușit să reactivăm o bună parte din Cercurile „Cultul Eroilor”, activitate devenită permanentă,

Filiala noastră a înființat, fapt probabil unic în cadrul Asociației Naționale, o subfilială condusă de o doamnă profesoară, doamna Cecilia Stoica, având în componență mai multe școli de pe Valea Teleajenului, leagăn de cultură, spiritualitate și istorie al județului Prahova.

Sentimentul de recunoștință față de eroii neamului românesc este relevat de realizarea operelor comemorative de război și pe meleagurile prahovene. Ne exprimăm sentimentul de recunoștință față de reprezentanții administrațiilor locale, din perioada interbelică și din prezent, pentru realizarea celor aproape 250 de opere comemorative de război, multe construite după 1990.

În prezent, Asociația Județeană Cultul Eroilor Prahova este preocupată de continuarea înființării și reactivării cercurilor „Cultul Eroilor” în cât mai multe unități școlare de pe teritoriul județului, inventarierea tuturor mormintelor de pe raza județului, iar pe baza acestora să întocmească un album și o pagină de internet dând posibilitatea tuturor doritorilor să ia cunoștință despre edificiile ridicate în memoria eroilor, precum și de activitatea filialei noastre.

Ne propunem să continuăm lărgirea ariei de preocupare, prin cooptarea a unor profesori care predau discipline precum geografia, artele plastice, muzica, limba română. Este necesar ca privirile să fie îndreptate spre viitor, astfel încât copiii de astăzi să devină oameni maturi cu o conștiință clară a apartenenței la spațiul cultural românesc. ■

Colonel (ret.) Puiu CUJBĂ
președintele Asociației Județene
„Cultul Eroilor” Prahova

Cultul Eroilor are o nouă conducere!

2023 a fost anul negru al Cultului Eroilor, anul în care asociația a pierdut, unul după altul, trei oameni din conducerea centrală: președintele executiv – generalul maior Visarion Neagoie; prim-vicepreședintele – generalul de brigadă Dan Radu Șerban; președintele de onoare – generalul de brigadă Petru Stoica.

Completarea Biroului Executiv Central s-a făcut, așa cum o cere statutul, printr-o conferință extraordinară, care s-a desfășurat în ziua de 5 iunie 2024, la Palatul Cercului Militar Național din București. Cu acest prilej au fost aprobate și modificările statutului asociației, în lumina ultimelor hotărâri ale Î.C.C.J.

În cadrul conferinței extraordinare,

un moment distinct a fost acordat invitaților de onoare, care au transmis salutul instituțiilor, organizațiilor și fundațiilor pe care le reprezintă, și anume: general (ret.) dr. Ioan Hurdubaie, președinte de onoare al Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Ministerul Afacerilor Interne; colonel (r) Dumitru Ciurci, președinte al Asociației Diplomaților Militari în Rezervă și în Retrageră; colonel (r) Ioan Mocan, președinte al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Arma Geniu "General Constantin Hârjeu". Conferința a salutat prezența reprezentanților structurilor din Ministerul Apărării Naționale cu care asociația are o

strânsă colaborare: colonel Romică Stoica, șeful Direcției Calitatea Vieții Personalului, colonel Florin Bucur, șeful Direcției pentru Relația cu Parlamentul, colonel Petruț Dănuț Sârghe-Ciobanu, directorul Oficiului Național pentru Cultul Eroilor.

Momentul cel mai așteptat, de pe ordinea de zi, a fost alegerea organelor de conducere pentru un mandat de 4 ani. În funcția de președinte al ANCERM a fost ales, în unanimitate, domnul general-locotenent (r) Corneliu Postu. Colonelul (r) Gheorghe Mateescu a fost ales, în unanimitate, prim-vicepreședinte al ANCERM. În aceeași unanimitate a fost aleasă, ca membru în biroul executiv central, doamna Cecilia Sfetcu.

Așadar, Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria" are o nouă conducere, sensibil întinerită, care sperăm să imprime un suflu nou activității la nivel central, dar și la nivelul filialelor din teritoriu.

În cuvântul său, domnul general-locotenent (r) Corneliu Postu a mulțumit participanților la conferința extraordinară pentru încrederea acordată și a afirmat că își însușește proiectele în derulare și că va dezvolta cooperarea cu Ministerul Apărării Naționale, O.N.C.E. și Patriarhia Română, în scopul îndeplinirii cu succes a menirii asociației.

Felicitări noii conduceri a ANCERM și mult succes în activitatea de cinstire a memoriei eroilor! ■

Colonel (r) Nicolae IVAN

Corneliu Postu

Născut la 21.02.1965, în Roman, Neamț.

A absolvit Liceul Militar "Ștefan cel Mare" (1979-1983), Școala Militară de Ofițeri de Artilerie și Rachete Antiaeriene (1983-1986) și Universitatea Națională de Apărare, Specialitatea Artilerie și Rachete Antiaeriene (1993-1995). Și-a perfecționat pregătirea de specialitate, de comandă și stat-major urmând 12 cursuri, de lungă și scurtă durată, inclusiv online, în perioada 1988-2008. Absolvent al Colegiului

Național de Apărare (2014; 2016, București). În 2015 a obținut un masterat în Diplomația apărării, la Universitatea "Lucian Blaga", din Sibiu.

Are o solidă experiență profesională, îndeplinind funcții de la ofițer cu dirijarea și comandant de baterie în Divizionul 2 RAA, R 12 RAA, Galați, până la director al Statului Major al Apărării, funcție din care a fost trecut în rezervă în februarie 2024.

A fost avansat la gradul de general-locotenent în anul 2022.

Pentru merite deosebite a fost distins cu numeroase ordine și medalii.

La Monumentul Eroilor căzuți în Războiul de Independență și în cele două războaie mondiale

“Brazilii se înclină, dar nu se frâng!”

În preajma Zilei Înălțării și a Zilei Eroilor, Asociația Națională Cultul Eroilor “Regina Maria” și filiala sa din județul Argeș – cu sprijinul primarului comunei Nucșoara, domnul Ion Cojocaru și cu implicarea Școlii și a Parohiei din localitate, au organizat “Comemorarea eroilor nucșoreni”, în data de 22 mai 2024.

Într-o dimineață mohorâtă de sfârșit de mai, pe o ploaie pornită pe neașteptate, am însoțit, din București, o delegație Cultul Eroilor, care se deplasa la Nucșoara, la o ceremonie de omagiere a eroilor acestei vechi așezări munteneste de pe valea Râului Doamnei, la poalele Munților Făgăraș, cu o încărcătură istorică aparte, dată îndeosebi de lupta anticomunistă a grupului de rezistență Haiducii Muscelului. În delegația noastră se aflau colonelul (ret.) Petre Otu, prof. univ. dr., invitat de onoare din partea asociației, precum și membri ai Biroului Executiv Central al ANCERM, respectiv generalul de brigadă (ret.) Grigore Buciu, prof. univ. dr. colonel

(ret.) Alexandru Oșca, colonel (ret.) Dumitru Roman, redactorul-șef al revistei *România eroică*, și căpitanul (ret.) Ioan Ioniță, consilierul juridic al asociației. La Pitești ni s-a alăturat colonelul (ret.) Cornel Carp, profesor dr., fost comandant al Arhivelor Militare, și delegația Filialei județului Argeș a ANCERM, condusă de inimosul ei președinte, domnul Marin Niță.

Aveam cu noi mai multe exemplare din revista *România eroică*, în paginile căreia era un articol despre locotenentul Toma Arnăuțoiu, nucșorean care, în urmă cu 66 de ani, la 20 mai 1958, a fost arestat și executat de Securitate. Acest brav ofițer a condus, mai bine de nouă ani, grupul de rezistență din munții Făgărașului împotriva regimului comunist, instalat în țară cu ajutorul ocupanților sovietici.

Cu gândul la curajul și faptele eroului din Nucșoara și cu privirea atrasă de peisajul încântător care ne-a însoțit pe ultima parte a drumului, nici n-am simțit când am ajuns în satul ce desparte două regiuni istorice, Muntenia și Transilvania. În fața Primăriei, în preajma monumentului eroilor căzuți în Războiul de

Independență și în cele două războaie mondiale erau adunați membri ai Asociației Cultul Eroilor din Argeș, oficialități locale și un grup de elevi ai Școlii gimnaziale „Toma Arnăuțoiu”. Am fost întâmpinați de primarul Nucșoarei, dl. Ion Cojocaru, care a ținut o scurtă alocuțiune de bun sosit. În acordurile Imnului eroilor și pe versurile poeziilor patriotice rostite de elevi îmbrăcați în costume naționale, coordonați de dna prof. Șerban Lavinuța, s-au depus coroane de flori și s-a ținut un moment de reculegere în memoria celor 99 de eroi căzuți pe front.

Ceremonia a continuat în fața Căminului Cultural, aflat în apropierea Primăriei, unde la inițiativa primarului și a consiliului local a fost înălțată o cruce de piatră, cea mai mare din județul Argeș. Pe cruce sunt gravate numele celor 16 eroi martiri din grupul de rezistență anticomunistă din Nucșoara, Muscel: lt. Toma Arnăuțoiu, Petre Arnăuțoiu, Titu Jubleanu, pr. Nicolae Andreescu, pr. Ion Constantinescu, pr. Ion Drăgoi, inv. Ion Miga, inv. Alexandru Moldoveanu, inv. Nicolae Nițu, Nicolae Băsoiu, Nicolae Ticu-Sorescu, Ion Sândoiu, Benone

Milea, Gheorghe Tomeci, Constantin Popescu, col. Gheorghe Arsenescu.

În soarele blând al amiezii și în prezența câtorva localnici care se întorceau de la lucru, un sobor de preoți a oficiat o slujbă de pomenire pentru luptătorii din rezistența anticomunistă și au ținut un cuvânt de învățătură, cu precădere pentru tânăra generație. Cu o puternică încărcătură emoțională au rezonat în inimile celor prezenți versurile poetului martir Vasile Militaru, citite de părintele paroh Ion Oprescu.

Plecând de la titlul cărții lui Ioan Ogoraru, *Brazii se înclină, dar nu se frâng*, preotul paroh s-a referit direct la familia Arnăuțoiu, la Elisabeta Rizea și alte 30 de familii din Nucșoara care au sprijinit gruparea din munți într-o perioadă în care orice alăturare la lupta anticomunistă era un risc major. Mulți nucșoreni au fost împușcați de trupele Securității, iar alții au murit în chinuri în închisorile comuniste.

Despre femeile care s-au alăturat mișcării de partizani, ignorând pericolele la care se expuneau, a vorbit prof. dr. Cornel Carp. Au fost amintite numele soțiilor de învățători, de preoți sau femei din familii înstărite sau sărace, cum a fost Maria Plop, dar dintre toate cea care a avut cea mai mare contribuție la lupta anticomunistă a fost Maria Chirca. Ea a reușit timp de nouă ani să dejoace planurile Securității, ducând arme partizanilor în munți și ajutându-i să țină legătura cu familiile lor.

În memoria eroilor din Nucșoara care au luptat cu speranța că vor putea schimba soarta României, la crucea comemorativă din localitate au fost depuse coroane de flori din partea Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

„Sunt bucuros că pot participa, alături de colegi din ANCERM și din mediul universitar, la o manifestare de suflet dedicată cinstirii faptelor eroice ale nucșorenilor în campanii militare și în rezistența din munți împotriva regimului comunist. Gestul nostru – a

spus în cuvântul său profesorul univ. dr. Alexandru Oșca – este un omagiu pentru nucșoreni, o recunoaștere și o apreciere pentru cadrele didactice, elevi, parohiile din comună, Primăria și Consiliul Local, care păstrează și promovează valorile acestui minunat tărâm de basm de o frumusețe extraordinară.”

„Fără a idealiza trecutul, trebuie să ne amintim de cei care au căzut în războaie sau în lupta împotriva regimului comunist instaurat în România în anii '45- 50, într-un context internațional foarte complicat”, a precizat prof. univ. dr. Petre Otu subliniind importanța cunoașterii istoriei neamului și necesitatea de a omagia înaintașii. „A construi ceva fără istorie, se contruiește pe nisip” – a fost concluzia desprinsă din cuvântul generalului de brigadă (ret) Grigore Buciu.

Când soarele cobora încet pe boltă, am pornit înapoi, spre București, purtând cu noi, de această dată, foaia de hârtie pe care erau însemnate versurile profesorului nucșorean Constantin Berevoianu, *Eu știu...dar nu vă spun*, ca o pagină de istorie a acestui sat românesc aproape de cer. ■

Cecilia SFETCU

Ceremonia de la Crucea Eroilor din Nucșoara căzuți în rezistența împotriva regimului totalitar instaurat în România de ocupantul sovietic.

Omagierea eroilor români la Sofia

Desfășurarea nefavorabilă a campaniei Armatei Române în toamna anului 1916 pe frontul din sudul și sud-estul României, în special apărarea Dobrogei (august-noiembrie 1916) și în bătălia Bucureștiului (noiembrie 1916), a dus la înregistrarea unui număr mare de morți pe câmpurile de luptă. Concomitent, zeci de mii de militari români au fost capturați, fiind internați în lagăre.

Istoricii români estimează că numărul prizonierilor români în Bulgaria a fost de 21.187 de militari (998 de ofițeri și 20.189 de grade inferioare). Aceștia au fost internați în peste 160 de tabere și lagăre pe teritoriul Bulgariei și Traciei, mare parte dintre ei găsindu-și moartea din cauza tratamentelor inumane la care au fost supuși. Cele mai cunoscute astfel de locuri au fost: Razgrad, Sofia, Radomir, Tulov (Gorni Pancerevo), Kirdjali, Hascov și Pirin-Planina.

În perioada martie 1918-decembrie 1920 s-a desfășurat un dificil proces de repatriere la finalul căruia au revenit în țară 16.037 de români. Analizând numărul militarilor care s-au aflat în captivitate în Bulgaria și numărul celor care au fost repatriați, constatăm o diferență de 4.950 de prizonieri, cel mai probabil aceștia fiind morți în captivitate.

În anul 1922, la solicitarea coloniilor românești din Sofia și Djumala, *Societatea Mormintele Eroilor Căzuți în Război* a demarat

acțiunea de amenajare a Cimitirului de Onoare al Eroilor Români, amplasat în Cimitirul Central din Sofia. Inițial, în parcela în formă de careu, cu o suprafață de 1.000 mp, au fost înhumați un ofițer și 190 de soldați decedați în lagărul de prizonieri din Sofia și în spitalele aferente.

Parcela era delimitată pe cele două laturi din față printr-o împrejmuire din stâlpi de beton armat, legați cu lanțuri groase, iar pe celelalte două laturi prin gard viu. Intrarea în parcelă se făcea prin două porți de fier forjat, prinse în doi stâlpi de beton armat. De jur-împrejurul parcelei, la exterior, s-au sădit brazi la distanță de 1,50 m unul de altul. În mijlocul careului s-a realizat un monument comemorativ, după planul arhitectului G. Ghiulamila,

care în mod dezinteresat a condus și execuția lucrărilor. Contribuția bănească a Coloniei române din Sofia la realizarea monumentului a fost de 20-30.000 de leva.

Opera comemorativă de război a fost realizată dintr-un bloc masiv de piatră, având forma unui obelisc, în vârful acestuia fiind fixat un vultur, care ține în ghiare o cunună de lauri. Pe fațada monumentului a fost realizată, în relief, Crucea Ordinului "*Mihai Viteazul*", având dedesubt inscripția: *Eroilor români morți pentru Patrie*.

La dreapta și la stânga monumentului au fost amplasate două morminte comune, fiecare cu câte o cruce de piatră, înaltă de 1,70 m, cu aceleași înscrisuri ca pe monument.

Delegația Filialei Cultul Eroilor Constanța după ceremonia depunerii coroanelor de flori.

E.S. Doamna Brândușa Ioana Predescu înmânează domnului colonel (ret.) Remus Macovei Diploma de Excelență, acordată Filialei Cultul Eroilor Constanța.

Lucrările au fost executate de *Societatea Mormintele Eroilor Căzuți în Război* prin delegatul său, colonelul Filimon, și prin contribuția coloniilor românești din Sofia și Djumala.

Ultimele amenajări și aranjamentul estetic al parcelei au fost coordonate de atașatul militar român la Sofia, colonelul Pastia. Ulterior, în fața monumentului s-a construit o capelă cu un osuar, pentru glorificarea eroilor români.

În perioada 1941-1943, osemintele eroilor români înhumați pe teritoriul Bulgariei au fost centralizate în gropi comune în cadrul parcelei de onoare. Potrivit evidenței nominale a morților de război centralizați în Parcela de Onoare din Sofia, numărul total al militarilor identificați este de 791.

În fiecare an, prin grija ambasadei României la Sofia și a parohului Bisericii române "Sfânta Treime", din Sofia, la Cimitirul Eroilor Români s-au organizat ceremoniale de comemorare a românilor care și-au pierdut viața în lagărele din Bulgaria. La eveniment participă membrii ambasadei României și reprezentanți ai comunității române din capitala Bulgariei.

La 2 iunie 2022, la comemorarea organizată de Ambasada României la Sofia au participat, pentru prima dată, autorități bulgare și reprezentanți ai mediului

diplomatic. La Monumentul Eroilor Români a fost organizată o slujbă de pomenire, urmată de depunerea de coroane de flori. Alături de conducerea forțelor armate bulgare, reprezentată de adjunctul șefului apărării și de oficiali ai ministerului de resort, au fost prezenți ambasadori din state aliate, alți reprezentanți ai mediului diplomatic și autorităților locale, militarii români din structurile NATO din Bulgaria, precum și studenții militari români aflați la studii la Academia Militară „G.S. Rakovski” Sofia, prin Programul „Erasmus+”.

La 20 octombrie 2023, la Monumntul Eroilor din parcela militarilor români, s-a desfășurat o slujbă de pomenire, oficiată de IPS Teodosie și un sobor de preoți. A urmat depunerea de coroane de flori de către consulul României la Sofia și reprezentanții Asociației Naționale Cultul Eroilor

Intrarea în parcela eroilor români din Sofia

Sofia, 2024. Instantaneu din parcela eroilor români

“Regina Maria”, filiala județeană Constanța.

Cu ocazia activității din octombrie 2023, rezerviștii constănțeni participanți la evenimentul comemorativ au constatat că o parte din elementele parcelei de onoare erau afectate de trecerea timpului și uitarea de care a avut parte acest obiectiv. Atunci a apărut ideea ca, în primăvara anului următor, să revenim la Sofia pentru a remedia, cu forțe proprii, elementele deteriorate. Membrii ai Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”, filiala județeană Constanța, sunt cei care au transformat gândul frumos într-o acțiune de suflet. Astfel, în perioada 27-29 mai 2024, o echipă formată din Cristi Crăciun, Vică Oprinteschi, Daniel Axente, Aurel Buciu, Ghirișan Ilie și Suci Vasile, entuziaști cu vârste între 42 și 83 de ani, s-a deplasat la Sofia și a lucrat la reabilitarea unor elemente

ale Cimitirului de Onoare al militarilor români.

În cele trei zile s-a reușit îndepărtarea vegetației parazitare de pe monumentul central (exclusiv vulturul, care este într-o avansată stare de degradare), de pe placa criptei și cele cinci cruci, precum și refacerea înscrisurilor acestora; repararea și revopsirea gardului și a porții; strângerea deșeurilor și a resturilor vegetale.

Acțiunea noastră a fost posibilă datorită generozității sponsorului principal Electrica Racord Instal Srl și a altor două persoane particulare, care au dorit să-și păstreze anonimatul. De asemenea, ne-am bucurat de sprijinul personalului Ambasadei României din Sofia.

La 13 iunie 2024, Ambasada României la Sofia a continuat tradiția sărbătoririi Zilei Eroilor la monumentul eroilor români din Cimitirul Central Sofia, cu participarea distinșilor invitați din rândul autorităților bulgare

și din mediul diplomatic. Alături de conducerea armatei bulgare și de oficiali ai ministerului de resort, la eveniment au participat reprezentanți ai ministerului bulgar al afacerilor externe, ambasadori din state aliate și parteneri, militari români din structurile NATO din Bulgaria, studenți militari români aflați la studii la Academia Militară „G.S. Rakovski”, prin Programul „Erasmus+”, precum și o delegație a Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”, Filiala Județeană Constanța. Serviciul religios a fost oficiat de parohul Bisericii Ortodoxe Române “Sfânta Treime” din Sofia.

În cadrul ceremoniei, ambasadorul României la Sofia și-a exprimat gratitudinea pentru Asociația Națională Cultul Eroilor “Regina Maria”, ai cărei membri au realizat lucrările de reabilitare și întreținere a parcelei eroilor români. Cu această ocazie, doamna Brândușa Predescu a acordat asociației Diploma de Excelență a Ambasadei, pentru activitățile întreprinse pentru cinstirea memoriei eroilor care se odihnesc în Cimitirul de onoare al militarilor români din Sofia.

Ceremonialul s-a încheiat cu depunerea de coroane de flori la monumentul central. În acest mod românii din țară și cei aflați în misiune în Bulgaria au omagiat eroii care, prin jertfa lor, ne-au clădit trecutul, ne-au inspirat prezentul și ne-au așternut calea spre viitor. ■

**Colonel (rtr.)
Remus MACOVEI**
*Președintele Filialei județului
Constanța a ANCERM*

Rm. Vâlcea

Întemeierea unui monument al eroilor

La 26 septembrie 2024 a început construcția monumentului eroilor vâlceeni, la Centrul Eparhial al Arhiepiscopiei Râmnicului, printr-un ceremonial religios și militar impresionant, în prezența unui numeros public. Nu întâmplător a fost aleasă această dată, deoarece ea este în ajunul praznicului închinat lui Antimm Ivireanul, ierarhul din vremea lui Constantin Brâncoveanu, care a tipărit primele cărți bisericești în limba română, pentru o mai bună și directă înțelegere a învățăturii creștine de către credincioșii care nu înțelegeau slavona – limba oficială a bisericii ortodoxe.

Autorii acestui proiect dedicat tuturor eroilor din județul Vâlcea sunt Înalt Preafericitul Varsanufie, Arhiepiscop al Râmnicului și profesorul Eugen Petrescu, președintele Filialei Județene Vâlcea a Asociației Naționale

Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Înaltul ierarh a oferit și amenajat locul – o piațetă pătrată lângă turnul cel vechi al așezământului, în proximitatea de răsărit a altarului și va asigura realizarea monumentului. Ceea ce dă o valoare simbolică deosebită acestei întreprinderi este urna îngropată în marmură concasată de la temelia construcției, care conține țărână prelevată din 82 de locuri unde au căzut sau își dorm eternitatea eroi români căzuți pentru țară și neam în marile războaie ale secolului trecut: 45 de pe câmpurile de luptă de la est de Olt, 28 de pe cele de la vest de Olt, 7 din cimitirele și parcelele de onoare situate de-a lungul văii, între Drăgășani și Titești – toate aparținând Marelui Război de Reîntregire. Acestora li se adaugă și două eșantioane din pământul

ce acoperă osemintele unor eroi din al Doilea Război Mondial, în cimitirele eroilor Cetățuia din Rm. Vâlcea și din Cimitirul Eroilor Drăgășani.

Toate aceste eșantioane de țărână sacralizată, din 1916 până în prezent, cu rolul ei de acoperământ al eroilor, a fost pusă în patru săculeți pe care sunt inscripționate locurile de unde provin. Acestea au fost depuse de elevi din oraș, printre care și de Darius Gadarnian de la Colegiul Național Militar „Tudor Vladimirescu” din Craiova, îmbrăcat în uniformă de Amilcar Săndulescu, copilul Eroului Necunoscut, deci au fost depuse într-o urnă simbolică de pământ de Vâlcea (operă a meșterului Eugen Pătru din Vlădești). Este Urna Eroilor Cunoscuți și Necunoscuți ai Marelui Război, Eliberatori și Întregitori de Țară,

1916-1919 – și a eroilor celui de Al Doilea Război Mondial, 1941-1945, care au luptat pentru reîntregirea țării după ruperea din trupul ei a unor mari și importante teritorii ca urmare a unor dictate impuse. Țărâna eroilor este însoțită, în urna sigilată cu ceară, de emoționante mesaje pentru viitorime ale Arhiepiscopiei Râmnicului, Filialei „Matei Basarab” a județului Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” și conducerii centrale a ANCERM.

Comandantul garnizoanei, domnul colonel Gîju, prezent la ceremonie, a asigurat muzica militară și subunitățile militare care au susținut partea militară a ceremoniei.

Ideea acestei urne cu țărâna luată de pe morminte este a profesorului Eugen Petrescu, iar punerea ei în practică a însemnat o laborioasă muncă de cercetare și execuție. În fruntea unui grup de voluntari – ofițeri în retragere și civili – N. Ștefănescu, I. Frântu, ing. Gh. Cărbunescu, drd. M. Rogojinaru, pr. N. Dobrică, comisar șef I. C. Pâslaru, pr. N. Moga, pr. P. Duță, E. D. Dulcea, C. Pasăre – profesorul Petrescu a străbătut județul indetificând cele 82 de locuri, în perioada 2018-2023.

În cuvântul său de deschidere, președintele filialei a ținut să integreze în simbvolistica acestui monument așezat pe o temelie atât de sacră pe toți înaintașii căzuți de-a lungul istoriei, pentru

întemeierea, consolidarea, păstrarea și întregirea statului român, amintindu-i pe marii domnitori ai Unirii, începând cu Basarab I Întemeietorul și până la Ferdinand Întregitorul.

Monumentul, prin acest mesaj, se vrea integrat în cultul național al eroilor și în istoria bisericii ortodoxe române, care ne-a dat identitatea de neam, alături de limbă, port și tradiții.

Zestrea educativ-evocativă a asociației s-a îmbogățit cu încă un monument semnificativ și important ca simbolică, pus sub lumina altarului bisericii episcopale a Râmnicului. Iar prin ceremonialul de întemeiere, deosebit ca amploare și mesaje, viața spirituală a acestui oraș și-a adăugat în patrimoniul ei încă o virtute.

A doua zi, Eugen Petrescu pleca al Sf. Gheorghe pentru a întări românismul din Covasna prin dezvelirea, lângă catedrala ortodoxă din oraș, a bustului în bronz al preotului Alexandru Nistor – realizat și donat parohiei de Asociația „Matei Basarab” – filiala vîlceană a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”. ■

Grigore BUCIU

Omagiu Aviației Române

În ziua de 27 octombrie 2024, în fața Cercului militar din Caracal a avut loc o slujbă de sfințire a unui monument ridicat în onoarea Aviației militare române și în memoria piloților din Regimentul 91 aviație de vânătoare, căzuți la datorie în misiuni ordonate, ori în timpul zborurilor de antrenament, în cei aproape 50 de ani de existență – de la dislocarea R. 226 aviație cu reacție pe Deveselu, în 17 iulie 1953, până la desființarea sa, în anul 2002.

Să ne amintim că, timp de o jumătate de secol, Deveselu a fost spațiul absolut al aviației cu reacție, o unitate militară care a făcut parte integrantă din destinele a mii de ofițeri, maiștri militari și subofițeri, dar și ale familiilor lor. Așa se și explică inițiativa și stăruința foștilor aviatori, astăzi membri ai Asociației Române pentru Propaganda și Istoria Aeronauticii (ARPIA), Filiala Caracal, de a ridica un monument în memoria acelor ani și a camarazilor care nu mai sunt. Ei au considerat că elementul cel mai reprezentativ pentru acest monument nu poate fi decât avionul, adică unul din aparatele de zbor care au făcut parte din viața lor: un MIG 21. Și astfel, cu sprijinul colegilor de la AEROSTAR Bacău, care a sponsorizat proiectul prin pregătirea avionului, monumentul a fost ridicat în orașul Caracal, în fața clădirii Cercului militar. Cu acest prilej a fost lansată și monografia Regimentului 91 aviație de vânătoare, ediție îngrijită de comandorul în retragere Tudor Nicola. **(D.D. Roman) ■**

Monument comemorativ dedicat eroilor aviatori din Baza Aeriană 91

Lt. maj. Pop Victor	mai 1954
Lt. maj. Gulescu Dumitru	17 sept. 1954
Lt. Chelețeanu Aren	11 apr. 1955
Lt. maj. Neagoe Ștefan	22 iul. 1955
Lt. Steff Atilla	2 iun. 1956
Lt. maj. Zabos Francisc	4 iun. 1959
Cpt. Iliescu Marius	3 aug. 1960
Lt. maj. Chitea Sotir	3 aug. 1960
Mr. Ciofu Radu	8 mar. 1961
Cpt. Vasilescu Vasile	20 noi. 1962
Cpt. Indrie Mihai	17 feb. 1963
Cpt. Radu Nicolae	17 feb. 1963
Mr. Brișcă Gheorghe	4 iun. 1965
Mr. Mihai Ștefan	3 apr. 1969
Mr. Cerevca Gheorghe	28 mai 1970
Cpt. Nițu Ion	18 sept. 1973
Lt. col. Bîrsan Ion	30 sept. 1977
Lt. maj. Stoica Gheorghe	30 sept. 1977
Lt. col. Deaconescu Ion	13 apr. 1993
Lt. maj. Popa Aurelian	13 apr. 1993
Cpt. Trușcă Adrian	14 oct. 1994
Lt. col. Scrobotă Valer	27 iul. 1995
Lt. col. Băloi Ion	27 iul. 1995

Ziua Drapelului

Trecerea Tricolorului prin ritualuri simbolice

Ziua Drapelului României a fost stabilită prin lege, după 1990, ca semn de prețuire a celui mai însemnat simbol național. Cât de important a fost tricolorul în evoluția românilor, în ultimele două sute de ani, ne dăm seama din evenimentele de început ale sale, pe Câmpia Libertății de la Blaj, după consfințirea la Izlaz, prin decretul nr. 1, din 26 iunie 1848, al Guvernului provizoriu, ca drapel național al românilor. Domnul Principatelor Unite, Alexandru Ioan Cuza, recunoaște și întărește acest statut de simbol identitar al românilor de pretutindeni și de drapel de stat al unirii celor două țări – Țara Mamă.

La adunarea de la Blaj din mai 1848, tricolorul a fost arborat și Bărnăuțiu a citit de la tribună jurământul național pe culorile lui, în fața a patruzeci de mii de oameni cu capetele descoperite și cu mâinile ridicate a jurământ.

Preotul Ioan Pop din Budiul de Câmpie, pe Mureșul de Sus, și fiul său Alexandru Papiu Ilarian au dus drapelul în sat și au jurat pe el, împreună cu toți locuitorii satului. Și fiindcă

în Ardeal, simțindu-se pericolul deșteptării românilor, steagul a fost ars, distrus, interzis spre arborare. Dar femeile și-au făcut brâu tricolor și s-au încins cu el, iar zugravii, în unele biserici, au pus sfinții și scenele biblice pe fundal de tricolor.

Tricolorul este un simbol al unității, suveranității, libertății și identității naționale. Sub el ca drapel de luptă s-au purtat toate războaiele, începând de la trecerea Dunării, pe podul de la Calafat, în 1877.

De aceea și din alte multe motive, ceremoniile legate de Ziua Drapelului, care se desfășoară în capitala țării sunt o înlănțuire de simboluri. Este nevoie să le punem în evidență sensurile implicate, dacă nu le cunoaștem.

Locul nu este unul oarecare. În fața Cercului Militar Național, instituția cea mai importantă de cultură, pregătire și spiritualitate a militarilor, este un catarg imens pe care flutură în permanență Tricolorul.

Piața se numește Piața Tricolorului și este pe locul fostei

fântâni Sărindar. Locul e încărcat de spiritualitate deoarece fântâna și clădirea armatei au fost clădite pe locul fostei mănăstiri Sărindar – o instituție în care pe vremuri erau unși ca domni ai țării voievozii.

În ajunul zilei, la apusul soarelui, drapelul este coborât de pe catarg, de către militari, asistați de camarazii lor dispuși într-un careu de onoare.

De ce, oare, are loc acest ritual al unei nopți cu catargul gol, fără drapel? Simplu și explicabil. Ziua Drapelului este pe 26 iunie, data Decretului de adoptare. Printr-o coincidență stranie, 26 iunie este ziua în care, în 1940, Uniunea Sovietică a transmis României ultimatumul de cedare a Basarabiei și Bucovinei, în baza Pactului Ribbentrop-Molotov. România pierdea o mare parte din teritoriul ei, rezultat după Unirea din 1918.

Atunci, tricolorul a fost coborât și retras de armată, din cele două provincii, așa cum a fost făcut la scurt timp după aceea în Ardealul de Nord-Est și în Cadrilater. Prin aceste anexări, românii din aceste ținuturi au intrat în noaptea ocupațiilor străine, a opresiunilor, abuzurilor și crimei. Tricolorul lor și al țării nu mai flutura sub cer, să-i apere. Dar el a rămas în sufletul lor, dovadă că au continuat să vorbească și să gândească românește. Țara Mamă nu-i mai putea ocroti. Doar Dumnezeu!

De aceea, tricolorul coborât de pe catarg este împăturit și predat unui preot militar, care îl duce la Mănăstirea Mihai Vodă. Acolo este slujit și pus peste noapte în altar. Este un simbol sacru fundamental ce trebuie să se reîncarce cu harul divin, pentru a se putea înălța din nou peste teritoriile pierdute.

Biserica aceasta a fost zidită de Mihai Viteazul, domnul care a îndrăznit pentru o clipă să unească cele trei țări românești sub același sceptru. Aceasta este biserica simbol a Unirii celei dintâi a românilor și a luptei pentru unitate și

Ceremonial în Piața Tricolorului, București

independență. Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul”, după ce erau decorați cu cea mai înaltă distincție a eroismului și sacrificiului, depuneau jurământul de credință, în fața regelui, în această biserică..

O gardă de onoare, formată din cavalerii acestui ordin, preia drapelul, în dimineața de 26 iunie, și îl duce pe jos până în Piața Națiunilor Unite, unde începe Calea Victoriei. Acest bulevard însemnat al Capitalei este fostul Podul Mogoșoaiei, care și-a schimbat numele în urma Războiului din 1877-1878, în urma căruia ne-am câștigat independența și apoi am putut deveni regat. Cu un rege încoronat cu o coroană făcută din oțelul unui tun capturat la Plevna.

Cavalerii parcurg un drum simbolic, ei au luptat până la victorie, în toate războaiele, indiferent de sacrificiu. Acum predau drapelul pe care l-au apărat și sub care au luptat noii generații, adică militarilor activi, respectiv cei din Brigada de Gardă „Mihai Viteazul”. Ei sunt datori de acum înainte să-l apere ca simbol suprem al țării și să-l poarte pe Calea Victoriei. Militarii îl duc desfășurat pe orizontală (fără hampă), însemnând că el acoperă în întregime pământul țării. Veteranii îi urmează, dar ca unii care și-au făcut datoria față de țară și acum sunt simboluri ale unui eroism care a făcut posibilă păstrarea țării.

Drapelul ajunge în Piața Tricolorului și este predat celor însărcinați să-l ridice pe catarg, în sunetele muzicilor militare. Este arborat în acordurile Imnului Național, ca un gest pentru prezentul suveran și pentru un viitor al reîntregirii pe care o așteptăm înfiorați.

E Ziua Drapelului, e ziua când vizonarii pașoptiști au instituit acest tricolor ca drapel național, semn identitar al tuturor românilor. Culorile lui așa cum sunt au o vechime mare și au însoțit unitatea noastră misterioasă prin care am supraviețuit sub toate imperiile.

Istoricul german Daniel Ferdinand Neigebaur scria în lucrarea sa „Descrierea Moldovei și Valahiei”, apărută la Breslau, în 1854, „că cele trei culori ale drapelului românilor sunt o moștenire de pe timpul Daciei Traiane” (Alina Berciu Drăghicescu și colectiv, Tricolorul în istoria românilor, 2020).

Îmi place să cred că dacă lumea ar ști toate aceste lucruri, în ajunul Zilei, când drapelul e coborât de pe catarg, ar îngenunchea în piață, cu pioșenie și respect. Așa au făcut bucureștenii, când la difuzoare se anunța ultimatumul în 1940. Clopotele bisericilor au început să bată și oamenii au stat în genunchi, pe Calea Victoriei, cerând îndurare!

Ce vremuri îngândurate! Să nu uităm că rușii lui Putin trag cu tunul aproape de Nistru, aproape de Dobrogea! ■

A 80-a toamnă a jertfei noastre

Oarba de Mureș, comemorare și recunoștință

Membri ai asociațiilor „Cultul Eroilor” din opt județe au participat la omagierea crâncenelor lupte de la Oarba de Mureș. Au trecut 80 de ani de atunci. Despre luptele din toamna anului 1944 s-au așternut multe pagini, care au fost cuprinse între copertile a numeroase volume de mărturie ale veteranilor supraviețuitori, ale urmașilor victimelor și mărturie ale civililor.

Civili cărora le-a fost dat să asiste, în împrejurimile Oarbei de Mureș, a Dealului Sângeorzului, la terifiante scene, în nori de fum și râuri de sânge, și au sărit să ajute la îngrijirea nenumăraților răniți, la ridicarea din țărână a mii de trupuri ale ostașilor căzuți, eroii de azi, ale căror vieți curmate întârzie încă să fie prețuite cum se cuvine, jertfa lor la vârste timpurii fiind urmată de longevive, dar

nesoluționate eforturi, de a include Oarba de Mureș într-un istoric Pantheon al României și într-un circuit turistic- istoric.

Despre acest din urmă lucru vorbim mai puțin, pentru că avem să ne mândrim doar cu truda artiștilor plastici, care au reușit să ridice un ansamblu sculptural într-o viziune comemorativă, omagială. Starea monumentului închinat eroilor, treptele spre el,

în alunecare odată cu terenul colinar, platforma de mult timp deteriorată pe care are loc parada militară, sunt de mulți ani măturii ale amânării și delăsării. Au trecut la cele veșnice, în timp, veterani de război, istorici, oameni din administrație și alți mulți susținători ai proiectelor de reabilitare a sitului istoric și de ridicare a unui nou obelisc, impunător. Există documentații multe în acest sens, întocmite cu ani în urmă. Ce s-a putut ridica după anii de război, vechiul ansamblu, nu a putut fi restaurat, extins, modernizat în pas cu cerințele unui obiectiv istoric de vizitat, în cele opt decenii trecute.

Astfel stau lucrurile, în vreme ce, în orașele mureșene continuă să fie ridicate monumente fără legătură cu istoria locului lor de amplasare, iar multe străzi primesc denumiri pentru care nu au luptat și nu au murit cei 11.000 de ostași la Oarba de Mureș. Oricât ar fi de valoroși din punct de vedere istoric sau cultural, nu poeți și nu străvechi nobili, beneficiari de monumente, dar și de piațete și străzi care le poartă numele, nu ei pot lăsa, peste ani, dovezi despre istoria ultimilor 80 de ani. Oarba de Mureș, spre exemplu, nu poate fi inclusă într-un periplu istoric și turistic pentru că nu poate obține autorizații în acest sens, lipsesc drumuri, construcții anexe, dependențe impuse legal pentru securitatea vizitatorilor, a elevilor însoțiți de dascăli. Iar în orașul reședință de județ nu există nimic construit, care să ateste vitejia și jertfa locuitorilor români și maghiari în aceeași toamnă 1944, cei care zile și nopți și-au apărât

Târgu-Mureșul, mobilizându-se și realizând ei ce nu puteau face soldații din linia frontului: civilii au împiedicat trupele inamice în retragere să arunce în aer uzina electrică, toți muncitorii rămânând pe poziții, civilii și-au apărât uzina de apă precum și clădirile importante ale orașului. Fără efortul lor, orașul putea rămâne înecat în cenușă și în întuneric.

Am notat cele de mai sus, fiindcă au existat mereu cereri din alte județe pentru a fi vizitată organizat Oarba de Mureș. Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, Filiala județului Mureș primește aceste cereri întrucât, aici, au luptat soldați înrolați de pretutindeni din țară, iar rude în viață, urmași, au dorit să vadă aceste locuri ale jertfei și doresc să revină aducând cu ei și alți pasionați de istorie. De asemenea, colegii noștri de la filiale din țară vin să cunoască locul dramatic scenei de război, deschizând șirul vizitelor, în urmă cu ani, colegii din Constanța, marea divizie dobrogeană fiind antrenată în luptele grele din urmă cu 80 de ani, iar urmași ai eroilor căzuți se află între colegii noștri constănțeni. Ședințele anuale din Capitală, la asociația mamă, încep, când este prezentată activitatea județului Mureș, cu întrebări despre cum și când pot fi organizate itinerarii comemorative cu punct central, da, Oarba de Mureș, iar evenimentele toamnei anului 1944 sunt menționate în revistele asociației.

Reamintim că, în primăvara acestui an, în memoria eroilor dobrogeni de la Oarba de Mureș,

Primăria lernut a organizat și primit vizita Batalionului 341 Infanterie Tropaisar-Constanța, în frunte cu comandantul său, batalionul celebrând în acest mod, comemorativ, jubileul împlinit de la înființarea sa.

La festivitățile închinatelor celor 80 de ani parcurși de la luptele pentru eliberarea Transilvaniei, pe plaiurile mureșene au poposit din nou, cu coroane de flori, colegii noștri din Constanța, dar și din alte județe: Argeș, Alba, Maramureș, Sibiu, Brașov, Bistrița-Năsăud și Bihor și o delegație a conducerii centrale a ANCE „Regina Maria”.

Cu mențiunea că asociațiile Cultul Eroilor nu dețin pârgurile necesare pentru a autoriza și finanța lucrări de modernizare a monumentelor și siturilor istorice, însă monitorizarea lor și demersurile la autorități pentru buna păstrare și restaurarea lor sunt reluate anual și foarte des când se impune. În același timp, în țară, asociațiile au reușit deseori, prin amplasarea de busturi, de monumente sau plăci comemorative, să restituie generațiilor viitoare importante nume de oameni de stat sau comandanți militari.

Miercuri, 25 septembrie, a fost ziua în care, la Oarba de Mureș, administrația locală și județeană și Comandamentul Forțelor pentru Operații Speciale au organizat manifestările comemorative, în acest an, în prezența Regimentului de garda, sosit din București. ■

Liliana VINȚELER

*Asociația Cultul Eroilor
„Regina Maria” Filiala Mureș*

Colonelul în retragere Dumitru Stavarache ne-a pus la dispoziție jurnalul de front al preotului militar Marin H. Dumitrescu (1909-2007), din care am selectat doar momentele în care sunt pomenite numele militarilor răniți ori decedați, pagini de mare dramatism care pot să intereseze cititorii zilelor noastre, îndeosebi membrii acelor familii care continuă cu o admirabilă perseverență să-și caute înaintașii – străbunici, bunici, tați, unchi – plecați pentru totdeauna la război.

Paradoxal, după 80 de ani de la încheierea ultimului război mondial, pe adresa redacției noastre continuă să sosească scrisori care ar putea fi sintetizate într-o singură propoziție: Unde sunt eroii noștri? Da, oamenii îi mai caută și acum pe cei dragi, toți vor să știe unde le sunt mormintele, unde își dorm somnul de veci, ca să poată să le aprindă o lumânare la căpătâi. Ține de firea noastră ancestrală, de acea misterioasă legătură de sânge, să ne căutăm înaintașii, să le cinstim memoria.

Dacă după 80 de ani, rândurile scrise de preotul Marin H. Dumitrescu vor fi de ajutor vreunei familii de români, noi vom fi primii care ne vom bucura.

De fiecare dată când am publicat asemenea jurnale de război, am susținut ca ele să fie editate într-un volum, sub egida Cultului Eroilor. O repetăm și în cazul jurnalului preotului Dumitrescu, cu atât mai mult cu cât paginile sale – scrise cu sinceritate și mare durere sufletească – aduc informații prețioase despre mersul războiului, așa cum a fost el trăit, la firul ierbii ori în brazda ogorului, în bătaia glonțului. (D. D. Roman)

Jurnalul de front al preotului Marin H. Dumitrescu

22. 09. 1941. Novo Alexandrovka – pe timpul nopții aviația inamică își reia activitatea, bombardând și lansând parașute luminoase. Dl. maior dr. Igna Nicolae pleacă în recunoașterea zonei și a drumului pe care urmează să ne deplasăm, constatând că harta nu corespunde realității de pe teren, lucru constat și de către dl. Nicolescu-Duvăz, însoșitorul său.

Sunt aduși patru ostași răniți, de la Batalionul 9 Vânători de Munte, în timpul bombardamentului aviației inamice, care sunt pansați și evacuați la spitalul de companie.

Urmare constatărilor dl. maior Igna și ale dl. Nicolescu-Duvăz pe teren, itinerariul deplasării Ambulanței este: Novo-Alexandrovka, Petrovka, Mogila, Saraga, Gondareff Pod, Velosjarkije Hf. Ajungem în localitatea Kalininka, care nu-i înscrisă pe hartă. Aci Ambulanța se instalează în localul școlii, având spațiu suficient, adică: sală pentru cazarea răniților, sală pentru farmacie și birou (cancelaria), sală pentru cazarea personalului medical și auxiliar, curte mare, cu mulți pomi fructiferi, unde sunt camuflate autosanitarele, plantată cu varză, cartofi, roșii ș. a. În apropiere se dau lupte crâncene, de-o amploare neîntâlnită până acum (zona com. Malaya-Belozorka), localitate amplasată pe o lungime de 12 km). Aviația inamică activează neîncetat, zi și noapte, în grupuri mari (20-50 și chiar 100

de aparate) și la joasă înălțime, căci aviația română și germană erau inexistente.

Răniți sosesc cu duiumul. E ceva de groază. Orice speranță de supraviețuire s-a stins!?

Singura nădejde de scăpare e să fii rănit și evacuat. Din această psihoză mulți ostași au recurs la automutilare a unuia din membrele corporale superioare sau inferioare (mână sau picior), însă aproape toate asemenea cazuri au fost descoperite și foarte aspru pedepsite, chiar și cu pedeapsa capitală „împușcarea” (moartea). Mi se comunică că printre răniți este și un preot, anume Vilcu, de la Batalionul 10 V.M. Cuprins de fiori, lăcrimând, plec imediat în căutarea fratelui meu într-o preoție, căzut la datorie în războiul contra comuniștilor ateți, a celor „fără Dumnezeu”. La liziera de nord a satului Kalininka întâlnesc doi ostași sanitari care-l transportau pe o targă. Fug și cu lacrimile curgând șiroi, în genunchi lângă targă, îl îmbrățișez și-l sărut pe frunte, iar el urlând de durerile provocate de răni mă cuprinde de gât cu ambele brațe și strigă neîncetat: „nu mă lăsa, frate Dumitrescu, nu mă lăsa, căci mor, mor”!?

Mai chem încă doi ostași de ajutor primilor doi și-l transport la sediul Ambulanței 38 V M (la școală), instalându-l singur într-o cameră, iar eu îmi aranjez aici o targă pentru a fi permanent lângă el. Imediat, personal, dr. maior Igna se ocupă cu acordarea primului ajutor.

După ce este dezbrăcat de veston, pantaloni, izmene, toate îmbibate cu sânge, îi sunt făcute 12 injecții la piept pentru combaterea infecției de tetanos ș. a. Diagnostic: gamba piciorului drept ruptă-perforată de schije multiple. Se ține (atârnă) numai în piele. Laba piciorului stâng, de asemenea, lovită de schije. A căzut victimă bombardamentului aviației inamice.

În bocanii perforați și plini cu sânge găsim multe schije. După terminarea tratamentului medical, îl culc pe targă și cu mare greutate reușesc să-i dau cu lingura o cană de ceai, căci permanent țipa de durere, iar eu cred că și din teamă că va muri. În fine, extenuat la maxim, adoarme. Îl învelesc cu o pătură și apoi mă culc pe targa mea, de unde îl supraveghez permanent, îngândurat și cu ochii plini de lacrimi. La trezirea din somn, îmi mulțumește pentru tot sprijinul acordat și mă roagă să scriu Doamnei Ortansa G. Vilcu.

După aceste trei ore de somn, Vilcu și-a revenit oarecum, astfel că pot merge în salonul cu răniți, dintre care unii foarte-foarte grav. Spovedesc și împărtășesc nouă răniți grav. Sunt solicitat – și officiez două botezuri.

23.09. 1941. La ora 5.00 sunt sculat de dl. maior Igna Nicolae și trimis în satul Pokrovka spre a aduce la Ambulanța nouă răniți și a înmormânta un ostaș, urmând ca apoi să însoțesc transportul de răniți, inclusiv preotul căpitan Vilcu Gheorghe, la Spitalul de companie nr. 16, aflat în com. Monast. Grigorievski, pe Nipru, sau de la spitalul de companie german „Mancecur”, aflat într-un sat dincolo de Nipru. Servesc un ceai și, cu un autocamion, plec la Pokrovka. În localitatea Mogila Sharoga apar șapte avioane de bombardament inamice care la cca 200-300 m depărtare lansează mai multe proiectile, care ne produc mare îngrijire și teamă, fapt pentru care oprim și ne camuflăm culcați cu fața la pământ. Fumul produs de bombe lansate se înalță întunecând privirea cerului. În fine, avioanele se îndepărtează în direcția zonei Malaya Belozorka, unde se dau lupte grele, iar noi ne continuăm călătoria la Pokrovka. Ajunși, aflui că Brigada II Vânători Munte a fost ieri aci însă și-a continuat deplasarea, rămânând secția II-a a Ambulanței 38 V.M. tot aci.

În curtea școlii din Pokrovka officiez slujba înmormântării pentru decedații: sergent major Neagoie Gheorghe din Comp. Jandarmi 38 V. M., ctg. 1938, originar din jud. Dolj (schije de bombă avion în abdomen); soldat Cenușă Constantin, Divizia 3 Artilerie, ctg. 1930, din Câmpulung-Fundu Moldovei (schije multiple aviație). Sunt înmormântați în groapă comună.

Ridic în camion opt răniți și revin la Ambulanța 38

Preotul căpitan Marin Dumitrescu. Pe front, 1941, primii ostași înmormântați într-un cimitir militar. Pe crucea din fundal: Ostași români căzuți la datorie pentru Credință și Dreptate. În prim-plan, o cruce pe care stă scris: Eroul Serg. T.R. Dumitrescu H. Mircea. În genunchi, un ostaș care își plânge camaradul mort, sprijinit de o a doua cruce pe care este scris numele sergentului căzut. În spate, doi soldați descoperiți, rămași în poziție de drepți. În stânga, o altă cruce pe care scrie Sold. Tudor Marin, 8 sept. 1941

Așezați: Preot cpt. Marin Dumitrescu și subl. farmacist Ilieș C. Fotografia este făcută la Pokrowka, 24 oct. 1941

VM, com. Kalininka, urmând ca împreună cu preotul Vilcu Gheorghe și ceilalți răniți aflați la Ambulanță să-i transport la Spitalul de campanie nr. 16, comuna Manast. Grigorievski, pe Nipru. Odată cu mine vine la Ambulanță p. c. preot maior Maniu, de la Corpul Vânători Munte.

Între timp sosise poșta. Mi se înmânează un plic de la comandantul Companiei 8 mitraliere, din Regimentul 9 Vânători Gardă, București, prin care mă încunoștințează că fratele meu serg. T.R. Dumitrescu H. Mircea, din unitatea sa, a murit în luptele de la Freudental - Ucraina, în ziua de 7 septembrie 1941 și a fost înmormântat la liziera de salcâmi de pe marginea șanțului antitanc com. Dalnik. A fost un moment de disperare sufletească ce nu poate fi redat sub nici o formă. Cu ochii plini de lacrimi, am mers după o șiră de paie aflată în curtea școlii, am căzut jos și-am plâns până la epuizare pe scumpul, harnicul și bunul nostru Mircică, speranța bătrânețelor mamei și a lui tata. Nu l-am văzut din luna iunie 1941, când, venit în concediu, m-a întâlnit în Alexandria și, din tot sufletul, după sărutare, mi-a zis: „Dragă nenicule, de ce ai intrat în militărie, fir-ar a dracului să fie, căci războiul bate la ușă!”

Știa el ce-i armata, căci de la încorporare ca recrutar, în 1937, n-a mai scăpat de ea până a murit în cadrul ei!

În acest timp se încărcau în autocamioane răniții pe care urma să-i însoțesc până la Spitalul de campanie nr. 16 aflat în Monast. Grigorievski pe Nipru, iar pe înaltul văzduhului era o activitate de groază din partea masivelor grupuri de avioane sovietice.

24 octombrie 1941,
Pokrowka.
Preot căpitan Marin
H. Dumitrescu,
confesorul Brigăzii
II mixte Munte

Vestea nenorocirii noastre, moartea fratelui Mircică, s-a aflat imediat de către cadrele Ambulanței 38 V.M. În această situație, dl. maior Igna Nicolae a dispus să fie înlocuit cu un alt ofițer care să conducă transportul de răniți la spitalul nr. 16 împreună cu p. c. preot Maniu de la Corpul V.M, care s-a oferit de bunăvoie. Între timp sosise la Ambulanță medicul maior de la Corpul V. Munte.

Despărțirea de fratele pr. căpitan Vilcu Gheorghe, aflat în rândul celor grav răniți, a fost foarte impresionantă. El, aflând cauza pentru care nu-i mai însoțesc spre spital, a găsit-o justă, și mi-a zis: „Dumnezeu să-l ierte pe fratele tău erou, cu dreptii să-l odihnească, iar pe tine, frate Marine, să te apere de tot răul, ca să mergi sănătos la casa, soția, copiii și părinții tăi”. Cu ochii plini de lacrimi, ne-am sărutat. Rămas la Ambulanță, prohodesc – și este înmormântat – pe soldatul Răcaru lordache, ctg. 1927, din Batalionul 35 divizionar, originar din com. Răscăeți, jud. Dâmbovița, în curtea școlii. În timpul înmormântării, fiind atacați și bombardați de aviația inamică, m-am camuflat în mormântul încă neacoperit cu pământ decât foarte puțin (peste mort!). A fost ceva de groază, cu multe victime.

La înapoierea de la Pokrovka cu transportul de răniți (8) și părintele maior Maniu, am aflat că în atacul celor șapte avioane inamice ce ne-a surprins în com. Mogila Sharoga la venire, fuseseră omorâte patru persoane și rănite grav 11, din rândul civililor. De asemenea, au fost loviți mortal 16 cai, iar alți 10 cai au fost răniți. Au fost lansate asupra comunei șase bombe de mare calibru, din care două n-au explodat.

Un spectacol sinistru, îngrozitor.

24.09.1941. Noaptea mă odihnesc bine, fiind foarte obosit cu trupul, dar mai ales cu sufletul, căci „ce-și face omul de bunăvoie și nesilit...”, nimeni nu mai desface”. Autocamionul pleacă să aducă răniții. În timpul nopții, Corpul V.M. a înlocuit trupele germane mult decimate în marile bătălii purtate, trupele rusești fiind înzecit mai numeroase și foarte ofensive.

Cu prilejul și în timpul înlocuirii, trupele germane, dintr-o gravă eroare, au deschis foc puternic asupra Batalionului 8 V.M., provocându-i mari pierderi în oameni (morți și răniți). Sosește un transport cu 10 răniți și apoi alt transport cu 13 răniți, din rândul cărora mulți sunt în stare foarte-foarte gravă. Tuturor li se acordă ajutorul medical la secția II-a. E ora 9.30. Îmi vine rău și ies afară din salon. Mi se dă un calmant și mi se face frecție cu spirt medicinal, culcat pe targă. La ora 18.30 se servește masa, în timpul căreia sosește un delegat la Brigadă, situația în zona de luptă fiind foarte gravă. Eu n-am putut

continua servirea mesei, sub motiv că sunt suferind, însă realitatea era „marea îngrijorare” privind soarta vieții noastre, problemă ce mă frământa permanent.

Pe neașteptate sosesc la Ambulanță domnii Lt. col. Bădescu și maior Ursache de la Brigada a II-a V. M., care cer să se deplaseze imediat o secție medicală în zona indicată și apoi se preocupă de trimiterea muniției necesare pe front. Dl. Lt. col. Bucurescu a rămas să se prezinte la Brigadă a doua zi.

25. 09. 1941. Noapte zbuciumată din cauza activității aviației inamice. Sunt răcit și tușesc mult. Dr. Ionescu, obosit, doarme greu (vorbește în somn).

Sosesc 40 de ostași răniți, dintre care unii foarte grav, fapt pentru care întreg personalul Ambulanței este trezit din somn și se trece la lucru, fiecare la misiunea sa. E ora 4 dimineața. Personal mă ocup de înmormântarea ostașilor decedați (doi) și anume: Frunțuș Păsărin Nicolae, ctg. 1932, Bat. 8 VM, originar din comuna Bîlteni, jud. Gorj, fiul lui Ioan și Elena, mort în ziua de 24.09.1941, în luptele de la Malaya Belozorka; Frunțuș Radu Ioan, ctg. 1928, Bat. 15 VM din com. Corbi, jud. Argeș, fiul lui Constantin și Ioana, mort azi 25 septembrie, ora 7.30, în luptele de la Malaya Belozorka.

Ambii decedați au fost înmormântați în curtea școlii din Kalininka, în mormânt comun.

Răniți – ostași de toate gradele: 114? Jale mare!

26.09.1941. Stare de alarmă. Cine poate, aștește puțin, dar complet îmbrăcat. Sosește un transport cu 83 de răniți. Secția a II-a medicală activează neîntrerupt, toată noaptea. La ora 5.00 sosesc alte patru autocamioane cu răniți de la diferite unități de vânători de munte, care luptă în blestemata zonă Malaya Belozorka. Aspect înfiorător. Din lipsă de spațiu, toate încăperile școlii fiind ocupate, o parte din răniți mai puțin grav, după pansare, sunt cazați în aer liber până la evacuarea localnicilor din trei case situate în apropierea școlii.

Prohodesc și sunt înmormântați în mormânt comun următorii, în curtea școlii din Kalininka: Frunțuș Boldiș Roman, Batalionul 15 VM, decedat astăzi, originar din comuna Tamara, jud. Arad; Caporal Pisău Gheorghe, Batalionul 16 VM, compania armament greu, mort astăzi, originar din comuna Gelu, jud. Timiș. S-au găsit asupra lui 23.617 lei, sumă depusă la serv. financiar al Ambulanței 38 VM cu forme legale; un ostaș rus neidentificat.

Sosesc răniți foarte mulți, în rândul lor sunt și Maior Busuiocescu, Batalionul 10 VM și Cpt. Vasilescu Aurel, Batalionul 16 VM. Jale, nepus de mare jale. În vederea

1942, Ambulanța 38 V. Munte, Divizia 2 V. Munte
În rândul doi, în mijloc: căpitan Avram, pr. căpitan Marin
Dumitrescu, sublocotenent dr. Constantin Arsenie,
sublocotenent farmacist Ilieș Constantin

evacuării marelui număr de răniți sosesc la Ambulanță Mr. medic Lt. col. (nume necompletat) și pr. Maior Maniu, de la Corpul VM, cu trei autocamioane mari și alte nouă autocamioane mai mici.

În cursul zilei moare Cpt. Vasilescu Aurel, din Batalionul 16 VM, ora 11.00, originar din orașul Pitești, jud. Argeș. A fost prohodit de mine și înmormântat în sicriu și mormânt individual, în curtea școlii din Kalininka.

Dr. Cpt. (nume necompletat) face șoc – îi vine rău – dar apoi își revine, continuându-și activitatea a doua zi la batalionul 15 VM. Până la ora 24 se pansează răniți. Eu mă ocup de conducerea și aranjarea răniților în dormitoare ca și de hrănirea lor. Personal servesc masa ultimul. Sunt extenuat trupește și sufletește. Mi se dau papuci noi. Mă culc pe targă îmbrăcat.

27.09.1941. În timpul nopții sosește un autocamion cu 14 răniți care sunt repartizați și tratați medical la secția II-a. Sunt evacuați răniții aduși ieri la spitalul de campanie din com. Novo Alexandriovka, cu autocamion de la Corpul VM. Este trimis la Batalionul 15 VM dr. căpitan, șocat în ziua precedentă. În liniile înaintate se duc lupte crâncene – chiar corp la corp.

La orele 14.30, prin agent special, se primește ordin de retragere în com. Korneliuka, căci rușii au reușit să rupă frontul, infiltrându-se în spatele unităților române. La Korneliuka se vor primi noi ordine din partea Corpului VM, cantonat în această localitate. S-a produs o panică generală în rândul „tuturor” (ostași-ofițeri). Lt. col. Ionescu, profund șocat de situația creată, vorbește, strigă (aiurează). În 15 minute retragerea era în toi, dar în mare debandadă. Ajunși la Korneliuka, găsim căruțe, cai, samare și mulți ostași de la trenurile de luptă

și regimentare din unitățile încercuite de ruși, sosite, fiecare, pe unde a putut scăpa. Situația e foarte gravă.

Ne spun cum au fost urmăriți de tancurile rusești, cum erau luați prizonieri sau împușcați pe loc ostașii români de către ruși, cum au reușit ei să scape, cum un plutonier din Batalionul 10 VM a împușcat un căpitan rus ieșit din tanc și astfel au fost salvați 150 de ostași români în frunte cu comandantul lor etc.

Seara am o mare supărare fără de nici o vină. Dr. sublt. Arsenie cazase un sublocotenent grav rănit în camera rezervată pentru cazarea domnilor dr. Maior Igna Nicolae și Lt. col. Bucurescu, iar Dr. Maior Igna, în loc să aibă explicație cu sublocotenentul dr. Arsenie, îmi reproșează mie, supărându-se foc! Eu însă nu răspund, ci tac și rabd.

Brigada se deplasează în com. Peskoșcenko. În timpul nopții, un autocamion cu 24 de răniți. Mă scol și împreună cu sublt. Dr. Arsenie C. cazăm răniții.

28.09.1941. După ce evacuăm 412 răniți la Spitalul de campanie nr. 16, împachetăm și Ambulanța revine la școala din Kalininka, unde găsim deja aduși foarte mulți răniți și continuă să sosească cu duiumul!? Din lipsă de spațiu, provizoriu, îi orânduim în aer liber, după posibilități. Peste tot, în sălile școlii și afară, în jurul ei, numai gemete, plâns și mare jale din partea răniților. Priveliște și situație de groază, cutremurătoare.

Prohodesc și sunt înmormântați în mormânt comun, în curtea școlii, următorii: Fruntaș Frunțișeanu Vasile, Batalionul 20 VM – și nemții: Paul Düipjan născut 20.05.1912 – mort 28.09.1941; 4 Inf. 215 E.R.G.Bat. 46 (înscris pe medalion jumătate rupt).

Mă deplasez la Brigadă pentru a prohodi un sublocotenent de la pionieri, decedat ieri, dar îl găesc înmormântat, prohodit fiind de către pr. cpt. Rădulescu Aurel – Batalionul 8 VM.

În localitate mare aglomerație de unități militare, inclusiv trenurile regimentare de la toate batalioanele VM. După ce, întâmplător, vorbesc cu Dl. General Ion Dumitrache și Dl. Maior Ursache, mă înapoiez la Ambulanță cu trei autocamioane pline cu ostași răniți. Cu mine se află și Dl. Nicolescu. Iarăși răniții s-au înmulțit în așa măsură că nu mai încap în sălile școlii, ci sunt rânduiți în afara școlii. Frânt de oboseală, mănânc ceva și mă culc.

29.09.1941. Am dormit binișor, însă în sălile școlii, ca și afară, aceeași stare de mare și înfricoșătoare jale, din partea răniților, care sosesc neîncetat, zi și noapte.

Dimineața găesc decedați, pe care îi prohodesc și sunt înmormântați, în mormânt comun, în curtea școlii:

1. Caporal Alienii Const., ctg. 1924, batal. 20 VM, asupra căruia găsim 280 lei și o marcă și jumătate, care sunt predați la Casieria Ambulanței, cu formă legală;

2. Fruntaș Tănase Alexandru, ctg. 1931, batal. 9 VM, matricol 2012, orginar din jud. Mehedinți;

3. Sld. Alba Laurențiu, batal. 16 VM, orginar din Baia de Criș (Bulzeștii de sus, jud. Hunedoara). Asupra-i s-au găsit 256 lei, 1,5 mărci, două lăntișoare, un ceas ș.a., care s-au depus la casieria Ambulanței cu formă legală;

4. Sold. Bodan Teodor. Fără acte de identitate;

5. Sold. Gîrna Vasile, ctg. 1934, Bat. 9 VM, com. Oacobenii, Arad;

6. Caporal Rabotiu Petru, ctg. 1936, Bat. 9 VM, din com. Poiana, Valea Apei, Hunedoara;

Obosit, mă culc după-amiază, însă nu pot dormi, căci în acest timp domnii Ceavin, Rusu, Georgescu și Ionescu chefuiesc consumând 2 l de coniac. Ionescu chiar se îmbată și cântă?...

Primesc o scrisoare recomandată de la fina Dorina și o carte poștală de la fratele Sandu, care-mi comunică moartea mult iubitului, harnicului și nefericitului nostru Mircică, în luptele pentru cucerirea blestematei Odesa, la data de 16 septembrie 1941. Mă cuprinde plânsul și așa o țin până a doua zi, căci, tare bun, harnic și nenorocos a fost în viață. Noaptea adorm plângând și visez pe toți din familia mea: soție, copiii și părinți, precum și pe unchiul Nicolae, care avea o barbă mare și săpa o groapă. Din nou, mă podidesc lacrimile, mă acopăr complet sub pătură și adorm.

30.09.1941. ...Am avut o noapte de mare sbucium sufletesc, de chin, căci retras într-o camionetă am plâns mult pe scumpul nostru Mircică, a cărui soartă mă paște neîncetat.

Mă deplasez la Brigadă, în comuna Pescenko, unde împreună cu preotul cpt. Rădulescu Aurel de la Batal. 8 VM și preotul concentrat de la Batal. 20 VM prohodim și sunt înmormântați următorii ostași în mormânt comun: Sold. Pușcașu Gheorghe, Batal. 10 VM. Actele la dr. Nicolescu; Serg. Aldea Andrei, Batal. 20 VM, orginar din comuna Bogdănești, jud. Fălciu; Fruntaș Hrîncu Vasile, stg. 1935, Batal. 20 VM, orginar din comuna Puești, jud. Tutova; Sold. Vizitiu Constantin, Regimentul 4 Artilerie-Divizia 2, Bateria 4, orginar din comuna Liteni, jud. Suceava (Bucovina);

Toți au luptat și au murit la Malaya Blosjorka și sunt înmormântați în cimitirul local, la șosea.

Permanent activitate foarte intensă de aviație și artilerie, de ambele părți beligerante. Iadul pe pământ. ■

Cucerind straturile superioare ale atmosferei

Remarcabila poveste a recordului de săritură cu parașuta al româncei Smaranda Brăescu, lângă Sacramento, la 18 mai 1932

La 19 mai 1932, L.O. Laughlin, un negustor din orașelul rural Tudor, din raionul californian Sutter, ieși în mare panică afară și alergă într-un lan de grâu, căci văzuse acolo un parașutist căzând la pământ după ce tocmai trecuse milimetric pe lângă cablurile electrice de pe stâlpi. Găsind pe temerarul aerului, îl descurcă din faldurile parașutei și îl ajută să se dezmeticească, ridicându-l în picioare. Spre marea sa uimire, constată îndată că săritorul era o tânără femeie, plăcută la înfățișare, care abia putea vorbi englezește. Locuitorul orașelului

Tudor o ajută să-și scoată costumul greu de piele, sub care era un altul din același material. Cu multă grijă o conduse apoi pe tânăra amețită, înghețată de frig și respirând din greu, spre mașina sa și o duse la aeroportul din Marysville. După ce a băut puțină apă și și-a mai tras răsuflarea, femeia și-a venit în fire și a reușit să declare, scriind pe o hârtie reporterului de la ziarul local *Marysville Appeal Democrat*, venit la fața locului, că tocmai a bătut recordul mondial la săritură cu parașuta, lansându-se de la aproape cinci mile (8 km) sau 24 mii de picioare (7.315,2

m). Până atunci, niciun bărbat sau femeie nu sărise de la o asemenea înălțime. Din păcate, a deviat peste 40 mile (64,3 km) în căderea ei de la locul lansării. Dar pilotul, aflat acum la multe mile distanță, va putea dovedi desigur performanța, cu ajutorul barometrului și altimetrului său. Conform presei locale, tânăra era toată numai un zâmbet. Reușise! Era noul campion al aerului!

Două relatări, apărute în aceeași zi, în ziarele *Oakland Tribune* și *San Francisco Chronicle*, furnizează o versiune oarecum diferită a evenimentului. În loc să fi fost ajutată de Laughlin,

*Smaranda
Brăescu în
costum național
românesc*

această săritoare cu parașuta a intrat singură cu multă siguranță într-un magazin universal din orașelul Tudor, fără să aibă idee unde se află. Purtând un costum de pilot și vorbind cu un accent străin foarte pronunțat, ea spuse proprietarului prăvăliei, George Mortell: "Tocmai am bătut recordul de parașutism la femei". Arătând spre cer i-a mai zis negustorului care o asculta ca lovit de trăznet: "Mi-am lăsat pilotul la 24,000 picioare acolo sus." Mortell sună la aeroportul Mather din Sacramento pentru a alerta autoritățile despre această venire din cer.

Cine era acest modern Icar care zburase peste Valea Sacramento după ce sărise dintr-un avion de la o înălțime de aproape cinci mile? Numele Smaranda Brăescu a devenit celebru în toată valea în această zi istorică și a încurajat pe toate femeile care intraseră

vreodată în domenii aparținând prin tradiție bărbaților.

Născută în Buciumeni, România, la 21 mai 1897, Smaranda era o femeie care nu putea fi ignorată. Se pare că se născuse cu arzătoarea dorință de a cuceri cerurile. În 1912, încă adolescentă, a văzut pentru prima oară un avion zburând peste satul ei [pilot fiind locotenentul Gheorghe Negrescu], iar în 1918, s-a urcat într-un avion monoplan Farman, de fabricație franceză, pilotat de căpitanul Dumitru Naidinescu. Entuziasmată la culme de acel zbor, tânăra femeie și-a aflat chemarea. Când autoritățile i-au zis că femeile nu pot să zboare și nici să intre în serviciul military, iar piloții români au râs de ea, a ripostat: "Am să v-o dovedesc!"

Neînfricată, se ambiționă și merse în Germania anului 1928, unde învăță parașutismul și

pilotajul. Cu bani împrumutați de la un instructor își cumpără prima parașută. Era făcută de mult respectatul inginer Otto Heinecke. Foarte bravă, Smaranda efectua prima săritură la 5 iulie 1928, lansându-se de la 600 m, aproape 2.000 de picioare. Plină de încredere și de pasiune pentru acest sport aerian care sfida moartea, efectua mai multe sărituri până când fu serios vătămată la o aterizare dură, la 17 august 1930. Neintimidată însă de întâmplare și încă incomplet refăcută, își reluă săriturile, astfel că, la 2 octombrie 1931, stabili recordul mondial la femei prin cădere liberă de la o înălțime de șase mii de metri sau 20.700 de picioare. Cu aceasta, tânăra temerară a aerului, de 34 de ani, deveni primul deținător de record mondial din aviația română. Iradia de bucurie și, neîndoios, colegii ei bărbați, atât de critici, erau acum puternic stânjeniți. Această cutezătoare regină a cerurilor a devenit o eroină națională și regele Carol, monarhul la putere, a decorat-o pentru extraordinara sa performanță aeriană. Dar, Smaranda avea țeluri și mai ambițioase.

Animată de o singură ambiție, aceea de a cuceri spațiile superioare, Smaranda a învățat să zboare, devenind un pilot desăvârșit și chiar intrând în posesia a două avioane. A devenit astfel prima femeie aviatore în România. În monoplanul său Miles Hawk, această curajoasă româncă a stabilit apoi în 1932 un record de viteză, traversând Mediterana, între Roma și Tripoli, în șase ore și zece minute, fără escală. Nimic nu mai putea s-o țină în loc.

Smaranda Brăescu și Miles Hawk, 1932

WOMAN LEAPS 24,000 FEET TO CLAIM 'CHUTE RECORD

Los Angeles Times (1923-Current File): May 20, 1932.
ProQuest Historical Newspapers: Los Angeles Times (1881-1988)
Pg. 1

WOMAN LEAPS 24,000 FEET TO CLAIM 'CHUTE RECORD

OAKLAND, May 19. (P)—Smaranda Braescu, Rumanian woman parachute jumper, returned here tonight confident that she had broken the world's record for parachute jumping for women.

Earlier this afternoon she walked into the Tudor, Sutter county, general store and announced she had left her pilot, Harry Bosshardt, 24,000 feet "up in the air" three hours before. She requested a whisk broom to brush the dust from her clothes.

Bosshardt and Miss Braescu left Oakland Airport this morning and flew over the Sacramento Valley. The pilot said she leaped at 24,000 feet.

"She dropped like a bullet," Bosshardt said, "I watched her for at least 8000 feet and didn't see her parachute open. Then I dove after her but her speed was too great for my plane and I lost sight of her."

Bosshardt returned to Mather Field, Sacramento, for gasoline and requested aid in search for her body, believing the parachute had failed to open and the woman had been killed. While they were searching she walked into the Tudor store.

Miss Braescu came to the United States early this year in search of aerial honors. She jumped 22,000 feet at Miami, Fla., in January and

then came to the Pacific Coast to better the mark.

Smaranda Braescu

Imagini din presa americană cu Smaranda Brăescu după doborârea recordului mondial

Fiind de-acum o celebritate națională, ziarul *Universul* a consimțit să finanțeze călătoria ei în Statele Unite ale Americii, unde putea să-și demonstreze măiestria de săritor cu parașuta. După cum își va aminti mai târziu, țelul său era să bată recordul lumii la bărbați și femei: "Gândeam așa: succes sau moarte". Și, într-adevăr, a fost un succes! La competiția aeriană internațională de la Miami, Florida, a uimit spectatorii cu o săritură de la 20.000 picioare (6.096 m). Din păcate, toate încercările ei ulterioare de a trece de recordul mondial au eșuat. La vremea

aceea, recordul lumii era deținut de un american cu o săritură de 21.733 picioare (6624,2). Pe când se afla încă în estul Statelor Unite, a urmat cursurile școlii de aviație, obținând licența de pilot pentru America.

Apoi, Smaranda a venit în zona golfului San Francisco cu speranța de a-și împlini țelul ei suprem. Pentru a realiza această performanță istorică, a aranjat cu binecunoscutul pilot din estul golfului, Harry Bosshardt, să o ia la bord. Probabil, a comunicat cu pilotul cu ajutorul traducerii făcute de cei de la Societatea Română din San Francisco, căruia

i-a dat de înțeles că-și dorește să bată recordul lumii la parașutism. Oricine își poate imagina reacția lui Bosshardt când a auzit despre ambițiosul ei plan. Se pare însă că și el a fost cuprins de dorința de a încerca marcarea istoriei.

La 19 mai 1932, orele 11 dimineața, au urcat amândoi în puternicul monoplan Cessna și au decolat de pe aeroportul Curtis-Wright din Alameda. Conștientă de riscurile altitudinii pe care urmau să o atingă, Smaranda purta un dublu costum de zbor, din piele, precum și o cască de piele și ochelari care îi acopereau mare parte din față. Amândoi

Aerospace Museum of California. Domnul Alexandru Bartoc și doamna Joanna Groza evocând personalitatea Smarandei Brăescu

aveau câte o butelie de șaiszeci de pfunzi (27,2 kg) de oxigen legată pe spate.

Pentru că povestea este foarte dramatică, aș dori să împărtășesc cititorilor interviul din 18 mai acordat de Smaranda, cu ajutorul lui John Peterson, președintele Societății Române din San Francisco, gazetei *Oakland Tribune*. Peterson a fost interpretul Smarandei, deoarece ea putea citi și scrie englezește, dar, cum e și firesc, nu putea conversa cu ușurință în această limbă. Îmi place interviul și pentru faptul că a avut loc foarte curând după eveniment. Smaranda își amintea eroica sa performanță astfel:

“Am zburat spre Sacramento cam jumătate de oră, urcând cu repeziciune în tot acest timp. Când am atins altitudinea de

18.000 picioare, și pilotul, și eu ne-am pus măștile de oxigen, căci era tot mai greu de respirat. Timp de trei sferturi de oră ne-am luptat să câștigăm și mai multă altitudine – țelul nostru era încă cinci sau șase mii de picioare. Nu mi-am dezlipit de loc ochii de pe altimetru. În sfârșit, a arătat 23.500 picioare și m-am decis să sar. Am semnalat pilotului, dar el mi-a făcut semn să aștept, căci dorea să ne mai ridicăm puțin. Zis și făcut, după alte cinci sute de picioare, am ajuns la semnul de 24.000 picioare. [Într-un interviu ulterior, ea și-a amintit că pilotul a strigat: “Nu pot sui mai sus. Mi s-a terminat oxigenul. Sări!”] Atunci am tras aer cu oxigen adânc în piept, mi-am scos masca de pe față și am sărit. Am țâșnit în jos

cu viteza unui glonte – trei mii de picioare (914,4 m) pe minut. Până să-mi dau seama ce se întâmplă, m-am simțit extrem de rău. Nu puteam respira, aerul era foarte rarefiat. Ultima gură de oxigen pe care o luasem n-a ținut prea mult. Am renunțat la echipamentul de oxigen din cauza greutății, dar aș fi dat acum orice ca să-l fi avut.

[Aș putea adăuga aici că, în interviul acordat șase luni mai târziu, ziarului *Brooklyn Eagle*, ea și-a amintit alt incident întâmplat în primele secunde ale săriturii. Ziaristul a scris: “Ochelarii pe care i-a purtat pe ochi se încețoșaseră cu gheață din clipa în care a sărit și, imediat ce și-a recăpătat răsufarea, și i-a smuls de pe față. Apoi frigul i-a tăiat fața ca un cuțit”]

Pe când credeam că am să leșin, am ajuns la altitudinea de 18.000 picioare (5486,4 m) și am început să mă simt mai bine. De fapt nu îmi fusese prea frig în aer, căci eram înghețată tun încă din avion și nu putea să-mi fie și mai frig decât atâta. Apoi, continuând căderea, am pierdut mănușile și mi-au amortit mâinile. Am auzit avionul rotindu-se deasupra mea, dar nu l-am putut zări pentru că era exact deasupra parașutei. Vântul mă purta spre nord-est. Apoi parașuta începu să se răsucescă în rafalele vântului și m-a cuprins amețea. Mă învârteam ca un titirez. Apropiindu-mă de pământ, am zărit un râu și părea că mă îndrept direct spre el. [Probabil zbura pe deasupra lui Feather River] La circa o mie de picioare înălțime, am tras de frânghia parașutei de urgență sperând să încetinesc

căderea și să evit astfel aterizarea în apă. M-a trecut un fior de frică. Următorul lucru pe care-l țin minte este că am trecut peste râu cu picioarele aproape atingând apa și am aterizat în câmp deschis”. [A trebuit să ferească și câteva linii de înaltă tensiune].

Comentând eșecul parașutei sale, Smaranda i-a spus reporterului de la *Marysville Appeal-Democrat*, într-o engleză aproximativă: “Parașutele americane nu-s bune, nemțeștile – bune!”. Ca să accentueze aceasta, Smaranda a răscolit cu mâna masa de mătase mototolită, aruncând-o departe, pe banca mașinii în care călătorise la aeroportul din Marysville. A luat apoi în mâini o parașută asemănătoare, indicând cu emfază: “Heinecke, Germania”. Se referea, desigur, la produsul inginerului neamț Otto Heinecke. I-a explicat că parașuta făcută în America a refuzat să se deschidă când a tras frânghia. Căzând ca o greutate de plumb, a trebuit să tragă de inelul parașutei germane și, slavă Domnului, aceasta a răspuns.

Cu necazul acesta, cu lipsa de oxigen, cu fața și mâinile înghețate, cuprinsă de amețală, este de mirare că nu și-a pierdut deloc controlul și n-a murit la impact. Ajunsă acum pe *terra firma*, Smaranda Brăescu se întreba ce s-o fi întâmplat cu pilotul ei. Pe de altă parte, pilotul ei credea că Smaranda a întâlnit moartea în căderea ei. Potrivit unui interviu apărut în *Oakland Post Enquirer* la 20 mai 1932, Bosshart și-a amintit următoarele: “Nu am putut vedea dacă i s-a deschis parașuta după ce i-am făcut semn să sară, când

altimetrul meu înregistrase 24.000 picioare (7315,2 m). Am văzut-o căzând ca o ghiulea cu o viteză înfricoșătoare pe primele opt mii de picioare (2438,4 m). Apoi am pierdut-o din vedere. M-am întors la aeroportul Mather Field din Sacramento pentru a alimenta cu benzină și m-am uitat după ajutoare, pentru căutarea trupului ei”.

O aprigă căutare fu întreprinsă în aer și pe pământ pentru găsirea rămășițelor ei. Să ne aducem aminte că Smaranda deviase în căderea ei peste 40 mile (64,4 km). Din fericire, George Mortell, proprietarul sus-menționatului magazin din Tudor, sunase aeroportul Mather că Smaranda aterizase cu bine. Bineînțeles, Bosshardt s-a simțit ușurat, dar și deosebit de bucuros că supraviețuise. A știut atunci că ea a bătut recordul lumii.

“Două altimetre de la bord înregistraseră peste 24.000 picioare (7315,2 m) când ea s-a desprins de avion”, declară Bosshardt. “Barograful arăta și el nu mai jos de această altitudine”. Ce este însă cel mai important, aceste instrumente au făcut ca recordul să devină oficial.

Înfierbântat de veste, Bosshardt decolă pentru a ridica de la aeroportul din Marysville pe campioana și recordmena româncă. Cei doi zburară apoi în triumf la aeroportul Alameda Aviation Field. Reporterul ziarului *Oakland Tribune* scria că Smaranda, ca o veritabilă doamnă, “primul lucru pe care l-a făcut a fost să-și pudreze nasul după moda feminină a vremii”. O serie de ziare au remarcat de asemenea frumusețea ei și faptul că purta

părul în cosițe lungi. Cu zâmbetul ei larg și plăcut, a fermecat toată presa. Un reporter de la *San Francisco Chronicle* a întrebat-o dacă nu i-a fost frică. “Frică?”, a ripostat ea, “bineînțeles că nu!”, ceea ce nu este surprinzător.

Este interesant, totuși, de remarcat că nici *Sacramento Bee* și nici *Sacramento Union*, ziarele capitalei, nu au acordat importanță acestei performanțe care a sfidat moartea. Ziarele din Oakland și San Francisco, care au acoperit pe deplin evenimentul, nu au considerat această remarcabilă săritură ca o știre de primă mărime. Un ziar a pus recordul pe pagina treia. De ce oare? Examinând primele pagini ale acestor ziare, se poate vedea că alte evenimente aeriene au captat mai multă atenție. În aceeași zi, marele dirijabil militar USS Akron a zburat deasupra centrului orașului Sacramento, iar pe Coasta Atlanticului, în dimineața de 20 mai, Amelia Earhart a decolat din localitatea Harbour Grace, Newfoundland (Canada) pentru zborul ei eroic de traversare, singură, fără escală, peste Atlantic.

Ce s-a întâmplat cu Smaranda Brăescu după această săritură cu parașuta de la 24.000 picioare, o performanță care îți poate opri inima în loc? A petrecut câteva luni în America, fiind disponibilă pentru interviuri și a avut plăcerea de a o întâlni pe marea stea Amelia Earhart. Tânăra aviatoare româncă a fost invitată la un spectacol aviatic în Canada, unde au escortat-o treizeci de avioane. Ziarul *The Brooklyn Eagle* a băgat de seamă că această aviatoare neînfricată nu avea un

agent de presă și nu se împăuna cu recordul ei. Spre deosebire de zilele noastre, nimeni nu s-a gândit atunci să-i pună numele pe diferite reclame comerciale sau imaginea pe o cutie de fulgi Wheaties. Oricum, dacă am învățat ceva despre această temerară a aerului, este că era foarte competitivă. Smaranda a spus unui reporter că, dacă cineva ar bate recordul ei, s-ar ridica din nou într-un avion și ar sări și mai de sus. Pentru ea, aceasta era o *cause célèbre*. Ne putem întreba, oare, dacă se gândea la colegii săi bărbați din România care o luaseră în răs cândva, considerând-o o naivă care visează că ar putea zbura și sări.

De-acum un erou internațional, Smaranda s-a înapoiat în România și a primit o altă medalie de la Regele Carol. Peste puțini ani, însă, un întuneric politic a coborât peste Europa, spre sfârșitul anilor 30 și începutul anilor 40, sub forma celui de-al Doilea Război

Mondial, a subjugării naziste și apoi comuniste a țării ei natale. În timpul războiului, Smaranda a zburat în multe misiuni. Deși o luptătoare medaliată, a intrat în conflict cu regimul marionetă sovietic instalat în România de Stalin, după prăbușirea terorii naziste. A protestat la Națiunile Unite pentru lipsa de legalitate a alegerilor din 1946, alegeri care au făcut din țara ei un satelit rusec. Drept urmare, acest erou al războiului a trebuit să se ascundă și să se alieze cu mișcarea de rezistență împotriva dictaturii comuniste. Din cauza curajoasei sale opoziții și pentru a scăpa de o condamnare la ani de închisoare, Smaranda a fugit în Transilvania și și-a luat un nume nou, Maria Popescu.

Trist. La încă tânăra vârstă de 51 de ani, minunata noastră parașutistă a murit de cancer, în 1948, și a fost îngropată sub noul ei nume. De necrezut, cei care au susținut-o în mișcarea

de rezistență și doctorii care au ajutat-o în lupta ei cu cancerul au fost vânați și întemnițați de sovietici. O mărturie spune că, douăzeci de ani mai târziu, mormântul ei a fost pângărit de comuniști.

Oricum ar fi, amintirea ei rămâne vie. Această eroină a aerului și a celui de-al doilea război mondial nu a fost uitată. O stradă din București îi poartă numele, onorând astfel realizările sale aviatice și serviciile aduse patriei sale. Acum este inclusă, cu onoare, în Muzeul Aerospațial al Californiei (Aerospace Museum of California) din Sacramento.

De acum încolo, când voi vedea pe cer o parașută mă voi gândi imediat la recordul stabilit de curajoasa româncă Smaranda Brăescu. Nu am nicio îndoială că, dacă Smaranda ar fi trăit astăzi, ar fi mers cu avânt să rivalizeze cu săritura de 24 mile (38,6 km) efectuată de Felix Baumgartner în spațiu în 2012. ■

Notă despre sursele de documentare

Pregătind această prezentare, făcută la Aerospace Museum of California, la 20 mai 2013, am consultat relatările presei despre săritura Smarandei la 20 mai 1932 în următoarele ziare: *Alameda Times-Star*, *Marysville Appeal-Democrat*, *Oakland Post-Inquirer*, *Oakland Transcript*, *Oakland Tribune*, *Sacramento Bee*, *Sacramento Union*, *San Francisco Chronicle* și *Washington Post*. Numărul din 20 ianuarie 1933 al ziarului *The Brooklyn Daily Eagle* a dat o știre târzie a evenimentului istoric și a șederii Smarandei în America.

Este interesant că ziarele americane informează că Smaranda avea 26 de ani la vremea stabilirii recordului. Or, două biografii ale ei arată că s-a născut la 21 mai 1897, ceea ce înseamnă că avea 35 de ani. Detalii despre ea apar și pe internet. Este utilă și informația găsită în extrasul din biografia din *E-Book Anthology*: "Blouse Roumaine – the Unsung Voices of Romanian Women" ("lia românească – vocile necântate ale femeilor românce").

Gary F. KURUTZ

*Biblioteca de Stat a Californiei
Traducere de Horia Ion GROZA*

Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” la Centenar!

Pledoarie pentru Cartea de Aur

Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc a împlinit 100 de ani!

Istoria acestei importante instituții de învățământ militar a început la 25 noiembrie 1924, la Cernăuți, când Regele Ferdinand a semnat Înaltul Decret Regal nr. 3889, adică actul de naștere al Liceului militar „Ștefan cel Mare”.

Astfel, la acea dată România Mare avea șase licee militare:

Liceul Militar „Gl. Div. G. V. Macarovici”, Iași (1909)
Liceul militar „Nicolae Filipescu”, Mănăstirea Dealu (1912)

Liceul Militar „D. A. Sturdza”, Craiova (1916)
Liceul Militar „Regele Ferdinand I”, Chișinău (1919)
Liceul Militar „Mihai Viteazul”, Târgu Mureș (1919)
Liceul Militar „Ștefan cel Mare” Cernăuți (1924)

Distinsul profesor Mihai Bejinaru, a cărui venerabilă vârstă aproape că se îngemănează cu aceea a sărbătoritului liceu militar, face în monografia scrisă împreună cu colonelul Doru Gușu o precizare pertinentă și de ținut minte: „Privind harta României Mari de atunci, nu putem ocoli faptul că sporirea numărului de licee militare și dispunerea lor teritorială însemnau ceva pentru învățământul militar românesc. Fiecare dintre cele trei provincii revenite în matca națională avea și liceu militar la scurtă vreme după ce a ajuns acasă. În ce privește admiterea elevilor, nu era impusă nici o restricție teritorială. Peste timp, și aici ne referim la urmările celui de-al doilea război mondial, dintre cele trei licee, Tg. Mureș, Chișinău, Cernăuți, avea să renască numai Liceul Militar „Ștefan cel Mare”.

Așadar, Colegiul Național Militar „Ștefan cel Mare”, din Câmpulung Moldovenesc, continuă tradiția Liceului Militar „Ștefan cel Mare” de la Cernăuți. După ocuparea nordului Bucovinei de către URSS, în 1940, liceul a fost mutat la Roman (iunie 1940), la Târgoviște (iulie 1940), la Câmpulung Muscel (octombrie 1940), din nou la Cernăuți (octombrie 1941), la Timișoara (ianuarie 1944), la Pitești (ianuarie 1945) și, apoi, desființat (mai 1945). A fost reînființat – cu titulatura Școala Militară Medie Nr. 1 Câmpulung Moldovenesc – la 1 septembrie 1953, funcționând timp de trei ani, până la terminarea clădirilor actuale (după proiectul

arhitectului Constantin Minescu) la Iași, în localul Școlii Militare de Ofițeri de Infanterie nr. 3. La împlinirea a 450 de ani de la trecerea la cele veșnice a voievodului Ștefan cel Mare, la 2 iulie 1954, instituția a fost reșezată sub oblăduirea marelui voievod.

Ce a însemnat această instituție pentru armată și pentru țară?

Ne-ar trebui un număr întreg de revistă ca să reproducem, fără niciun comentariu, listele cu numele oamenilor iluștri pe care i-a dat Liceul Militar „Ștefan cel Mare”, precum și realizările lor în cei o sută de ani de istorie militară. De aceea, nu vom da niciun nume aici.

În pledoaria pe care o facem, la această sărbătoare, pentru Cartea de Aur a Colegiului Național Militar „Ștefan cel Mare” vom remarca varietatea uluitoare a dezvoltărilor care au adus liceul în situații de prim rang la nivel național, dovadă incontestabilă – contrară unei vechi opinii destul de răspândite în cercurile intelectuale civile – că armata nu a dus lipsă niciodată, dar absolut niciodată, de creiere ilustre, de oameni cu o largă viziune strategică, culturală, științifică etc.

Nominalizările în această posibilă Carte de Aur vor fi, sunt sigur, o revelație pentru mulți dintre cititorii noștri. Ele trebuie să înceapă neapărat cu Eroii. Cu acei militari care, sub pecetea sfântă a Jurământului militar, s-au jertfit pentru țara lor, pentru neamul nostru românesc, în primul rând cu cavalerii Ordinului militar “Mihai Viteazul”, apoi cu aceia care au fost distinși cu cele mai înalte ordine militare și civile ale țării. Desigur, în coloanele numelor aliniată în marmură se vor afla personalitățile de succes în diversele domenii: medicină, știință militară, literatură, jurnalism, creație muzicală, științe naturale, matematică, biologie, istorie etc.

Mai mult decât orice alte comentarii, aceste nominalizări sunt suficiente, credem noi, să dea cititorilor o imagine exactă a valorii Liceului Militar, să afirme puterea acestei mari instituții de învățământ și excelența, uneori pe nedrept subestimată, a învățaturii sale. Nu întâmplător, complexul liceal de la poalele Rarăului a fost supranumit “Muntele de învățătură”. ■

Colonel (ret.) Dumitru Dan ROMAN

Aurel Voicu Ștefănescu, absolvent al primei promoții a Liceului Militar „Ștefan cel Mare” din Cernăuți

Aurel Ștefănescu, elev al Liceului Militar „Ștefan cel Mare” din Cernăuți și colonel de stat-major

Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Cernăuți a fost înființat în toamna anului 1924, actul de naștere fiind Înaltul Decret Regal nr. 3889, al regelui Ferdinand I, din 25 noiembrie 1924¹. La data semnării acestui document, adevărat certificat de naștere, unitatea de învățământ funcționa, deschiderea solemnă a cursurilor având loc duminică, 2 noiembrie 1924².

Printre cei admiși în clasa a V-a a liceului, ca bursieri, se afla și Aurel V. Ștefănescu³. Potrivit reglementărilor epocii, elevii admiși în liceele militare erau împărțiți în două categorii: bursieri, întreținerea acestora fiind asigurată de statul român, și solvenți, părinții sau tutorii legali asigurând cheltuielile de școlarizare.

S-a născut la 21 octombrie 1908⁴ în satul Bănești, comuna Beșteloaia, județul Dâmbovița, într-o familie cu șapte băieți (Aurel, Ion, Gheorghe, Constantin, Dumitru, Nicolae, Ilie) și o fată

(Sofia). Tatăl său, Voicu, era notar comunal, iar mama, Elena, casnică, fără o avere deosebită. Părinții lui aveau o casă cu patru camere și patru hectare de pământ.

A urmat școala primară din satul natal, apoi primele clase ale ciclului liceal la Liceul „Gheorghe Lăzar” din București. Din toamna anului 1927, îl găsim în rândul celor 70 de elevi admiși în noua instituție a învățământului militar preuniversitar din Cernăuți. A fost un elev studios, din unele informații fiind clasat al 27-lea din cei 44 de absolvenți ai primei promoții. Nu deținem informații despre perioada studiilor liceale din capitala Bucovinei, dar avem imaginea elevului prin câteva fotografii ale sale și ale primei promoții⁵.

La terminarea liceului a urmat Școala pregătitoare de ofițeri de artilerie și geniu (1 octombrie 1927-1 iulie 1929), consacându-se acestei ultime specialități. A absolvit școala ca

șef de promoție, iar la 1 iulie 1929, avansat sublocotenent, a fost repartizat comandant de pluton la Regimentul 1 transmisiuni.

În prima notare a ofițerului, colonelul Petrescu, comandantul regimentului, aprecia că are „calități sufletești distinse, facultăți intelectuale excepționale... Promite a deveni un foarte bun ofițer de geniu”⁶. Ofițer eminent, a fost trimis la Școala Superioară de Geniu de la Versailles (1 septembrie 1930-1 septembrie 1932), pe care a absolvit-o cu rezultate excelente. Atașatul militar român, viitorul general Petre Dumitrescu, îl caracteriza după primul an de studii astfel: „Inteligență vie, spirit militar foarte dezvoltat. Și-a însușit în special cunoștințele în telegrafie, fără a neglija pe celelalte. Face cinste țării sale prin spiritul militar și munca ce depune”⁷. Aceleași aprecieri sunt și pentru anul doi, sublocotenentul Ștefănescu fiind „ofițer foarte strălucit”.

Reîntors în țară, a fost repartizat la compania gonio-ascultare din Regimentul 1 transmisiuni. La 10 mai 1934 a fost avansat locotenent, iar la 27 februarie 1939 căpitan. Paradoxal, un ofițer cu studii strălucite în țară și în străinătate, cu aprecieri de serviciu dintre cele mai laudative, a avut nevoie de un deceniu pentru a ajunge de la sublocotenent la căpitan! Și-a continuat studiile timp de trei ani, 1934-1937, la Institutul Geologic, cursul geologie tehnică militară, pe care l-a absolvit cu media 9,16, obținând diploma de inginer⁸.

În anul 1937 a fost admis la Școala Superioară de Război, în anul pregătitor obținând rezultate foarte bune, după cum îl caracteriza generalul Ilie Șteflea, comandantul instituției.⁹ Directorul de studii, colonelul Gheorghiu, avea aprecieri superlative la adresa educației sale, a pregătirii profesionale și culturii generale: „Bine pregătit, studios, cult, citit. Disciplinat și conștiincios. Foarte ordonat, serios și demn. Modest și cu educație aleasă”. Generalul Alexandru Ioanițiu, directorul instituției, era de acord cu aprecierile¹⁰.

A terminat Școala Superioară de Război printre primii, promoția sa având 66 de absolvenți¹¹, și a fost repartizat pentru stagiul la Divizia 27 infanterie (1 noiembrie 1939-31 octombrie 1940) apoi la Marele Stat Major, Secția VI transporturi, având și aici o activitate prodigioasă.

Când România a intrat în război alături de Germania, pentru recuperarea teritoriilor

răpite de Uniunea Sovietică la sfârșitul lunii iunie 1940, ofițerul a făcut parte din eșalonul I, înaintat, al Marelui Stat Major, operând la Piatra Neamț, Iași, Tiraspol, Odessa, Chișinău. „Toate însărcinările, se aprecia în foia calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1940-31 octombrie 1941, unele foarte grele, de răspundere, în situația de a face uz de inițiativă și fiind prea departe de Secție, le-a îndeplinit în condițiuni cu totul laudabile și asta cu atât mai mult cu cât este începător în transporturi”¹². Subșeful Marelui Stat Major, generalul Nicolae Mazarini, susținea întrutotul aprecierile șefului secției. A rămas pe front în cadrul Secției transporturi, iar timp de câteva luni (17 iulie 1942-11 februarie 1943) a fost detașat la Detașamentul de legătură al Marelui Stat Major pe lângă Grupul de armate „A”¹³. În cadrul acestei structuri sui-generis a îndeplinit funcția de șef al Biroului transporturi.

„În marea bătălie de pe Don, apoi în operațiunile de la Stalingrad, cum și în Kaukas (sic!), scria în notarea sa de serviciu, a fost însărcinat să conducă Bir. [oul] Transporturi. Transporturile de aprovizionare și evacuări, de permisionari și capturi au fost cea mai grea activitate ce i-a revenit în legătură cu autoritățile militare germane./ /.../ L-am întrebuințat pe acest ofițer de stat major în serviciul exterior pentru legătura cu M. U. (Mari Unități-n.n.) române și germane. S-a achitatat atât de bine și în acest serviciu”¹⁴. Șeful de stat major al Detașamentului, colonelul Gârbea, concluziona: „Căpitanul Ștefănescu este un foarte bun ofițer de stat major, priceput și specializat la transporturi, cu practică și cu calități deosebite pentru colaborarea cu autoritățile germane”¹⁵. Câteva luni mai târziu, colonelul Gârbea relua aprecierile favorabile la adresa sa și propunea să fie avansat, la excepțional, la gradul de maior¹⁶.

Mai 1925. Compania I elevi, comandată de căpitanul Aurel Constantinescu. Comandanți de plutoane: locotenenții Alexandru Rosmeteniuc, Nicolae Vlădulescu și Constantin Pop. Foto: H. Ehrlich.

După retragerea sa de pe front, a fost numit la 11 martie 1943 șeful biroului 3 operații al Divizei 1 blindate, aflată la Tighina, dar nu a îndeplinit prea mult timp această funcție, întrucât la 11 aprilie 1943 a fost mutat la Școala Superioară de Război, ca șef de grupă și profesor de tactica geniului. A rămas în Școală până la 23 mai 1944, apoi a fost transferat șef al biroului 3 operații la Divizia 3 infanterie. Între 6 decembrie 1943 și 6 mai 1944, a participat la cursurile Școlii Superioare din Berlin¹⁷. La 1 iunie 1944, în plină „Bătălie a Moldovei”, s-a prezentat la comandamentul mării unități. A împărțit cu divizia toată drama trăită de armatele 3 și 4, înfrânțe în zilele de 20-23 august 1944 și apoi retragerea spre sudul țării.

A continuat să îndeplinească funcția de șef al Biroului operații, participând la operațiile din Transilvania și Ungaria. Din nou, șeful de stat major al Diviziei 3, colonelul Marin Ionescu, comandantul Diviziei, generalul Ioan Dumitriu, comandantul Corpului 6 armată, generalul Emanoil Leoveanu, au fost unanimi în a sublinia activitatea excepțională și calitățile

căpitanului Aurel Ștefănescu. „În rezumat, nota generalul Dumitriu, activitatea sa din acest an pe timpul operațiilor de desrobirea Ardealului de Nord și apoi în urmărirea inamicului dincolo de vechea graniță până la Tisa, a fost strălucită. Ofițer eminent din toate punctele de vedere. Îi prevăd o carieră strălucită”¹⁸. Îi făcea propunerea să fie înaintat la gradul de maior la alegere.

Ofițerul a participat la luptele din Ungaria și Cehoslovacia, remarcându-se la forțarea râului Hernad (12-13 decembrie 1944), fiind citat nominal pentru faptele sale de arme prin ordinul de zi al Armatei a IV nr. 568 din 4 februarie 1945¹⁹. A fost avansat maior la 1 aprilie 1945, iar locotenent-colonel la 2 aprilie 1947²⁰.

La 25 februarie 1945 a fost rechemat în cadrele Școlii Superioare de Război, fiind numit profesor la cursul de tactica geniului, ajutor al șefului grupei 5 din anul doi și solicitat să pregătească o serie de conferințe și aplicații de tactica armei. Colonelul Florin Rădulescu, directorul de studii al instituției, îl caracteriza astfel: „Cultura lui

profesională și generală, metoda de lucru, energia deosebită, personalitatea excepțională, ca și toate resursele lui intelectuale și morale îl așează printre profesorii de elită al Școalei”²¹. Cu toate acestea, la 20 iunie 1947, a fost pus la dispoziția Marelui Stat Major și apoi a Ministerului Apărării Naționale. Peste trei luni a fost trecut în rezervă, la nici 40 de ani, în plină forță de creație. Era rezultatul măsurilor adoptate în acei ani de demantelare a vechii armate, de reprimare a corpului de cadre al armatei regale române și de creare a unui nou organism militar, potrivit modelului sovietic, România fiind plasată în sfera de influență a Moscovei, după al Doilea Război Mondial.

În anul 1948, locotenent-colonelul Aurel V. Ștefănescu este scos din armată, dar va lucra aproape doi ani ca hidrolog la Divizia geotehnică Constanța²². În decembrie 1950 a fost arestat, anchetat de organele securității statului, judecat și condamnat. Propunerea acestor organe era degradarea sa la gradul de sergent sau chiar soldat.

După trei ani de detenție, a fost eliberat. Pe biletul din 3 iunie 1953, de eliberare din penitenciar, nu sunt trecute data internării, instituția care l-a condamnat, numărul mandatului de arestare, fapta pentru care a fost închis. Grație pregătirii sale deosebite, a lucrat câțiva ani ca hidrolog prin diferite instituții de profil din București și din țară²³. A fost căsătorit cu Munteanu Radu Ruxandra, din Constanța, născută în 1924, de profesie casnică. Cuplul nu a avut copii.

Mai 1927. Compania I elevi.

A desfășurat și o prodigioasă activitate științifică, publicând diverse studii în revistele de specialitate militară, în special în „Revista Geniului”. Pe timpul carierei militare, dar și după eliberarea din închisoare, a elaborat și a contribuit la efectuarea studiilor pentru fundațiile clădirii Școlii Superioare de Război, inaugurate în decembrie 1939, în prezența regelui Carol al II-lea, alimentarea cu apă a unor întreprinderi la Timișul de Sus, planșeul peste râul Dâmbovița, canalul Dunăre Marea-Neagră (proiectul tehnic general, partea de hidrologie)²⁴ etc.

Revenirea parțială a regimului comunist la unele tradiții naționale a permis reabilitarea unor ofițeri, între care și locotenent-colonel (r) Aurel V. Ștefănescu. Pentru comportarea sa în războiul antihitlerist a fost decorat cu „Steaua Republicii Socialiste România”, clasa a IV, conform Decretului nr. 731 din 29 august 1968. Este bine de precizat că această decorare a unui grup de ofițeri a fost făcută la o săptămână după invazia armatei sovietice și a unor aliați ai Moscovei în Cehoslovacia, scopul fiind înăbușirea „Primăverii de la Praga”.

Biografia locotenentului-colonel Aurel V. Ștefănescu, din punctul nostru de vedere, mai trebuie completată, cu deosebire pentru perioada postbelică. Activitatea sa din anii interbelici și din cursul celui de-al Doilea Război Mondial este exemplară, o dovadă cât se poate de elocventă că liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Cernăuți, renăscut apoi la

poalele Rarăului, a forjat caractere puternice, a contribuit la formarea elitei militare românești.

Aurel V. Ștefănescu nu a ajuns la galoanele de general, atât de mult râvnite de orice elev care îmbracă uniforma unui liceu militar. A făcut aproape tot războiul cu același grad, căpitan, considerat de unii cel mai frumos grad, deși aprecierile activității sale au fost toate, dar absolut toate, excelente, fapt întâlnit mai rar în cariera unui ofițer. Destinul său, ca și al altor mii de ofițeri, a fost frânt de condițiile vitrege în care s-a găsit România după cea mai mare conflagrație a lumii.

Indiferent de vitregia vremurilor, Aurel V. Ștefănescu se înscrie în elita absolvenților Licelului Militar „Ștefan cel Mare” din Țara de Sus, cât și în elita militară a țării. ■

Colonel (ret.) prof. unv. Dr. Petre OTU

NOTE

1. „Monitorul Oficial ” nr. 264 din 30 noiembrie 1924.
2. „Glasul Bucovinei”, Anul VII, nr 1861, 4 noiembrie 1924.
3. „Monitorul Oficial ” nr. 205 din 19 septembrie 1924: Decizia Ministerială nr. 724 din 11 septembrie 1924 relativă la admiterea în liceele militare: Mânăstirea Dealu, Iași, Craiova, Chișinău și Cernăuți.
4. Documentele militare consultate indică date diferite ale nașterii sale 21, 28 și 30 octombrie. Am optat pentru ziua de 21 octombrie, conform memoriului său original.
5. Mulțumim pe această cale doamnei Catrinel Lăzărescu Tănase pentru gestul nobil de a ne pune la dispoziție aceste documente fotografice despre unchiul său. Doamna Tănase a lucrat timp de trei decenii la Cercul Militar Național din București, prestigioasă instituție de cultură.
6. Depozitul Central de Arhivă, fond Memorii bătrâni, dosar nr. 1301/3, f. 15.

7. *Ibidem*, f. 18.
8. *Ibidem*, f. 21, Cursurile se desfășurau miercuri și sâmbăta, între orele 16-19.30
9. *Ibidem*, f. 26.
10. *Ibidem*, f. 29.
11. General locotenent Mircea Agapie, maior Dănuț-Mircea Chiriac, maior Ion Emil, maior Constantin Hlihor, *De la Școala Superioară de Război la Academia de Înalte Studii Militare*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1995, p.200-201.
12. Depozitul Central de Arhivă, fond Memorii bătrâni, dosar nr. 1301/3, f.29
13. Pe larg despre acest detașament de legătură în lucrarea: *Titus Gârbea, Memorial și însemnări zilnice*, vol II, editor Silviu Miloiu, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2012, p.123-208. Generalul Gârbea îl menționează în memoriile sale, ca șef al serviciului transporturi al Detașamentului de legătură (*Ibidem*, p. 257)
14. Depozitul Central de Arhivă, fond Memorii bătrâni, dosar nr. 1301/3, f.31 verso.
15. *Ibidem*, f. 32.
16. *Ibidem*, f. 36 verso.
17. *Ibidem*, f. 39
18. *Ibidem*, f. 42.
19. *Ibidem*, verso.
20. *Ibidem*, f. 60.
21. *Ibidem*, f. 46.
22. *Ibidem*, dosar 1301/2, f. 2 verso
23. *Ibidem*.
24. Proiectul unui canal care să lege Dunărea de Marea Neagră nu a fost o inițiativă a regimului comunist, așa cum s-a acreditat eronat în istoriografia românească. Prima idee a fost în timpul lui Alexandru Ioan Cuza, urmată apoi de o serie de proiecte nematerializate (Paul Cernovodeanu, *Românii și primele proiecte de construire a canalului Dunăre-Marea Neagră (1838-1856)*, în „Revista de istorie”, tom 29, nr. 2, 1976). La indicația lui Stalin, regimul comunist a început construcția canalului în 1950, dar după trei ani lucrările au fost oprite. „Canalul” a fost, în esență, o tabără de muncă forțată, principalul scop fiind decimarea elitei politice și militare, anihilarea oricărei opoziții. În anii 1969-1972 au fost efectuate o serie de studii de către Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, iar Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 18-19 iunie 1973 a adoptat proiectul construcției canalului. Lucrările au început în 1975, iar obiectivul a fost inaugurat la 26 mai 1984 de către Nicolae Ceaușescu.

Facem loc în paginile revistei noastre unui articol care aduce în atenție, în premieră, un subiect prea puțin cunoscut, de multe ori ignorat sau tratat în fuga condeiului: orfanii de război. Mulțumim autorului, domnul Emil-Corneliu Ninu, pentru paginile, bine documentate, despre începuturile primelor orfelinate înființate încă din anii Marelui Război, la Iași și Piatra Neamț, și îndeosebi despre activitatea orfelinatlui de la Mangalia, sub egida Societății Ocrotirea Orfanilor de Război, condusă și sponsorizată de principesa Olga M. Sturdza.

Printre minunatele doamne care au slujit în această societate, cu un rol uriaș în alinarea suferințelor miilor de orfani de război, s-a aflat și Gabriela Greceanu, dintr-o veche familie de boieri moldoveni, evocată în volumul de amintiri „Între două patrii”, al Anei Greceanu, apărut la Editura Vremea, în 2013. Mormântul Gabrielei Greceanu se află (sperăm că se mai află) în Cimitirul Eternitatea din Iași. (D. D. Roman)

De la Orfelinatul „Olga M. Sturdza” la Sanatoriul Maritim TBC

Primele orfelinate în România.

Regina Maria, supranumită și „Mama răniților”, a fost o prezență vie nu numai în spitalele pline cu răniții aduși de pe câmpurile de luptă, ci și după încheierea Marelui Război pentru Întregirea Neamului. Implicarea sa în luarea unor decizii cu uriaș impact politic, social și cultural s-a concretizat în înființarea Societății „Mormintele eroilor căzuți în război” (1919) și în urgentarea înființării de orfelinate în întreaga țară.

Un sprijin deosebit l-a primit din partea prietenei sale, Olga M. Sturdza (1884-1971), fiica principelui Alexandru Mavrocordat și a Luciei Cantacuzino-Paşcanu. Așadar, de veche stirpe domnească, statut întărit și de mariajul său cu nepotul domnitorului Mihail Sturdza, întemeietorul primei Academii (1835-1847), la Iași.

Sculptoriță, cu studii la Berlin, Dresda și Paris, ucenică a celebrului Rodin, contactat și de Brâncuși, era, prin fire și educație artistică, o umanistă desăvârșită.

La 16 septembrie 1916, după dramaticele înfrângeri din Dobrogea (Turtucaia, Silistra, Dobrici), soldate cu zeci de mii de morți, dispăruți și răniți, dar și numeroși copii orfani de război (la sfârșitul războiului erau înregistrați 360.728 copii orfani de război), Olga M. Sturdza, în fruntea unui inimos „comitet de doamne”, întemeiază, în fosta școală de menaj „Principesa Maria”, primul orfelinat din țară pentru orfanii de război, „Regina Maria”, urmat, după numai

câteva luni, de altele, la Piatra-Neamț și Roman.

Comitetul reușește în anul următor, pe 30 decembrie 1917, să se constituie, legal, ca personalitate juridică, în „Societatea OCROTIREA ORFANILOR DE RĂZBOI”, al cărei scop era „ocrotirea orfanilor de război, fără deosebire de naționalitate, avându-se în vedere, mai întâi, orfanii de ambii părinți”. Până în 1934, Olga M. Sturdza s-a aflat în fruntea acestei societăți.

În excelentul studiu *Societatea „Ocrotirea Orfanilor de Război”. Comitetul Regional Chișinău (1918-1924)*, Mihail Iliev vine cu o mulțime de informații despre pierderile suferite de armata și populația română: „La sfârșitul campaniei militare din anul 1916, țara a pierdut 500.000 de oameni, dintre care 100.000 de morți, 150.000 de răniți și 250.000 de ostași luați prizonieri. Din cauza tifosului exantematic, alte 300.000 de persoane și-au pierdut viața („Istoria românilor”, 2003, p. 435). Numai în bătălia de la Mărăști (11/24 iul. - 19 iul./1 aug. 1917) au căzut 1469 de militari români, 3052 de soldați fiind răniți („Istoria românilor”, 2003, p. 442). În luptele de la Mărășești (24 iul./5 aug. - 6/19 aug. 1917), 27.410 de militari și-au jertfit viața pentru apărarea României („Istoria românilor”, 2003, p. 446).”

Interesante sunt, însă, informațiile despre răspândirea în teritoriu și organizarea orfelinelor, aflate sub patronajul direct al Reginei

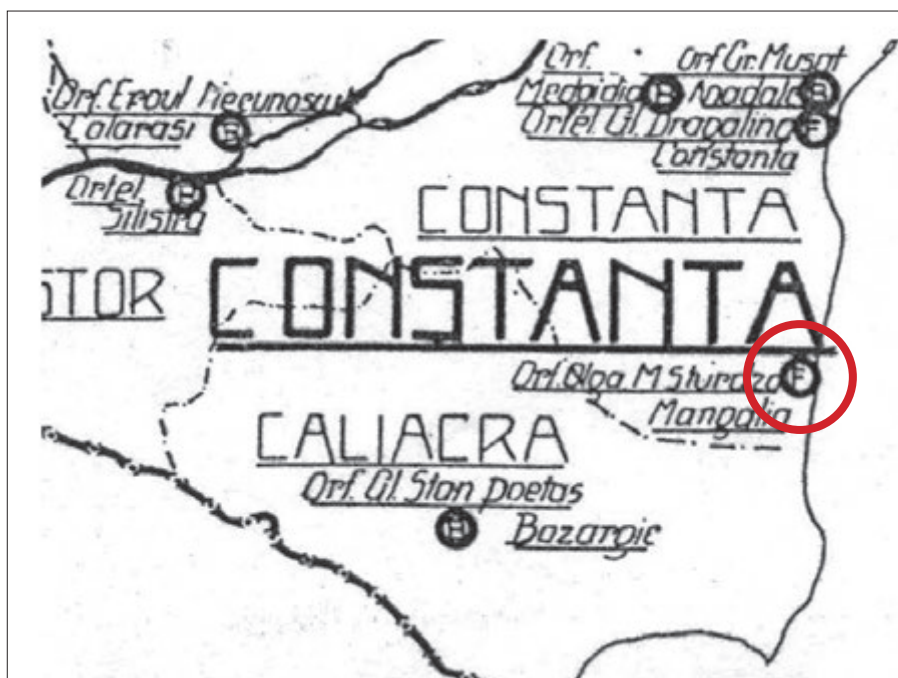
Maria. Împărțirea lor în nouă regionale a fost forma de organizare ce viza impunerea principiului autodeterminării, prima fiind, firesc, cea de la Iași, în 1917. Ulterior, după pacea de la București, la 5 iunie 1918, a luat ființă regionala a doua, conducerea ei fiind în capitala țării, și cuprindea 16 județe din Muntenia și Dobrogea. Cea de-a treia, cu sediul la Craiova, grupa 5 județe, a patra era Chișinăul (25 iunie 1918), iar a cincea, Cernăuțiul (4 februarie 1919), urmată, la sfârșitul aceluiași an (13 decembrie 1919), de a șasea regională, cu sediul la Sibiu, incluzând județele din sudul Transilvaniei. A opta și a noua regională se vor înființa, pe 15 aprilie 1920 și 8 noiembrie, la Timișoara și, respectiv, Cluj.

Trebuie precizat că, în 1920, la 12 februarie, regionala București s-a scindat în două, formând regionala a șaptea, cu sediul la Constanța, corespunzând celor patru județe constănțene și Cadrilaterului.

Numele orfelinelor erau patronime ale unor personalități remarcabile, reprezentanți ai Curții Regale (*Regina Maria, Regele Ferdinand, Principele Mihai,*

Olga M. Sturdza

Planul cu orfelinatele din Dobrogea.

Principesa Elisabeta, Carol și Elena, soții de voievozi (Despina Doamna), religioase (Sf. Ecaterina, Nifon, Mitropolitul Miron Cristea, Orfelinatul Catolic „Sf. Andrei”, Orfelinatul Israelit). Desigur, numele de eroi ai neamului sunt cele mai numeroase (*Mihai Viteazul, Tudor Vladimirescu, Cuza-Vodă, Ecaterina Teodoroiu, Eroul Necunoscut, Gr. Dragalina, Gr. Stan Poetaș, Gr. Râșcanu, Gr. Praporgescu, Gr. Al. Brezoiu, Col. Băltărețu, Gr. Mavrocordat, Eroii Prahovei, Lt Răduțu, Grănicerul Mușat*), oameni de vază ai culturii (*Gr. Alexandrescu, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, Andrei Mureșanu, N. Gane, N. Iorga, Iulia Maniu, Dr. Bruckner, N. Ghica*). Alte nume se referă la persoane remarcate prin actele lor politice sau de caritate, așa cum este *Olga M. Sturdza* (al cărei nume îl poartă mai multe orfelinate din județele Iași, Fălțiceni, Constanța), *Maria Nicolau, Iulia Antonescu*, sau la toponime ori locuitori zonali (*Dragoslavele, Orfelinatul Moșilor*).

În afara celor 95 de orfelinate (unul fiind de reeducare, în dealul Copoului-Iași), existente în

1924, funcționau 3 sanatorii și 4 spitale (specializate pe afecțiuni oftalmologice, TBC osos sau pulmonar, cum a fost preventoriul Șanțuri, de lângă Brașov. Aici găsiseră adăpost cei „10.316 de orfani (5.934 de băieți, 3.017 fete, iar alți 1.365 erau întreținuți în diferite școli”. (M. Iliev, lucr. citată, cf. „Pentru neam și țară”, f.a., 165)

Organizarea acestora consta într-un **consiliu central, un președinte general, nouă comitete regionale**, precum și **73 de comitete** ale filialelor.

După cum arăta jurnalista Mariana Iancu, într-un articol apărut în „Ziua de Constanța” (23 octombrie 2016), „pentru ajutorarea victimelor Primului Război Mondial, în 14 septembrie 1919 a fost emis Decretul-Lege nr. 4017 privitor la pensiile celor care au luat parte la Războiul pentru întregirea neamului”, care stabilea beneficiarii și cuantumul pensiilor și ajutoarelor lor, formalitățile de îndeplinit pentru a putea beneficia de ele.

Conform legii pentru înființarea Oficiului Național al Invalizilor,

Carte poștală
cu clădirea
Orfelinatlui
"Olga M.
Sturdza", din
Mangalia,
care a circulat
în perioada
interbelică.

Orfanilor și Văduvelor de Război din 2 septembrie 1920, promulgată prin Decretul nr. 3529 din 1920 și a Regulamentului de aplicare, au fost deschise în fiecare județ oficii județene ale invalizilor, orfanilor și văduvelor de război. Pentru a asigura veniturile necesare îndeplinirii îndatoririlor reglementate prin lege s-a constituit un „Fond de asistență I.O.V”, alimentat din taxele de timbru de asistență, înființat prin art. 39 al Legii pentru organizarea ministerului muncii și ocrotirilor sociale, din subvenții anuale stabilite de Consiliul de miniștri și din donații. Oficiile județene I.O.V.R. aveau atribuții de a culege date referitoare la situația invalizilor, orfanilor și văduvelor de război din județ, de a comunica datele către Oficiul național, de a primi cererile și reclamațiile invalizilor, orfanilor și văduvelor de război, de a le apăra interesele și drepturile. Potrivit art. 3 al legii din 1920, „se pot considera ca invalizi, orfani și văduve de război, intrând în protecția Oficiului Național, toate persoanele care au devenit

invalizi, orfani sau văduve din cauza evenimentelor de război sau în legătură cu războiul”.

Dar, dificultățile de tot felul, mai ales de ordin financiar, nu lipseau, ceea ce a determinat-o pe prințesa Alexandrina Cantacuzino, președinta regionalei București, s-o critice dur pe Olga M. Sturdza, imputându-i „proasta gestionare a resurselor Societății și favoritismul”. (M. Iliev, idem, citând una din sursele bibliografice parcurse, „Discursul”, 1922)

Asupra finalității acestui necesar și uriaș demers național precizăm că cei mai dotați copii erau îndrumați spre școlile superioare: „... În instrucțiunea practică a băieților predomină cultura pământului și meseriile; în instrucțiunea practică a fetelor, o parte principală o ocupă menajul și îndeletnicirile casnice, utile vieții de familie.” (M. Iliev, ibidem). Odată cu înaintarea în vârstă, la majorat, tinerii erau ajutați să se integreze în societate. Așa se face că, în 1934, după 18 ani de la înființarea primului orfelinat,

imobilele Societății „Ocrotirea Orfanilor de Război” sunt transferate către Epitropia Institutelor Școlare „Gheorghe Mârzescu”, asociația autodizolvându-se.

Orfelinatul „Olga M. Sturdza” de la Mangalia. În județul Constanța, primarul Grigore M. Grigoriu a răspândit o „Publicațiune”, tipărită pe 16 februarie 1919, care arăta clar preocuparea pentru primirea și îngrijirea copiilor rămași fără părinți, în cadrul așezămintelor înființate ad-hoc: „Toate persoanele cari au în îngrijirea lor copii orfani de pe urma și din cauza războiului sunt invitați a se prezenta cu copiii la orfelinatul respectiv, la d-nul dr. Bărzănescu, președintele orfelinatlui, care este instalat în imobilul din strada Ștefan cel Mare, nr. 98, lăsând copiii în îngrijirea acelu orfelinat”. (“Ziua de Constanța”, 23 iulie 2016.)

Aurelia Lăpușan, într-un studiu intitulat „Vin americanii? Au fost aici mereu!” („Ziua de Constanța, 13 iunie 2017), face precizări în legătură cu membrele Comitetului „Societății

Ocotirea Orfanilor de război”, acesta fiind compus din nume cunoscute în protipendada acelor vremuri: Sally Weisbuch, Hermina Gheorghiu, Maria Aldea, Bertha Companeitz, Eugenia Dragon, Ema Iamandi, Sofia Edelstein, cărora li s-au adăugat L. Lascaridi, G. Dimitriu și N. Rigani. Ele au desfășurat o amplă activitate cu cei 110 copii, câți se aflau, în august 1919, în Orfelinatul „Grănicerul Mușat” din Anadolchioi, căruia chiar primarul M. Coiciu i-a lăsat o mare parte din averea sa.

În urma înființării celei de-a VII-a Regionale a Societății „Ocotirea Orfanilor de Război”, la Constanța, în aprilie 1919, desprinsă din centrala cu sediul la București, un an mai târziu, la 1 mai 1920, ia naștere și la Mangalia un orfelinat care avea să poarte numele fondatoarei societății: Olga M. Sturdza.

Edilul șef al acestei comune urbane era primarul Ion Baboianu, care, în cei doi ani de mandat (1919-1920), a întâmpinat dificultăți în găsirea unui spațiu provizoriu corespunzător și acordarea celor 30 ha (dintre care 25 ha de către Consiliul Agricol din Constanța), la care avea dreptul noua instituție. Până în vara lui 1924, când se termină de construit noul lăcaș, orfelinatul va funcționa într-o clădire închiriată de la SOOR, probabil cea din „Piața Regală” (denumită, ulterior, „Piața Eroilor”, după exhumarea osemintelor eroilor din plasa Mangalia, la 22 august 1926 sau, un an mai târziu, după ridicarea „Monumentului Eroilor Dobrogeni”). Din această piață pleca scurta stradă „Victoria” spre scările ce coborau pe dig, pe lângă vechiul sediu al Primăriei, din stânga acestora, imobilul existând încă de pe vremea Imperiului Otoman.

Așa cum reiese din presa vremii, punerea pietrei de temelie a viitorului orfelinat a avut loc la 21 octombrie 1923. Terenul i-a

aparținut, cândva, celui de-al doilea primar al Mangaliei de după Războiul de Independență, primul astfel de funcționar al statului, de origine turcă, Ferhat Emin-Bey (1879), după cum afirmă Semși B. Ali Lufan, unul dintre puținii cunoscători ai istoriei orașului. Acest moment deosebit a ocazionat strângerea laolaltă a unor numeroase somități locale, județene sau din capitală, cu funcții importante, de ordin politic sau administrativ: prefectul N. Negulescu, George Georgescu, președintele Camerei de Comerț, Nicolae Chirescu, secretarul Societății invalizilor din război, generalul Popeșteanu, din partea Societății I.O.V., arhimandritul Galaction Gorun. Numele celor prezenți la solemnitatea sfințirii au fost trecute în actul care s-a îngropat în zidul clădirii. S-au făcut donații personale pentru ajutarea societății și terminarea lucrării, din partea județului, prefectul a oferit 10.000 de lei. Artizanii așezământului sunt soții G. L. Dimitriu și Maria G.L. Dimitriu Castano. Donații substanțiale au făcut și unii funcționari locali, precum primarul Nicolae Roșculeț (1923-1925) și ajutorul de primar Omer Omer, exemplul fiind urmat de numeroși comercianți ai orașului, după cum precizează Aurelia și Ștefan Lăpușan, în excelenta lor monografie „Mangalia în paginile

Gabriela Greceanu

vremii” (editura „Dobrogea”, Constanța, p. 67). Ceilalți primari, care au ajutat orfelinatul, pe măsura posibilităților lor, au fost Vasile Stegaru (1921-1922), Dumitru Ionașcu (1922-1923), Leonida Popescu (1926-1930), Vasile Stegaru (1931-1933), Nicolae Roșculeț (1934-1937).

În numărul său din 23 octombrie 1923, ziarul „Marea Neagră” consemna numirea învățătoarei Adelei Chiorpec în funcția de director al orfelinatului și, apoi, după 1 noiembrie 1927, al „Sanatoriului Maritim T.B.C. OLGA M. STURDZA”, până la preluarea acestuia de către renumitul medic Octavian Abageriu.

În anul 1924 se inaugurează noul local al așezământului pentru orfani, edificiu datorat străduințelor și priceperii a doi oameni deosebiți din Constanța, soții G. L. Dimitriu și Maria G. L. Dimitriu-Castano, sufletul mișcării feministe constănțene, redactor-șef al publicației „Ziarul nostru”. (Șt. și A. Lăpușan, lucr. cit., p. 67).

Unde s-a aflat „Orfelinatul OLGA M. STURDZA”? Evazivi în ceea ce privește fixarea locației acestei instituții, mulți dintre cercetătorii preocupați de istoria Mangaliei fie că nu au fost locuitori ai orașului, fie că au rămas cu o confuzie, explicabilă prin neglijarea unui amănunt semnificativ, respectiv desființarea orfelinatului și transformarea acestuia, la 1 noiembrie 1927, în „Sanatoriul maritim pentru bolnavii de tuberculoză chirurgicală”, în care erau primiți pacienți din întreaga țară. Desigur că a contribuit la această imprecizie și faptul că, după 1952, odată cu naționalizarea imobilelor, populația orașului a cunoscut un regim deosebit de sever în ceea ce privește libertatea de mișcare, datorat mutării aici a flotei militare. Acum, într-o criză de spații de locuit pentru cadrele

militare venite la noile și multe unități militare, cu politrucii sovietici, câțiva locuitori cu situație materială deosebită au fost obligați să-și cedeze casele și vilele, fiind „strămutați” în alte orașe de pe întinsul patriei, cu domiciliu forțat. Nu era permisă fotografierea, iar găzduirea rudelor apropiate nu putea fi mai mult de 48 de ore, cu înregistrarea lor la sediul de miliție. Ca urmare a acestui regim dur de frontieră, fuseseră scoase din librării și chioșcuri de difuzare a presei chiar și ilustratele sau cărțile poștale cu imagini din Mangalia etc.

Privind hărțile orașului din perioada interbelică, respectiv Planul de sistematizare a orașului Mangalia (Întocmit, ridicat și parcat de ing. hot. Dimitrievici Ioan. Aprob. de Consiliul Tehnic Superior, jurnal 139 din 12 mai 1925. Sancționat prin înalt decret 2101 din 23 iunie 1925. Monitor Oficial din 3 mai 1925. Scara 1:2500), putem identifica locația orfelinului la poziția 320, pe strada Vânători (vechea grafie), intersectând str. Mihail Kogălniceanu, paralelă cu Bulevardul Ferdinand (la sud) și Aleea Arcului (la nord).

Activitatea Orfelinului „Olga M. Sturdza”. Din fondul de manuscrise oferite de către Dumitru Isac, autorul unor cunoscute lucrări despre Mangalia, se poate face o părere cât de cât apropiată realității, vizând activitatea atât de vastă a acestei instituții. În acest sens, extrasele acestuia, de pe dările de seamă ale comitetului de conducere, sunt edificatoare. Numărul paginilor variază de la an la an: 1923, 6 pagini; 1924, 6 pagini; 1925, 2 pagini; 1926, 10 pagini; 1927, 8 pagini; 1928, 8 pagini; 1929, 12 pagini; 1930, 8 pagini; 1931, 10 pagini.

Se știe că data înființării „Regiunii Constanța a Societății Ocrotirea Orfanilor de Război” a fost aprilie 1919, când fuseseră recenzați, la

nivel național, 13.937 de orfani, băieți și fete.

Din cele 73 de orfelinate existente în țară, în 1923, în întreaga „Regiune Constanța” funcționau 7 orfelinate, cu 745 de orfani asistați, dintre care 465 băieți și 280 fete. În acel an au fost dați în adopțiune 5 orfani, iar 9 au fost preluați, spre creștere, de diferite familii.

Ajutoarele primite pentru funcționarea acestuia constau în alimente, îmbrăcăminte, combustibil, cărți și burse. Numărul atelierelor de meserii pentru fete erau două, la Constanța și Mangalia.

În acest an, pe 23 octombrie, se pune piatra de temelie a viitorului local, pe vechiul loc deținut de Ferhat Emin-Bey, al doilea primar al Mangaliei și primul de origine musulmană (1879), moment festiv mult mediatizat în ziarele județene, precum „Dobrogea Jună”, „Marea noastră”, „Ziarul nostru”.

Orfelinul mixt „Olga M. Sturdza” și-a desfășurat activitatea, după cum arătam mai sus, inițial, într-un local închiriat, aparținând „Societății Ocrotirea Orfanilor de Război”. Acesta se afla amplasat în „Piața Regală”, (devenit, ulterior, „Restaurantul Delureanu”, între actualul „Sanatoriu Balnear” Mangalia și imobilul armatei „IGAF”), dispunând și de cele 30 ha de teren agricol, pentru cultivarea cu legume și fructe, necesare preparării hranei.

Numărul internaților era de 160 de orfani, majoritatea fiind fete (110).

Instruirea celor cuprinși la cursuri se desfășura astfel: învățământ primar 120, școli speciale 12, școală industrială (ateliere) 22. Activitățile derulate aici cuprindeau: ore de educație fizică și etică; studiu în bibliotecă; deplasări la biserică (cea veche se afla pe strada Vasile Pârvan, până la inaugurarea celei noi, Biserica „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”, ale cărei lucrări au fost întrerupte din cauza Primului Război Mondial, 1916,

și reluate, în iunie 1925, inaugurată fiind la 2 iunie 1929); conferințe religioase și patriotice; excursii.

Reținem că, pentru supravegherea și îngrijirea micilor pacienți, în infirmeria orfelinului se afla, în permanență, un cadru medical.

Conform „Harta Organizării și Activității Societății Ocrotirea Orfanilor de război”, în perioada 1917-1924, „Regionala VII” (Constanța) dispunea, în cele patru județe ale sale, de mai multe orfelinate, în majoritate de băieți: „Grănicerul Mușat”, la Anadolchioi (Constanța); „General Dragalina” (Medgidia); „Mircea cel Bătrân” (Tulcea); două în Cadrilater: „Apostol Mărgărit” (Silistra); „General Stan Poetaș” (Bazargic) și două de fete, dintre care unu, „Olga M. Sturdza”, la Mangalia înființat la 1 mai 1920.

Pentru anul 1924, din consultarea dărilor de seamă amintite, reiese că, în ceea ce privește educația copiilor internați, se pune accent, în continuare, pe întreținerea sentimentului moral-religios, precum și a celui patriotic.

Așadar, la 21 octombrie 1923, se pusese piatra de temelie pentru clădirea orfelinului „Olga M. Sturdza” din Mangalia, situat pe str. Vânători, vizavi de cea mai veche clădire în stil arhitectonic musulman, datând de la sfârșitul veacului al XIX-lea, după cum o atestă documentul scris în limba arabă al proprietarului, CASA IBRAM HAGI ARIF, moștenită de fiul acestuia, ARIF HAGI HUSNI, înscrisă deja în patrimoniul UNESCO.

Mutându-se aici, din vechiul local de pe str. Victoriei (ce cobora spre dig), din vecinătatea Piaței Regale, orfanii internați au beneficiat de un cu totul alt confort și de o îngrijire adecvată a afecțiunilor de care sufereau. Frecvente erau conjunctivita grăunțoasă (granuloasă) și leziunile epidermice, care provocau căderea părului pe

unele porțiuni, datorate, în bună parte și unei igiene deficitare, datorată privațiunilor de după război, dar și neglijenței celor mici, în colectivitățile școlare de atunci.

Apelând la aceeași sursă valoroasă, din ciclul „Mangalia”, autorul Gala Galaction precizează: *Medicina, în zilele noastre, propăvăduiește că influența soarelui și a mării de pe țărm este suprem binefăcătoare, îndeosebi pentru copii. Băile de mare rămân un accesoriu. Intri în apă și te răcorești, după ce, conform prescripției medicului, ai stat un timp oarecare, sub energica acțiune solară. Câțiva prieteni, elevi ai lui Esculap, m-au asigurat cu entuziasm că helioterapia face minuni în stațiunile și în sanatoriile maritime (...). Așa se face că, în vara aceasta, câteva colonii de copii au venit și s-au așezat – o așezare improvizată, dar satisfăcătoare – în tăcuta Mangalie de altădată. Există aici, de câțiva ani, un orfelinat destul de bine instalat și condus cu deosebită trageră de inimă... De data aceasta, am găsit încă două tabere de copii, amândouă cu înfățișare militară. Una e aproape de Biserica Grecească și se adăpostește în niște corturi largi, soldățești. Este opera d-nei Balș, una din eroicele binefăcătoare ale copiilor noștri suferinzi. Cealaltă este opera principesei Elena. Această a doua tabără de copii își are sălașul în niște barace de scânduri, între țărm și cazarma din localitate. Micii coloniști sunt copii de clasele primare, băieți și fete, cu toții vreo 130. Au dormitoare separate, sufragerie, camere pentru provizii, pivniță, numeros personal supraveghetor și o duzină de soldați pentru greul gospodăriei.*

Și orfelinatul, și coloniile cele două au locurile lor pe plajă, și ceasuri anumite când vin să stea la soare și să intre în apă. De sus de pe țărm, se arată ochiului ca trei pâlcuri distincte, dar deopotrivă de multicolore. Între aceste pâlcuri se intercalează, când mai deși, când mai rari, vizitatorii

particulari. Bătrâni, copii, bărbați, femei, stingheri sau întovărășiți, au loc destul și sunt bineveniți, cu singura rezervă să îndeplinească o condiție elementară pe care edilitatea a afișat-o, în câteva ediții, la loc vizibil.

Mangalia, de aci înainte, va fi unul din aceste locuri spre cari ne îndreptăm vara, căutând întremarea noastră și a copiilor noștri. De aici, vor decurge pentru ea consecințe și obligații însemnate. Poporul mosafirilor și al coloniilor școlare nu mai poate fi primit și găzduit între grămezile de piatră și de dărâmături, de azi. (Gala Galaction, Copiii de pe nisip, în Opere, vol. 3, În Pământul Făgăduinței. În grădinile Sf. Antonie. La Mangalia, colecția Scriitori români, Ediție îngrijită, note și comentarii de Teodor Vârgolici, editura „Minerva”, București, 1997, p. 278)

În anul 1925, se înființează, în cadrul Orfelinatului OLGA M. STURDZA, o școală industrială pentru fete. Sunt prezente, acum, din ce în ce mai mult, preocupările pentru valorificarea, la cote înalte, a celor 30 ha (dintre care 25 ha de cultură, oferite de Consiliul Agricol din Constanța).

În saloanele sale largi și primitoare aveau loc numeroase conferințe pe tema iubirii de țară și neam, dar și a dezvoltării sentimentului de mândrie că ei sunt urmașii acelora care s-au jertfit pe altarul datoriei.

Cercetătoarea Silvana Cojocărașu cita o informație extrem de interesantă, într-un articol intitulat „Callatis, legenda Mării Negre. Mangalia, vârsta de aur: patrimoniul cultural” (apărut la rubrica „Studii Pontice” a revistei *Alternativa*, Canada, anul 9, nr. 109, noiembrie 2012): „În zilele de 17-18 aprilie a. c. (n. n., 1925), a avut loc la Mangalia reuniunea învățătoarească la care au participat mai toți învățătorii din plasă și organele de control, în frunte cu domnii inspector școlar Șerdinescu,

revizor școlar N. Ionescu și subrevizor Demetrian.

Prima zi a reuniunii a fost întrebuițată astfel: Dimineața: (1) o lecție practică de memorizare pentru clasa I, cu subiectul “Semănați pomi”, propunător fiind dl. Niculescu, învățător Negrești (Carabaci); (2) o lecție de gramatică pentru clasa a III-a, cu subiectul “Acordul adjectivului cu substantivul”, propunător fiind dl. Constantin Chiriță, învățător din Tatlașgeacul Mare (ulterior, numit Domnița Ileana, iar, azi, comuna 23 August). După-amiază: (1) o lecție de compunere pentru clasa a IV-a, subiect “Vacanța Paștelui (descriere)”, propunător d-ra Elena Vlădescu din Cobadin. Restul timpului de după-amiază a fost întrebuițat pentru critica lecțiilor experimentate. Critica a fost susținută de către domnii inspector Șerdinescu, revizor Ionescu și subrevizor Demetrian. Din toate lecțiile, cea mai reușită a fost a d-rei Vlădescu, căreia întreaga comisiune i-a adus elogii.

În ziua a II-a timpul s-a scurs astfel: În orele de dimineață, întreg corpul didactic și organele de control au asistat la serviciul religios, oficiat de biserica locală, unde un cor improvizat din învățători, sub conducerea d-lui revizor școlar, a dat răspunsurile. După terminarea slujbei, într-una din sălile orfelinatului, învățătorilor veniți li s-au dat diverse îndrumări de ordin administrativ.

În după-amiază zilei, toată lumea a participat la serbarea școlară, organizată la localul școlii din Mangalia, de către învățătorii acesteia. Cu această ocaziune au conferențiat domnii învățător Constantin Drăgulin, vorbind despre “Drepturile și datoriile cetățenești” și inspector Șerdinescu, despre „Influența aerului asupra vieții”. Ambele conferințe au fost gustate de auditor și mai cu deosebire aceea a d-lui Șerdinescu. După conferințe, reuniunea a luat sfârșit.” (Reuniunea învățătoarească din Mangalia).

Tot în acest an, afirmă D. Isac, în manuscrisul lucrării „Mangalia. Carte de informare turistică”, se fac unele precizări despre Preventoriul „Șanțuri”, în care este posibil să fi fost trimiși, prin schimb reciproc, și unii copii din orfelinatul mangalian. Acest sanatoriu, înființat în 1923, se afla în comuna Satu-Lung, la 20 km de Brașov, la o altitudine de 800 m, de „aerul sănătos de munte” putându-se beneficia din plin.

Pentru anul 1926, aflăm, din aceeași sursă, că se țineau deseori conferințe care aveau drept scop conștientizarea, în rândul copiilor internați, a faptului că ei sunt urmașii acelor care s-au jertfit pe altarul datoriei față de țară.

În anul 1927, se consemnează că mai existau doar 81 de orfane, ajunse și acestea în pragul maturității. De aceea, din toamna aceluiași an, respectiv de la 1 noiembrie, Orfelinatul Olga M. Sturdza s-a transformat în „Sanatoriul Maritim T.B.C. Olga M. Sturdza”, fiind trecut, în 1933, în patrimoniul Ministerului Sănătății și mutat într-o altă locație, în nordul orașului, cu numele „Sanatoriul T.B.C. Mangalia”.

De la 1 iulie, conducerea este dublă, cu medicul Octavian Abageriu, sosit aici de la Iași, încă de la începutul anului, pentru ca, de la 1 septembrie 1927, să fie o singură conducere, care îi va și aparține, până la „strămutarea” sa, în 1952, luându-se și vila „O. Abageriu”, care a intrat în patrimoniul statului, dată fiind criza de locuințe pentru cadrele militare sosite în acest orașel de frontieră, cu regim special.

Continuând cu anul 1928, sanatoriul își modernizează baza materială, dispunând de sală de operație, iluminat propriu, cu motor „Dentz” de 25 HP și dinam de 15 kw, cu pomparea electrică a apei din puțuri, urcată în rezervorul din turn, asigurându-se, astfel, în permanență, instalații de baie cu apă

curentă rece și caldă etc. Aflăm, din mărturisirile acestui minunat om, că imobilul acesta din str. Vânători aparținea, în continuare, Societății „Ocrotirea Orfanilor de Război”, fiind împrumutat cu 30 ha pământ agricol.

Dacă, inițial, de sănătatea orfanilor se interesa dr. E. Locar, din Constanța, care se deplasa aici de două ori pe săptămână, ulterior, printre medicii care au operat aici s-au numărat, în afara dr. Octavian Abageriu, doctorii Climescu, medicul de plasă Săroiu, căpitan Georgescu.

Din 1 noiembrie 1927, orfelinatul își va schimba destinația, devenind „Sanatoriul Maritim T.B.C. OLGA M. STURDZA”, pentru bolnavii de tuberculoză chirurgicală din întreaga țară, tot ea fiind și directoarea acestuia, iar, din iulie 1928, conducerea va fi dublă, cu medicul Octavian Abageriu, care îl va prelua cu totul, de la 1 septembrie 1928 până în 1952. Din 1952, clădirea va trece în subordinea Ministerului Forțelor Armate (MFA), devenind Casa Armatei și sediu de garnizoană, cu arest pentru cei care încălcau prevederile regulamentului militar.

Intrat în subordinea Consiliului Local, după inaugurarea actualului sediu al Cercului Militar (1 septembrie 1969, pe vechiul amplasament al Grădinii Publice), partea dinspre est a imobilului din str. Vânători, redenumită Delfinului, se va transforma în local de grădiniță, iar, după evenimentele din decembrie 1989, va deveni anexă a Primăriei. Partea dinspre apus, însă, va rămâne în subordinea MAPN, găzduind comenduirea de garnizoană, un Club de Marinărie și Modelism și, într-o perioadă, chiar o cameră mortuară.

Apropiindu-se de pragul centenarului, imobilul din fosta stradă Vânători, actuala Delfinului, duce cu el povara uriașelor mutații la care istoria l-a condamnat, într-o zonă izolată, azi, în spatele unor

blocuri care-l lipsesc de ieșirea sa în lume, așa cum decenii întregi a făcut-o, cu demnitate și sacrificiu, cu oameni valoroși, cadre didactice, sanitare, militare și civile, care i-au trecut pragul, cu profesionalism, marcând pregnant începuturile și sfârșiturile unor epoci predestinate.

Emil-Corneliu NINU

Bibliografie

- Ferestre în pridvor. Istoricul bisericii Sfântul Mare Mucenic Gheorghe din Mangalia*, colectiv de autori, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2014.
- Cojocărașu, Silvana, *Callatis, legenda Mării Negre (XIV). Mangalia, vârsta de aur: patrimoniul cultural*, în *Alternativa*, Canada, anul 9, nr. 109, noiembrie 2012 (<http://www.alternativaonline.ca/StudiiPontice1211.html>).
- Galaction, Gala, *Opere*, vol. 3, ediție îngrijită, note și comentarii de Teodor Vărgolici, editura „Minerva”, București, 1997.
- Iancu, Mariana, *Ce soartă au avut orfanii de război*, în „Ziua de Constanța”, 23 iulie 2016.
- Isac, Dumitru, *100 de ani. Centenarul Bisericii Sf. Gheorghe din Mangalia*, ediție îngrijită de profesor Emil-Corneliu Ninu, Editura Etnous, Brașov, 2014.
- Isac, Dumitru, *Mangalia, recunoștință veșnică armatei române. Repere istorice cronologice*, coordonatori prof. dr. Ionescu, Mihai și prof. Ninu, Emil-Corneliu, Editura Imperium, Constanța, 2014.
- Iliev, Mihail, *Societatea Ocrotirea Orfanilor de Război. Comitetul Regional Chișinău (1918-1924)* (<http://www.academia.edu>)
- Lăpușan, Aurelia și Lăpușan, Ștefan, *Mangalia în paginile vremii*, Editura Dobrogea, Constanța, 2007.
- Lăpușan, Aurelia, *Înfăptuiește ceea ce conștiința îți poruncește*, în „Ziua de Constanța”, 8 martie 2016.
- Lăpușan, Aurelia, *Vin americanii? Au fost aici mereu!*, în „Ziua de Constanța”, 13 iunie 2017.
- Istoria cinematografului în Timișoara*, în Monitorul Primăriei Municipiului Timișoara (<http://www.primariatm.ro>)
- Ninu, Emil-Corneliu, *Monumentul Eroilor Mangalieni*, Editura Etnous, Brașov, 2014.
- Pădureanu, Elena-Sanda, *Mangalia de altădată. Plasa Mangaliei (1878-1950). Arc peste timp*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2017.

A fost odată un cimitir al eroilor

Am primit la redacție câteva imagini cu ceea ce a fost cândva un cimitir al eroilor din localitatea Topleț, județul Caraș-Severin. Din fotografiile trimise de domnul locotenent-colonel Simionel Murariu, președintele Filialei județene Caraș-Severin a Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", ne-a fost greu să identificăm cimitirul. Doar o cruce stingheră, și aceea năpădită de buruieni, părea să spună că în locul acela, invadat de bălării, a fost cândva un cimitir al eroilor. Ba nu, se mai văd niște trepte din beton și un grilaj din ceea ce pare să fi fost poarta cimitirului (Foto 1).

Despre starea de paragină care a cuprins acest loc sacru au fost informate și autoritățile locale. Domnul Ioan Dragomir, prefectul județului Caraș-Severin, își amintește: „În urmă cu mai bine de un an, domnul Simionel Murariu mi-a adus în atenție faptul că în comuna Topleț se află un cimitir al eroilor, care, din păcate, a fost uitat și de Dumnezeu, și de autorități. M-am deplasat aici și împreună cu jandarmii noștri am realizat două acțiuni de curățare a cimitirului. Le mulțumesc pe această cale tuturor pentru implicare! Și autoritățile locale s-au mobilizat, domnul primar împreună cu părintele au realizat crucile și împrejmuirea cimitirului. La nivelul Instituției Prefectului am făcut demersuri la Ministerul Apărării Naționale și am reușit ca acest perimetru să fie intabulat, iar acum figurează ca cimitir în proprietatea Primăriei. Este o bucurie să vedem astăzi aici toți elevii școlii din Topleț. Faptul că ei sunt interesați să cunoască faptele înaintașilor ne dă speranța că jertfele celor care au luptat pentru țară vor rămâne mereu în memoria colectivă, iar exemplul lor va motiva multe alte generații să creadă în viitor”.

Din imaginile primite să observă că, între timp, a fost amenajat și drumul spre cimitir.

Acum, misiunea cea mai importantă este identificarea eroilor îngropați aici. **(D.D.R.) ■**

Reabilitarea plutonierului erou Constantin Botez

În luptele de la Mărășești, plutonierul Botez Constantin, pe atunci caporal, a fost citat prin Ordinul de zi No. 2849/bis, din 13 noiembrie 1917, pentru faptul că a zădărnicit cu grupa sa incursiunea unei patrule inamice în seara zilei de 16-17 octombrie 1917. În confruntările următoare de la Mărășești, el s-a distins prin destoinicia și priceperea cu care și-a condus secția, îmbărbătându-și soldații și fiind gata, cu riscul vieții, să îndeplinească cele mai grele misiuni, fapt pentru care regimentul îl citează prin Ordinul de zi No. 3807 din 28 Februarie 1918.

Să fi fost subofițer în armata română și să fi săvârșit infracțiuni de tipul "complicitate la fals în materie de administrație militară și necredință în serviciu" constituia un fapt cât se poate de grav în anul 1917. Circumstanțele întăritoare ale gravității veneau de acolo că starea de război era omniprezentă, dar, oricum, nici în vreme de pace asemenea fapte nici pe departe n-ar putea intra la categoria "mizilicuri cazone".

Ne lămurim cum au stat lucrurile în privința plutonierului Constantin Botez din Regimentul 69 Infanterie, după lectura Raportului Ministrului

de război (No. 1413 din 12 iunie 1919) către M.S. Regele Ferdinand I.

Astfel, generalul de corp de armată Artur Văitoianu, "al Maiestății Voastre, Prea plecat și prea supus servitor, Ministru de război", luând în considerare un material înaintat de șeful Serviciului personalului armatei, general de brigadă Alexiu, solicită Regelui reabilitarea plutonierului Botez Constantin, care îndeplinea cerințele legii, spre a i se șterge efectul pedepsei.

Iată conținutul raportului: "Sire, Plutonierul Botez Constantin, din Regimentul 69 Infanterie, a fost condamnat de către Curtea Marțială P.S. Iași la doi ani închisoare, prin Sentința No. 410/917. Numitul, în calitate de complice, a fost condamnat cu majoritate de trei voturi, contra două, pentru fapte al căror autor principal nu a fost condamnat, contravenindu-se direct principiului juridic prin care se stabilește că nu poate să fie cineva vinovat de complicitate atunci când nu există autor principal, întrucât autorul principal, căpitanul Zaharia Gh., a fost condamnat pentru alte fapte decât acelea care au atras condamnarea plutonierului Botez Constantin. După cererea sa i s-a suspendat pedeapsa și a fost trimis pe front pentru reabilitare la Regimentul 69/77 Infanterie".

Pentru că, potrivit legii vremii, aprobarea solicitată putea fi obținută decât dacă la mijloc

era obligatoriu vorba de fapte vitejești, Generalul de corp de armată Artur Văitoianu adaugă: "Din rapoartele șefilor săi ierarhici se vede că: În perioada a doua a războiului, în luptele de la Mărășești, plutonierul Botez Constantin, pe atunci caporal, s-a purtat bine fiind citat prin Ordinul de zi No. 2849/bis din 13 Noiembrie 1917, pentru faptul că a zădărnicit cu grupa sa incursiunea unei patrule tari inamice în seara zilei de 16-17 Octombrie 1917. În luptele următoare de la Mărășești, plutonierul Botez Constantin s-a distins prin destoinicia și priceperea cu care și-a condus secția, însuflând curaj soldaților și fiind gata totdeauna cu riscul vieții să îndeplinească cele mai grele însărcinări, fapte pentru care regimentul îl citează prin Ordinul de zi No. 3807 din 28 Februarie 1918. Pentru aceste fapte comandantul regimentului cere reabilitarea plutonierului Botez Constantin".

Mai departe, ministrul de război invocă și un serios temei legal: "Prin Art. 63, Titlul II adițional din Codul justiției militare modificat prin Înaltul Decret No. 1045/917, se prevede că cei condamnați cu închisoare corecțională (15 zile - 10 ani), care au săvârșit fapte vitejești constatate prin ordine de zi date de comandanții unităților din care fac parte, vor putea fi reabilitați, considerându-se hotărârea de condamnare ca și cum nu ar fi existat".

Cerința-concluzie regăsită în finalul raportului ministrului de război către M.S. Regele Ferdinand suna astfel: "Plutonierul Botez Constantin îndeplinind cerințele legii, rog cu cel mai profund respect pe Maiestatea Voastră să binevoiască a aproba

reabilitarea lui, pentru a i se șterge efectul pedepsei”.

Evident, constatându-se existența tuturor formalităților prealabile, Regelui nu i-a rămas decât decretarea reabilitării, conform regulilor epocii.

În consecință, textul decretului a căpătat forma următoare (I.D. No. 2271 din 13 Iunie 1919): "Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României, La toți de față și viitori, sănătate: Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la Departamentul de război sub No. 1413 din 12 Iunie 1919, Am decretat și decretăm: Art. I. – Se reabilitează, pe data decretului de față, de pedeapsa de doi ani închisoare, la care a fost condamnat de către Curtea Marțială P.S. Iași prin Sentința No. 410/917, plutonierul Botez Constantin, din Regimentul 69 Infanterie, pentru fapta de complicitate la fals în materie de administrație militară și necredință în serviciu și administrație militară."

Însărcinat cu executarea decretului era ministrul secretar de Stat la Departamentul de război. Așadar, după cum stăteau lucrurile sub aspect legislativ în anii Primului Război Mondial, regele putea printr-un simplu decret să aprobe „ștergerea” efectelor unor pedepse primite de militarii condamnați pentru diverse infracțiuni. Important era să existe propuneri nominale din partea Ministerului de Război pentru fiecare militar condamnat, indiferent de grad. Respectivul minister era îndrituit să facă acest lucru doar dacă cei condamnați, după primirea pedepselor, aveau suspendată executarea de către comandanți, pe motivul trimerii lor pe front. ■

Căpitan (r) Ionel BOSTAN

S.O.S. Monumentele Eroilor Troița de la Bârlad

Așa arată, într-o imagine care circulă de mai multă vreme în spațiul virtual, Troița și plăcile comemorative ale Eroilor, ridicate în cartierul Munteni, din municipiul Bârlad. Despre această stare de lucruri, domnul ing. Neculai Ursu, trăitor în Ploiești, dar bârlădean la origini, un român iubitor de neam și cu respectul adânc pentru jertfa eroilor noștri, ne-a spus:

“De câte ori merg la Bârlad, trec să văd starea părculețului din fața Școlii “Petru Rareș”, unde este amplasată Troița și patru plăci comemorative cu numele Eroilor Români din cartierul Munteni, căzuți în cele două războaie mondiale. Acum patru ani, împreună cu preotul paroh Doltu Duca Dănuț și dl. colonel (ret.) Constantin Chiper, pe atunci vicepreședinte al Asociației

Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”, am făcut adresă la primăria Bârlad să ne permită să reabilitem spațiul respectiv prin contribuțiile proprii. Preotul paroh Doltu Duca Dănuț împreună cu profesorul, care a fost inițiatorul acestui proiect, au reabilitat Troița, au curățat și refăcut postamentele și înscrisurile eroilor de pe plăcile comemorative. Consecința: preotul paroh a fost schimbat la altă parohie, restaurarea a rămas nefinalizată și locul transformat și ocupat cu tomberoane și gunoaie. Cât despre acceptul de la primărie, el a venit abia după a doua solicitare scrisă – la șase luni!!! – și după intervenții personale ale preotului Doltu la primărie și primar.”

Fără comentarii! Ne abținem să le facem nu din cauză că nu am avea ce să spunem, ci din greață pe care ne-o provoacă asemenea edili. ■

D. D. Roman

Pământ din os domnesc

Familia Domenico este relativ tânără în Breaza, numără patru generații. Ea își află rădăcinile în nordul Italiei, la poalele Alpilor, în regiunea Friuli-Veneția Giulia, parte din vechea Republica Veneția, la granița Italiei cu Imperiul Austro-Ungar. Locuitorii provinciei s-au remarcat de-a lungul secolelor ca experți în exploatarea carierelor de piatră și marmură și s-au afirmat prin prelucrarea acestora. Erau cioplitori în piatră, zidari, mozaicari, sculptori (Nicolae Luca, *Furlans di Romania*, Ed. Imbellinum, 2005, p. 82-83).

După anul 1870, Carol I începe un amplu proces de modernizare a României. Între investițiile prioritare s-au aflat căile ferate. Așa se face că în 1874 a început construcția căii ferate Ploiești-Predeal, în paralel cu liniile Iași-Ungheni și Adjud-Tg. Ocna.

Pentru realizarea lucrărilor de artă s-a apelat la specialiști, dar și la meseriași străini, construcția podurilor, viaductelor și a terasamentelor fiind încredințată anteprenorilor italieni. Cu acest contingent, al muncitorilor italieni, a venit în România și Domenico Carol Delnegro, zidar și cioplitor în piatră, care, participând la construcția podurilor peste Prahova, a fost cartiruit în zona Breaza. Aici a cunoscut-o pe Anghela, din familia Necula Chiva Cârști, cu care s-a căsătorit, stabilindu-se în localitate.

După intrarea în funcțiune a căii ferate Ploiești-Predeal, lucrătorii italieni au plecat în Dobrogea, pentru construcția unor obiective economice în regiunea reunită, după războiul de independență, cu România: podurile de la Cernavodă, docurile și silozurile din Constanța... (Marius Liviu Petre, *Elemente privind evoluția minorității*

italiene din România 1878-1974, "Tomis", nr. 11, noiembrie 2003).

Domenico Carol Delnegro a rămas în Breaza, ocupându-se cu zidăria, inclusiv cioplirea în granit a pietrelor de moară, dar și cu gestionarea terenului aflat în posesie, împreună cu soția.

În mai 1892 îl găsim pe lista lucrătorilor angajați de arhitectul Paul Gottereau la reamenajarea și restaurarea Palatului Brâncoveanu din Breaza. Din cei șapte muncitori, trei erau italieni: Mareschi Daniele, Del Negro Domenico și Falegmani. (Biblioteca Academiei Române, fond manuscrise, Arhiva George Bibescu, vol. XII, fila 235).

Tot în această arhivă (fila 233) se face vorbire de „moara de la Gară”, construită pentru familia Brâncoveanu de Del Negro Domenico (zidărie) și Costache I. Bondoc (dulgherie).

Conform actului de vânzare din 9 mai 1914, încheiat între Anghela Domenico Delnegro și fiul său Domenico Ion, averea era constituită dintr-un „*petic de pământ cu pomi fructiferi pe el, în suprafață de 2 hectare situate în Breaza de Jos, învecinat la răsărit cu Petre Tudorache, Petre Dinescu, Gr. Din Niță și Alecu Popescu; la apus cu Ion Moise Gătejoiu și drumul comunal (actuala str. Putna), la miază zi cu Ion Dumitru Ștefan și la miază noapte cu moștenitorii Neculae Ionescu. Acest loc îl am ca moștenire de la decedatul meu părinte Necula Chiva Cârști cu care a fost împroprietărit după legea rurală din anul 1864*”.

Acest pământ făcuse parte din moșia familiei Brâncoveanu, iar locuitorii așezați pe moșie aveau

statutul de clăcași. Prin Legea agrară din 1864, inițiată de guvernul prezidat de Mihail Kogălniceanu (ministrul agriculturii fiind Ion Ionescu dela Brad) și promulgată de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, în Breaza au fost împroprietăriți pe pământurile lucrate de ei și pe care își întemeiaseră gospodării, dar aflate în posesia Brâncovenilor: în Breaza de Sus – 403 clăcași cu 1045 ha; în Breaza de Jos – 423 clăcași cu 1469 ha.

Ambele așezări aparțineau principesei Zoe Mavrocordat-Brâncoveanu, iar moștenirea îi revenise de demult, prin înrudiri repetate de cel mai înalt rang pe filiera domnitorilor Constantin Brâncoveanu, Constantin Mavrocordat și Gh. Bibescu (Matei Stăncoiu, Emanoil Copăcianu, *Breaza*, Ed. Sport-Turism, București, 1985, p.64-66).

Familia Anghela și Carol Delnegro Domenico a avut doi fii:

Domenico Anghel Delnegro, care a primit partea de pământ dinspre miază-zi, pentru a-și întemeia gospodăria. În lucrarea *Hotărnicia moșiei Breaza*, București, Tipografia Albert Baer, 1914, Anghel Domenico este trecut ca proprietar al uneia dintre cele cinci poverne (cazan de țuică) existente atunci în Breaza de Jos. Era căsătorit cu Marița Negrei, croitoreasă, cu mașină de cusut Singer și război de țesut. Lucra pentru brezeni covoare și preșuri, ițari, cioareci și izmene dar și perdele din catifea și voal, rochii de mireasă.

Al doilea fiu a fost Domenico Ion Delnegro. A rămas să stăpânească pământul, casa și gospodăria părinților. Venise pe lume în 1885,

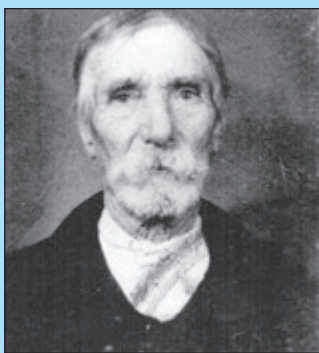

iar în data de 15 ianuarie 1910 s-a căsătorit cu Zamfira Motoroiu, născută în 18 august 1888 din părinți Tudor Motoroiu, 37 de ani, și Anca Motoroiu, 35 de ani. La rândul lor au avut doi copii: o fată, Antoaneta, născută în 1913 și un băiat, Ion, născut în 21 iulie 1914. La nașterea fiului, tatăl avea 29 de ani, iar mama 25 de ani.

În august 1916, Domenico Ion Delnegro este mobilizat, încadrat în Regimentul 5 Vânători Prahova și trimis în luptele pentru eliberarea Ardealului pe fâșia de front din Valea Oltului. Avea 31 de ani și lăsase acasă doi copii minori. Acolo, la Căineni, au loc lupte aprige, cumplite și cade răpus de gloanțe. Pentru a fi declarată văduvă de război, beneficiară a pensiei de urmaș și pentru a intra în posesia averii defunctului, Zamfira Domenico se adresează, la 30 septembrie 1919, Primăriei din Breaza de Jos, prezentând inventarul bunurilor rămase de pe urma soțului decedat.

În urma cercetărilor administrative întreprinse, Primăria îi comunică petentei că *"Domenico Ion din Breaza de Jos, fiul lui Domenico Carol Delnegro și al Angheliei, a decedat la 16 octombrie 1916 în spitalul din Râmnicu Vâlcea în urma rănilor suferite în zona pieptului, la omoplat și plămân."* (Arhiva Națională Județ Prahova, Ploiești, Fond Primăria Breaza de Jos, dosar 2/1919, fila 334).

Dacă a decedat în spitalul din Râmnicu Vâlcea, în data de 16 octombrie, deducem faptul că fusese rănit la Căineni, cu 1-3 zile înainte. Or, în 13 octombrie, la Căineni, a căzut eroic și comandantul grupului Olt, generalul David Praporgescu. Se prea poate deci, ca și Domenico Ion

Petre Dinescu, bunicul matern al autorului, fost primar al orașului Breaza în anii 1914-1915

Maria Dinescu, bunica maternă a autorului, fostă menajeră la Palatul lui Brâncovenesc

Victoria și Ion Domenico, cu fiica lor Maria (decedată prematur) și Zamfira Domenico

Ion, Viorel și Daniel, trei generații cu numele Domenico

Delnegro să fi fost rănit în aceeași zi și în aceeași bătălie înverșunată cu trupele germane și austro-ungare.

A fost rănit la omoplat și plămân. Cum omoplatul se află deasupra plămânului, în mod cert glonțul a avut o traiectorie înclinată, ceea ce înseamnă că soldatul fusese rănit în ascensiune, urcând versantul muntelui pe creasta căruia se afla inamicul. Era în mișcare, în dinamica luptei, în mulțimea eroică. A căzut la datorie, cu arma în mână, în focul bătăliei.

De altfel, Constantin Kirițescu, în lucrarea *Istoria războiului pentru întregirea neamului*, Editura Științifică și Enciclopedică,

București 1989, vol. 1, pagina 425, descrie situația ca un reporter aflat la fața locului: *"Inamicul dispunea de trupe alpine speciale, corpul de munte bavarez care ne-a atacat din munți, de pe înălțimi și nu pe drumul ce traversa Valea Oltului. Relieful era muntos, un defileu îngust închis de o parte și de alta de pereți stâncoși, abrupti. Acolo, Valea Oltului se încrucișează cu cea a Lotrului, a Argeșului și Topologului, aproape de Defileul Coziei.*

Ofensiva corpului de munte bavarez împotriva frontului român era în scopul deschiderii drumului spre Valea Lotrului. După bombardare cu artilerie,

trupe din Regimentul 5 Vânători au reușit să ocolească dreapta dușmană și repezindu-se la atac cu baioneta au ocupat tranșeele vrășmașului, fugărindu-l pe mare distanță în timpul nopții. Pentru recuperarea Pietrosului, Colonelul Moșoiu a dat un atac învăluitoare. Cu ajutorul liniilor ferate funiculare din Valea Vasilotrului și Pășcoaiiei, ce mărginesc la vest și est muntele Pietrosu, au fost urcate pe fiecare parte câte două obuziere, instalate pe vagoanele platformă. Trăgând curb peste muchii, cele patru obuziere au bombardat pozițiile pe care dușmanul le organizase pe Vârful Pietrosu, lucrând intens toată noaptea. Atacul infanteriei s-a dat de front cu trei companii din Regimentul 5 Infanterie și 40 Infanterie, pe când o a patra companie s-a strecurat printr-o vâlcea și a apărut în spatele poziției dușmane. La ora 4:00 după amiază dușmanul, cuprins de panică, a părăsit poziția și a fugit în debandadă spre nord. Românii au capturat două tunuri părăsite pe poziție, 10 mitraliere și o cantitate enormă de muniție. Au fost luați aproape 400 de prizonieri”.

Despre duritatea și dramatismul luptelor de la Căineni, de neuitat, povestea prin anii 1950 un bătrân de pe Drog, Mihalache Goran care, venind nevătămat de pe front, rămăsese cu o fixație. După mai mult de 40 de ani, pe oricine întâlnea și în orice conversație intra – cu rude sau vecini, cu trecătorii de pe stradă, cu bătrâni sau copii – el tot la obsesia lui ajungea: *Bă, voi n-ați fost la Căineni. Acolo românii au fost masacrați ca niște câini. Eram într-o vale, cu munte în față, în spate, iar nemții erau pe creste. Noi să urcăm la ei! Dar ei ne tocău, cum tocă măcelaru carnea de vită.* (Gr. Stanciu, "Podu Vadului", București 2015, pagina 80).

După moartea soțului în război, Zamfira a intrat, în anul 1919, în posesia proprietății, pe care o va stăpâni bărbătește și o va spori pe parcurs.

Conform catastifelor întocmite la Primărie, Zamfira Domenico era înregistrată cu bunuri în valoare de 1.250 lei, după cum urmează: o casă de locuit neterminată, cu două camere și sobă, în valoare de 250 lei; două pogoane de pământ arabil, fâneață și pomi roditori, în valoare de 600 lei; una vacă (valoare 400 lei).

La întocmirea actului au asistat martorii: Anghel Ologul, Ion Tudor Motoroiu, Mihai Țigănelea, Mihalache Negreu, Barbu Negreu și G. G. Niță. (Filiala Arhivelor Naționale Ploiești, dosar 2/1919. Fond Primăria Breaza de Jos, inventar nr. 2316 din 30 septembrie 1919, fila 304).

Fire aprigă și voinică, ambițioasă, din neam de mocani (Alexandru Graur: numele Motoroiu desemnează crescători de oi din sudul Transilvaniei, îndeosebi pe cei din zona Branului), Zamfira și-a gospodărit averea singură, ajutată doar de cei doi copii minori. S-a dovedit a fi o femeie puternică, neînduplecată, un jandarm în fustă (pe atunci fusta se chema androc). Timp de 50 de ani a dominat familia: nimic nu s-a făcut fără acordul ei.

Sociologul Sorin Stoica, cercetător la Muzeul Țăranului Român și conferențiar la catedra de antropologie culturală a Facultății de Jurnalism din București, a efectuat un studiu multidisciplinar în Podul Vadului (Experimentul Zaica) în toamna anului 2002. Una dintre concluzii: *"În Podul Vadului ascensiunea celor din neamul Motoroilor a fost înceată, dar de durată. Cum cei mai mulți erau*

crescători de vite (a se citi ciobani!), cu carte puțină, au compensat aceste deficiențe prin tupeu și gură mare. Au fost dintotdeauna mândri peste măsură, țâfnoși chiar, nu s-au lăsat niciodată duși de nas, călcați în picioare sau împrinși din fruntea bucatelor. Dacă inițial, Goranii erau mai numeroși, astăzi Motoroiu domină... În Podul Vadului populația este împărțită așa: clanul Motoroiu și restul lumii. Despre un om din Podu Vadului, nu poți avea decât o certitudine: îl cheamă Motoroiu sau nu!" (în revista "Partener", numărul 150, 19-25 decembrie 2002).

Așa era și Zamfira: vâncioasă, puternică în convingeri, arțăgoasă chiar. O femeie cu personalitate. Era nici mai mult nici mai puțin Zamfira lui Talianu din neamul Motoroilor.

În grădina ei a deștelenit pământuri și a înființat holde cu cereale și legume, a plantat pomi fructiferi și a crescut oi, capre și alte orătănii. Săpa cu hârlețul și cazmaua singură, nu accepta ajutorul nimănui și nici un vecin nu intra în curtea și grădina ei. La vremea recoltei, își căra produsele, inclusiv dovleci, în poala androcului, nu cu târna sau roaba. În același timp își rotunjea veniturile provenite din pensia de văduvă de război cu acul și borangicul, prin cusăturile naționale pe care le făcea pentru Cooperativa Glim a generalului Ion Manolescu. Mai mult, când a fost reabilitată șoseaua națională, a transformat o parte din grădină în carieră de pietriș și balast pe care le-a vândut constructorului pentru noul terasament al drumului.

Era legată, pot spune, ombilical de pelin, usturoi și urzici. De Rusalii, în luna mai, de ziua pelinului, cum se zicea, o săptămână întreagă purta pelinul în sân și mesteca între dinți frunzele amare. Împodobeau cu pelin ferestrele și icoanele din casă,

în așternutul patului și sub pernă, între hainele din dulapuri presăra frunze de pelin. La fel proceda cu usturoiul, dar nu știu în ce perioadă a anului. Făcea cruci cu căței de usturoi la ferestre, apoi îi strivea în căușul ușii după care se ungea cu zeama de pe mâini pe frunte, pe obraji și pe trup.

Tratamentul cu urzici era de-a dreptul magic. Când urzicile dădeau în floare, culegea un braț zdravăn, apoi se încuia în casă. Se despuia, se spăla în copoaie să fie curată, apoi se bătea cu urzici pe tot corpul, inclusiv între picioare. Fără milă și îndurare, scrâșnind din dinți. Se martiriza, știind de demult că, anual, omul trebuie trecut prin cazne și suplicii, ca să îi fie bine în viață...

Era mare meșteră în punerea ventuzelor pentru cei bolnavi de friguri. Avea 12 ventuze din sticlă pâcloasă și o feștilă care, aprinsă, făcea vidul necesar absorbirii boalei din corpul suferind.

Am auzit despre descântec din cărți, dar nu am văzut descântecul decât la Zamfira lui Talianu. Era știută și căutată de vecini pentru tămăduirea deochiului. Era văduvă de la 28 de ani, curată și cuminte, nedusă și nespurcată de bărbați. Era, deci, credibilă în mistica ei vindecătoare. Când se apuca de treabă, într-o mână ținea o cană cu apă de ploaie în care stinsese jarul din salcâm sau prun bătrân, iar cu cealaltă mângâia creștetul celui atins de deochi. Începea să bolborosească o poezie fără cuvinte, pe care nu o înțelegea decât ea, adresată pustiului sau unor spirite rătăcite și îndrăcite în sufletul celui deocheat. Și căsca, mereu căsca, cu gura știrbă dusă până la urechi – nu știu dacă era o expresie venită din trăirea descântecului sau un teatru al scoaterii din deochi.

Când revenea pe lume și devenea iarăși Zamfira lui Talianu, răul deochiului dispărea și cel supus rugăciunii păgâne pleca întremat, vindecat.

Așa era Zamfira, așa a trăit, așa am cunoscut-o. Până în anul 1963, când a murit. De moarte bună, cum se zice. Sau de bătrânețe. Dar când cortegiul mortuar a ajuns în curtea Bisericii, pentru slujba cea de pe urmă, s-a pornit o ploaie de vară, nemaipomenită. Se rupseseră norii, turna cu găleata și, în câteva minute, coșciugul a fost inundat plin ochi cu apă de ploaie. Și cum zăcea ea, întinsă ca un buștean, părea că plutește, că a luat-o apa să o ducă dincolo. Iar oamenii se tot închinau speriați de o așa necurată ispravă...

Revenim la succesiunea generațiilor. Deci, Ion și Zamfira Domenico au avut doi copii.

Antoaneta, născută în 1913, a fost căsătorită în București. În fiecare vară venea la Breaza, la mama Zamfira. Până în anul 1963 când coborând din personalul de Brașov a fost izbită în plin de locomotiva unui accelerat care venea din sens opus. A fost adusă acasă, la mama Zamfira, cu căruța lui Nea Gheorghiuță Drăcea, într-un sac în care se îngrămădiseră oase, carne, creieri și mațe adunate dintre liniile de cale ferată și dintre pietrele terasamentului. Crucea nu-i este în gara din Breaza, ci într-un cimitir din Băneasa, unde avea domiciliul.

Domenico Ion, rămas orfan la nici doi ani, a crescut în spirit creștin, cuminte, harnic, perseverent, cu frică de Dumnezeu. Pentru el, preotul Stelian Popescu era părintele ceresc. Dar și preotul îi purta aceeași considerație. Când venea cu botezul de două, trei ori pe an, poposea în camera de oaspeți la o dulceață de cireșe

amare sau la un șerbet și întârzia în discuții pe puțin o jumătate de oră.

Absolvent a patru clase primare, la 16 ani ucenicește la rafinăria Steaua Română din Câmpina, apoi este angajat ca lăcătuș mecanic.

În 1936, își satisface stagiul militar la Regimentul 7 Dorobanți Prahova, în Ploiești, ca soldat pușcaș, arma Infanterie. După lăsarea la vatră, la 23 octombrie 1937, se căsătorește cu Victoria, fiica lui Petre Dinescu și a Mariei. Se cunoscuseră în curtea casei lui, pentru că Petre Dinescu avea un pogon de pământ vecin cu averea Zamfirei, cu deschidere doar spre calea ferată, dar trecerea spre acesta, mai scurtă, se făcea prin curtea și grădina Zamfirei.

Conform Registrului Stării Civile, Victoria era născută în 29 ianuarie 1917 din părinții Petre Dinescu (44 de ani), primar în comuna Breaza de Jos și Maria Dinescu (40 de ani), născută Din Șovăială, menajeră la Palatul Brâncoveanu din Breaza.

Cu alte cuvinte, un primar al localității și o doamnă care se afla în preajma unei familii princiare, care se întâlnea zilnic cu Grigore Basarab Brâncoveanu și cu soția acestuia (Colette Cozianu – nepoata haiducului Iancu Jianu), dar și cu Martha Bibescu și Ana Brâncoveanu, contestă de Noailles, femeii care slujeau cultura română la Paris – un primar și o doamnă, deci, nu și-ar fi dat fata pe mâna unui flăcău dintr-o familie fără căpătâi. Prin această căsătorie, se dovedește rangul pe care îl avea Zamfira lui Talianu în comunitatea locală: păstora o familie demnă și dreaptă, o avere prosperă.

În timpul războiului, lucrând într-o întreprindere de importanță strategică (industria petrolului), Ion Domenico este mobilizat la locul de muncă, până în prima

parte a anului 1944, când este activat și participă ca soldat la construcția fortificațiilor din județul Trei Scaune, în cadrul operațiunii militare de acoperire a frontierelor, pentru a se împiedica pătrunderea trupelor hitleristo-hortyste în România, în cazul întoarcerii armelor și a schimbării de front.

La demobilizare, se angajează la Atelierele Centrale Câmpina (A.C.C.), se recalifică și lucrează ca strungar până la pensionare.

În anul 1939, pe structura vechii clădiri, și-a construit casă din cărămidă și lemn, cu patru camere, două verande și beci. În două camere a locuit până la decesul mamei sale Zamfira, iar în celelalte familia lui, compusă din opt persoane (doi adulți și șase copii). Cu timpul, a adăugat noi acareturi în curte: în lateralul casei, spre strada Primăverii, o magazie cu pereți din paiantă în care ținea tocișorile și, iarna, oile aduse de la munte.

În curte erau o bucătărie de vară, grajdul pentru vacă și fânarul. Prin anii '60, când s-au mărit copiii, a construit o anexă locuibilă, formată din două dormitoare și un hol de intrare, folosit ca bucătărie.

Trei-patru ani s-a opintit în a defrișa și nivela fosta baie de pietriș, aflată în buza curții și lăsată în paragină. Mai întâi a tăiat salcâmăraia, apoi a nivelat mormanele de pietroaie și resturi lăsate după căratul materialului ales pentru șoseaua națională.

Dar, cel mai mult timp și cea mai aspră corvoadă a început odată cu scoaterea rădăcinilor rămase în pământul nivelat. Buturi mari, călțoase, adânci, cu noduri cioturoase și tari ca piatra în care crescuseră. Spărgea la o butură zile întregi, se lua la trântă cu ea, o ciobănea – cu târnăcopul și

toporul, cu barosul, cu dălți din fier – când dintr-o parte, când din alta: nu se lăsa până nu o făcea țândări. Deseori îl prindea noaptea bocănind în grădină, că se apuca de ele spre seară, când venea de la serviciu de la Câmpina, cale de vreo 10 km pe jos, pe calea ferată și prin grădini.

La buturi lucra îndeosebi iarna, pentru că vara, când ajungea acasă, pleca la cosit; niciodată n-a folosit om străin în curtea și grădina lui. De altfel, ca și mama Zamfira, nu a acceptat să fie ajutat sau să folosească munca altuia. Dacă veneau pe la el fiul (aflat în Cluj sau la București) sau ginerii și îl găseau în toiul muncii, iar ei încercau să îl scutească de treburi, refuza, uneori vehement:

- Voi, plimbați-vă. Mergeți să vedeți grădina. Nu-mi luați munca!

Avea nevoie de muncă. Era lacom la muncă. Nu putea respira fără muncă!

Cele mai mari supărări, care l-au acrit peste măsură, înrăindu-l chiar, le-a trăit în perioada cotelor obligatorii către Stat. Deși membru al Partidului Comunist din anul 1945 – docil, disciplinat, cu frică nu doar de Dumnezeu ceresc, ci și de Stalin, era revoltat. Nu înțelegea de unde a pogorât atâta răutate pe capul lui.

În martie 1953, spărgea la buturi în grădină și plângea, iar eu, copil, l-am întrebat de ce are lacrimi în ochi și pe obraji; la care mi-a zis: "A murit tovarășul Stalin. Va fi război!" Atâta mi-a spus și a continuat să bușească în rădăcina cât o ciotură. Cu furie și îndârjire...

De altfel, cred că spargerea buturilor în acea perioadă trebuie pusă în seama tulburărilor pe care le trăiau oamenii atunci. Era vremea cotelor și a dărilor masive către Stat, o perioadă a

deznădejdi și epuizării. Oamenii se înrăiseră parcă, se suspectau din te miri ce, se închideau în ei și mergeau ca besmeticii pe stradă sau prin grădini. Și cred că loviturile alea cu toporul și barosul în buturile de salcâm erau semnul sau expresia unei descărcări de povara necazurilor. Izbea în lemnul călțos și tare cu o forță deopotrivă pedepsitoare și izbăvitoare, de rupere a unui zăgaz, de desființare a unui obstacol, altfel greu de trecut.

Atunci, în anii 50-60, cota de lapte, de pildă, era de 5 litri pe vacă. Dar vaca lui, Norica, una albă și năbădăioasă, de care se legase în cei zece ani de când o avea, dădea 5-6, cel mult 7 litri de lapte pe zi. Și zilnic, trebuia dus la centrul de colectare bidonul de 5 litri. În condițiile în care erau acasă șase copii! Dacă nu ar fi predat zilnic cantitatea din plan, nu mai primea cartela de pâine. Avea de ales între pâine și lapte.

Dar nici pe Norica n-a schimbat-o cu alta mai lăptoasă până n-a rămas stearpă.

Toate aceste necazuri nu l-au clintit din felul său de a fi: blând și drept, perseverent. În toată viața lui n-a adresat nimănui blesteme sau sudalme; singura lui înjurătură spusă la supărare și necaz, oricui, nevestei, copiilor, sau animalelor din bătătură era "Pasărea mă-ti!". Era rostită însă fără ranchiună, în treacăt, așa, în loc de "Bună ziua!".

Când ieșea în lume, la biserică sau la piață, la nunți, botezuri sau parastase (la horă nu-l vedeai, cred că n-a dansat niciodată!), avea rang: era elegant și distins, un bărbat frumos. Discret, mai mult tăcut. Mereu proaspăt ras, în costum cu cravată. Cu capul sus și mersul drept, apăsat. Avea alură de domn, de mare boier... ■

Sergentul Ioan St. Cristescu

Cu puțin timp în urmă am sărbătorit Înălțarea Domnului și Ziua Eroilor. Iată câteva gânduri legate de bărbații din neamurile noastre, ale tuturor românilor, căzuți la datorie în cele două războaie mondiale.

La fel ca majoritatea familiilor românilor, familia mamei mele a simțit din plin ororile celor două războaie. În marele război de întregire (1916-1919) toți nepoții lui tata mare, apți pentru armată, respectiv fiii surorilor au plecat pe front. Patru dintre ei nu s-au mai întors. Numele lor este săpat în piatra monumentului ridicat în onoarea eroilor din comuna Măgureni, Prahova. Aceștia sunt: Scarlat Ganea, gornist, Ștefan Niculescu, Tudorică Comănescu și Ion Papuc.

Reproducem din cartea *La noi acasă. Monografia comunei Măgureni, județul Prahova*, scrisă de profesoara Magdalena Enăchescu Dârmon: "Monumentul are aspectul unui obelisc, terminându-se cu un vultur de bronz cu aripile desfăcute și cu tricolorul în gheare (vulturul fiind

O familie greu încercată

simbolul curajului și al vitejiei). Pe cele patru fațade ale lui sunt fixate plăci de marmură albă, pe care sunt încrustate numele eroilor măgurăneni. Pe fațada centrală, acoperită în întregime cu marmură albă se află aplicată o creangă de stejar, sub care se poate vedea dedicația: Vouă, eroilor morți în războiul din 1916-1919 pentru întregirea neamului, sub glorioasa domnie a Majestății Sale Regelui Ferdinand I, 1919."

Peste mai puțin de 25 de ani izbucnea al Doilea Război Mondial. O altă generație de bărbați au fost chemați să apere pământul strămoșesc. Doi dintre fiii bunicului – cel mai mare, Vasile, și cel

Locotenentul Vasile St. Cristescu

mijlociu, Ioan – au fost mai întâi concentrați și mai apoi trimiși pe front.

Vasile Cristescu, absolvent al Școlii Superioare de Comerț din Ploiești, contabil autorizat și mâna dreaptă a bunicului în conducerea afacerii familiei (tata mare era titularul firmei "La trei cărbuni") o băcănie foarte cunoscută, plasată cam unde se găsește astăzi Cinemascul din municipiul Ploiești. Atunci avea

Mormântul locotenentului Vasile St. Cristescu, fratele mamei noastre, așa cum a fost amenajat de căpitanul Simion Bărbulescu în imediata apropiere a șanțului anticar unde unchiul nostru a fost înhumat la încheierea luptei în care a fost răpus.

gradul de locotenent în rezervă în arma Intendență și făcea parte din Regimentul 7 Dorobanți Ploiești, Batalionul nr. 3, Compania a 3-a. Unitatea se subordona Diviziei a 13-a Infanterie Ploiești. Cu această divizie și cu acest regiment, lt. Vasile Cristescu a participat la eliberarea Moldovei dintre Prut și Nistru: podul Sculeni, Soltoaia, Sovata Nouă, Ciolacul, Mărădeni, Strâmba, Copăceanca, Dubna, Stoicani, Bieloci, Voditurcul și Goraba.

După data de 8 august 1941, Divizia a 13-a Infanterie și Regimentele componente, 7 Dorobanți Prahova, 32 Dorobanți "Mircea" Ploiești și 19 Artilerile Ploiești au participat la luptele din Operațiunea militară Odesa. În ziua de 23 august 1941, pe când unitatea din care făcea parte se deplasa în coloană în direcția Odesa a fost surprinsă de aviația inamică și mitraliată. Printre militarii uciși s-a aflat și unchiul meu, fratele mamei. Nu avea decât 34 de ani. Cu șase luni înainte se căsătorise. În ultima carte poștală trimisă de pe front scria despre nerăbdarea de a se revedea cu familia la o serbare câmpenească în pădurea de mesteceni de lângă Mănești, unde bunicul înjghebase o mică fermă. Nu-și închipuia că sfârșitul îi este așa de aproape.

Se pare că toți cei căzuți au fost înmormânați de camarazii mai norocoși chiar pe câmpul unde a avut loc tragedia, cu o cruce simplă la cap și cască de oțel deasupra. Nu știm când și cum a aflat familia cumplita veste. Pentru ca rămășițele lui pământești să nu rămână pe pământ străin, uitat și părăsit, tata mare l-a rugat pe ginerele său, căpitanul de geniu Simion Bărbulescu, să încerce să-i găsească mormântul

și să repatrieze osemintele. Ceea ce acesta (împreună cu sublocotenentul Constantin Ganea, tot o rudă) a și făcut, numai că, culmea ghinionului, cu o zi înaintea repatrierii, rușii au sistat permisiunea de repatriere. Astfel, tot ce le-a mai rămas de făcut a fost să-i ridice o cruce nouă, pe care au scris: LOCOTENENT CRISTESCU VASILE, Regimentul 7 Dorobanți, Mort eroic la 23 VIII 1941, să-i pună cască de oțel deasupra și să facă câteva fotografii. Așadar, o viață care promitea tot ce era mai bun a fost curmată la 34 de ani. Pe monumentul funerar al familiei din Cimitirul Vișoara este înscris: Locotenentul Vasile Cristescu, CĂZUT LA DATORIE.

Dar, apropo de ghinion, se pare că istoria se repetă; în anul 1962, când a murit bunicul matern, în loc de a fi înmormântat în Cimitirul Vișoara - unde se găsea mormântul familiei - a fost înmormântat în Cimitirul Bolovani, din cauză că înhumările la Vișoara fuseseră sistate de către Primărie cu o zi înainte.

Celălalt frate - Ioan Cristescu - învățase la Liceul "Sfinții Petru și Pavel", dar nu a absolvit liceul, astfel că nu a fost decât sergent. Despre participarea lui la al doilea război mondial știm numai că în timpul unei lupte a fost îngropat până la piept de explozia unei bombe, fapt care a dus la îmbolnăvirea lui de tuberculoză. Probabil că după acest grav incident a fost trimis în spatele frontului, ori chiar demobilizat. Dar, boala nu l-a iertat și a murit acasă, la puțină vreme după terminarea războiului, la 19 octombrie 1945, la vârsta de 30 de ani.

Tata mare - după pierderea fiului cel mare - își pusese toată nădejdea pentru continuarea afacerii în acesta, fără să bănuiască

că, și dacă trăia, peste doi-trei ani România se va schimba din temelii. Sergentul Ioan Cristescu este înmormântat în Cimitirul Vișoara, din Ploiești, unde odihnește și restul familiei.

Cumnatul celor doi, căpitanul de geniu Simion Bărbulescu, pensionat din armată cu gradul de locotenent-colonel, a luptat atât pe frontul de est, cât și pe frontul de vest. A murit la peste 80 de ani și, conform dorinței dumnealui, a fost înmormântat cu onoruri militare, alături de camarazii de arme, la Cimitirul Ghencea Militar. CINSTE ȘI ONOARE!

Și încă ceva, pentru cititorii mai tineri: După '90 am primit vizita nepoților din Italia. Au venit împreună cu un prieten italian, la fel de tânăr ca și ei. La un moment dat, a venit vorba despre tinerii dependenți de droguri. Musafirul italian a rostit atunci o frază care m-a șocat. A zis că lumea nu va înțelege pericolul pe care îl reprezintă drogurile decât atunci când, aidoma celor întâmplare în cele două războaie mondiale, fiecare familie nu va avea una sau mai multe victime ale acestui nenorocit flagel. ■

Ing. Valeriu NEGULESCU
Ing. Doina POPESCU
membri ai A.N.C.E.
„Regina Maria” Prahova

Bibliografie

Col. (rtr) Constantin Chiper, *Cronica militară a județului Prahova*, Editura Scrisul Prahovean, Cerașu, 2012.

Col. (rtr) Constantin Chiper, *Cartea de aur a eroilor și veteranilor de război ploieșteni*, Editura Karta Graphic, Ploiești, 2024.

Profesorul Eugen Petrescu la 65 de ani!

Profesorul Eugen Petrescu a împlinit vârsta de 65 de ani. Ne folosim de acest prilej pentru a-l omagia și felicita, pentru a-i mulțumi pentru prodigioasa activitate ca președinte al Filialei „Matei Basarab”-Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

S-a născut pe 12 noiembrie 1959, dată de care este foarte mândru, deoarece e ziua victoriei de la Posada a lui Basarab I și anul Centenarului Unirii de sub Alexandru Ioan Cuza. El crede că această coincidență care i-a intersectat viața cu istoria nu a fost întâmplătoare și în orice caz foarte benefică, deoarece i-a potențat interesul pentru neam și țară. „Sunt forțe nevăzute, scrie el în documentarul bibliografic aniversar, ce mă îndeamnă să caut, să scriu, să construiesc, să cinstesc trecutul acestui popor vechi, frumos, blasjin și primitor, care a rezistat miraculos în lunga sa istorie, în fața numeroaselor popoare migratoare și a hrăpărețelor imperii din jurul său”.

Această declarație este integral acoperită de fapte, de întâmplări și evenimente pe care le-a provocat și realizat. Dedicăția sa, neobosita alergătură pentru a-și împlini proiectele sunt mai presus de calitatea sa de absolvent al Facultății de istorie, ele arată dragostea sa față de țară și neam, care nu este nicidecum declarativă. Iar spațiul în care se manifestă ca luptător învingător este de la granița de vest până la Nistru.

A ridicat în acest areal național 15 monumente dedicate eroilor,

unor preoți remarcabili, luptători ca și el pentru țară, neam, credință, unor domnitori ziditori. Cu o echipă de experți a periat o zonă a județului Vâlcea și Argeș, pentru a identifica ipotetica Posadă. Și acolo în locul presupus i-a ridicat o statuie lui Basarab I Întemeietorul. A urcat cu spinarea, ajutat de echipa sa, o mare troiță pentru a o așeza pe înălțimea Coți, în apropierea locului unde a căzut eroic generalul David Praporgescu, în 1916. La Sf. Gheorghe, în Covasna, a ridicat un bust protopopului Alexandru Nistor – un mare patriot, martirizat de unguri, și promotor al buneii înțelegeri și conviețuirii între români și unguri într-o Românie Mare. În Basarabia a ridicat monumente lui Nestor Vornicescu, Alexandru Baltagă, contribuind prin aceste însemne, prin seminariile, cărțile și alte activități organizate acolo la redeșteptarea sentimentului unității naționale. Este cetățean de onoare al comunei Lozova din Basarabia.

Cu prilejul Centenarului Marii

Uniri a organizat simpozioane la mănăstiri, Mărășești și instituții de cultură, comunicările cuprinzând fiecare an, de la intrarea în război până la încoronarea și instituirea Mormântului Ostașului Necunoscut. A rezultat o operă în șapte volume.

Este autor, editor și coordonator de lucrări dedicate unor oameni de seamă ai comunității. Este printre autorii monumentalei monografii în trei volume a localităților județului Vâlcea. A prelevat țărână de pe osemintele eroilor de pe teritoriul județului, din 82 de locuri, pe care, împreună cu arhiepiscopul, le-a așezat într-o urnă în temelia monumentului eroilor ce se construiește în Complexul Episcopal. Este autor, coautor sau îngrijitor de ediții într-un număr de 54 de lucrări.

Nu putem evidenția întregul palmares al istoricului Eugen Petrescu, membru de seamă în comunitatea culturală din Rm. Vâlcea, cel care conduce Centrul de Cercetări de Istorie „Pr. Dumitru Bălașa”, afiliat Cultului Eroilor.

Merită admirația noastră pentru toate realizările, pentru talentul de organizator și calitatea rară de a conlucra excelent cu biserica, cu ierarhi și autoritățile locale, cu organizațiile culturale și nu în ultimul rând cu oamenii de afaceri, sponsorii anonimi, care îl finanțează animați de extraordinara lui putere de muncă.

Îi urăm mulți ani fericiți, cu sănătate, bucurii și împliniri, dar și cu mulțumirea că ceea ce face e pentru țară și neam, pentru prezent și viitor! **(Gr.B.) ■**

MEDALION

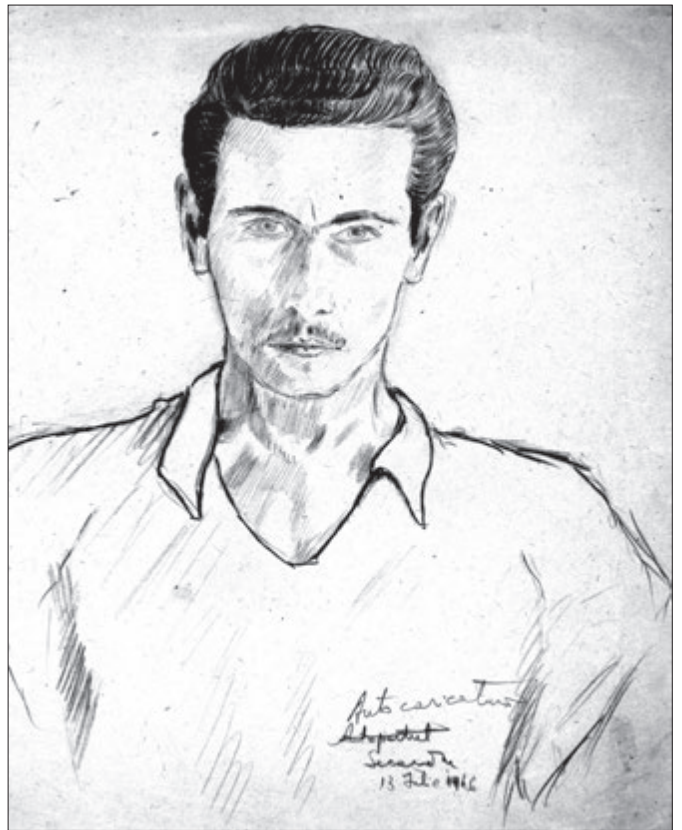
Ioniță Secară

A scrie și a nu publica!...

Îi mulțumesc scriitorului și criticului de film Viorel Domenico pentru inspirata idee de a o îndruma pe doamna profesoară Dana Atanasiu, din Breaza, către redacția revistei *România eroică*. Așa am ajuns să citesc manuscrisele lui Ioniță Secară, tatăl domniei sale, păstrate ani de-a rândul cu mare grijă, dolda, în două geamantane, rămase după moartea lui, un fel de arhivă a familiei, și mai cu seamă să descopăr povestea vieții unui veteran de război (invalid de război) și a unui poet și prozator cu adevărat interesant, o poveste despre care, timp de 80 de ani de la încheierea ultimei conflagrații mondiale, nu s-a știut absolut nimic. Acest om a trăit într-un anonim deplin, pe care și l-a impus ca mod de viață, cu demnitate, fără compromisuri, fără să-și trădeze vreodată principiile, credința în Dumnezeu și în bunătatea oamenilor. A scrie și a nu publica – iată destinul literar asumat de Ioniță Secară.

Încerc să scriu despre un om pe care nu l-am cunoscut niciodată. Adun date care să mă ajute să-i deslușesc viața, felul de a gândi și a trăi, să-i conturez profilul spiritual, coordonatele intelectuale și literare. Va trebui să apelez, desigur, la arhivele militare, la memoriul personal, dar și la jurnalul de front al regimentului în care a luptat în campania din Vest, singurele care mai păstrează informații despre cariera sa militară și împrejurările în care a fost pe nedrept întreruptă. Și arhivele CNSAS mi-ar putea fi de folos cel puțin în ceea ce privește relațiile interpersonale, legăturile cu prietenii, cu colegii de serviciu, toate văzute prin prisma turnătorilor „dezinteresati” ai Securității.

O perioadă necunoscută în biografia lui Ioniță Secară este cea legată de anii în care a fost admis la Școala de literatură „Mihai Eminescu”, instituție binecunoscută în epocă, înființată, în anul 1950,

după modelul sovietic, pentru a pregăti viitorii mari scriitori ai literaturii socialiste, „toboșarii timpurilor noi” și „cadrele de nădejde” ale partidului unic.

Acum, când pregătesc medalionul unui scriitor fără operă, mai bine zis, cu o operă postumă, nu dispun decât de portretul pe care i-l face, cu dragoste și duioșie, profesoara Dana Atanasiu, unica lui fiică, într-o „scrisoare către tatăl meu”:

„Tăticul meu drag, te-am cunoscut mai mult trist și te-am regăsit tot trist, acum, când am descoperit cele două geamantane cu scrierile tale. Citesc și nu mă mai satur de poeziile și povestirile tale. De fapt, acum de abia te cunosc cu adevărat.

Erai atât de bun, calm și cald, tăcut și frumos, dar realizez acum, din ce ai scris, și mă întreb, oare erai nefericit? Am căutat să-mi explic de ce și cred că totul se datora temperamentului tău melancolic, de poet autentic. Tu, cu caracterul tău frumos, erai un poem și așteptai să fii citit, să fii înțeles. Dar nimeni nu a făcut asta, nici măcar buna mea mamă, care îți asculta poeziile, dar nu cu înflăcărea pe care tu o doreai. Poate doar prietenul tău, brăileanul Fănuș Neagu, care-ți asculta poeziile fermecat, spunând că sunt rupte din inima lui...”

După absolvirea școlii de literatură, cu diploma

de scriitor în buzunar, Ioniță Secară părea să aibă un viitor strălucitor. Dar, nu a fost să fie așa, destinul lui literar s-a întrerupt brusc și pentru totdeauna. După ce redacția unei reviste literare i-a refuzat un grupaj de poezii, spunându-i-se că “patria are nevoie de altfel de poezii”, tânărul scriitor Ioniță Secară nu a mai publicat nimic. A fost protestul unui poet atins în orgoliul propriu? Se poate spune și așa, cine știe. Cert este că el a continuat să scrie și poezie, și proză, și dramaturgie. După ce venea, obosit, de la serviciu, stătea noaptea până târziu și scria. “Recunosc că nu l-am încurajat – mărturisește acum Dana Atanasiu. Îmi citea uneori câte o poezie sau vreo povestire, îl aprobam, îmi plăcea, dar nu reacționam așa cum s-ar fi așteptat. Nu realizez că, de fapt, scrisul era viața lui. Sigur, ne iubea, dar... se afunda mai mult în tristețe și deznădejde...”

Astăzi, numele lui Ioniță Secară este absolut necunoscut în lumea literară. Cu apariția postumă a

paginilor din acest medalion, o poezie (*Eu am visat și-am fost privit visând*) și o proză (*Rănit în Tatra*) din prima lui carte, care poartă titlul *Flăcări greu de stins* – în pregătire la Editura militară – aducem în atenția cititorilor povestea unui suflet de poet, a unui scriitor de talent, care a refuzat să scrie la comandă, pe placul regimului, adică așa cum îi cereau alții, și nu cum își dorea sufletul lui.

Pentru mine, ca gazetar, este o mare bucurie să pot spune că, prin publicarea acestui manuscris, am făcut dreptate unui om care a crezut în talentul lui și care, în vremuri întunecate, și-a urmat drumul cu o voință și o încredere admirabile.

A fost Ioniță Secară un scriitor disident al regimului comunist? Toate datele despre creația lui, atât în ce privește valoarea povestirilor sale, cât și a împrejurărilor în care au fost scrise, spun Da!

Cititorul să ne judece! ■

Dumitru Dan ROMAN

Ioniță Secară, Peisaj de iarnă la Breaza, ulei pe pânză

Amintirile unui suflet de poet

Puțini oameni îl cunoșteau sub numele de Ioniță Secară. Aproape toți prietenii și cunoștințele îl știau de Mircea Secară și multe lucrări cu numele ăsta le-a semnat.

S-a născut la 13 februarie 1921 la Brăila și a plecat dintre noi la 5 august 1998. Și-a făcut studiile primare și liceale în orașul natal, pe care l-a iubit nespun de mult și despre care vorbește în povestirile din partea întâi și în câteva din povestirile din partea a III-a. Își amintește cu drag de colegi, de evenimente, de locuri care, acum, nu mai sunt. La Brăila a publicat primele poezii în diverse reviste literare din oraș.

După absolvirea liceului, a plecat la București și s-a înscris la Academia Comercială, împreună cu colegul său, brăilean și poet, Mișu Dragomir. După o perioadă a întrerupt studiile și a urmat cursurile Școlii militare de ofițeri de rezervă, de la Bacău, de unde a fost trimis pe front ca sublocotenent de rezervă. A luptat pe teritoriul țării, dar și în Ungaria și Cehoslovacia. În Munții Tatra a fost rănit și aproape un an a fost mutat în diverse spitale din Ungaria și Cehoslovacia.

Revenit în țară, a fost declarat inapt militar. Din perioada studiilor la Școala militară de ofițeri de rezervă din Bacău și din anii războiului s-a inspirat și a scris povestirile grupate în partea a II-a. În aceste povestiri apar personaje reale și descrieri autentice ale vieții de elev al școlii militare sau din timpul războiului. Descrie chiar cum a fost rănit, în povestirea "Rănit în Tatra". Dar, din scrierile lui, nu lipsește niciodată natura, care face un tot cu acțiunea, desăvârșind-o, având rol de proiecție cinematografică, făcând povestirile vii și autentice.

Și-a reluat studiile la Academia Comercială și, după ce și-a luat licența, a lucrat ca economist la Fundația Brâncoveanu, apoi la spitalul Bucur, la Trustul de panificație și în alte întreprinderi. Despre această perioadă a scris povestirile cuprinse în partea a III-a. Apar personaje reale ale vieții de atunci de la Așezămintele Brâncovenești, decanul Agripa Popescu, prințesa și prințul Brâncoveanu, compozitorul Ion D. Chirescu, generalul Berindei și alții. Pomeniște de Sabia lui Brâncoveanu și de testamentul lui Zoe Brâncoveanu, dar și de alte obiceiuri din acele vremuri.

A fost selecționat în "Corul Societății Carmen", de la biserca Domnița Bălașa, chiar de maestrul Ion. D. Chirescu, unde a fost tenor câțiva ani. Avea, într-adevăr, o voce frumoasă, dar cânta minunat și la vioară, și la chitară, și picta cu mare plăcere. Când cânta la vioară, răsuna strada de acordurile viorii lui. Îi plăcea mai ales să interpreteze "Balada pentru vioară" și "Rapsodia română", de Ciprian Porumbescu. Se opreau oamenii să asculte. Punea atâta suflet în tot ce făcea!

Poezia pe care o scria era inspirată de natură, pe care o iubea mult. Dar cel mai mult iubea primăvara. Când venea primăvara, devenea vesel și optimist, toamna devenea trist, iar iarna era foarte deprimat. În poeziile lui se poate intui ușor anotimpul când au fost scrise.

În anii 1952-1953 a urmat cursurile Școlii de Literatură "Mihail Eminescu". Aici audiază cursurile ținute de Tudor Vianu, Camil Petrescu, Mihail Sadoveanu, fiind coleg de generație cu Nicolae Labiș, Radu Cosașu, Mișu Dragomir (fost coleg de clasă la liceu în Brăila) și alții,

dar cu Fănuș Neagu a fost prieten bun, acesta mereu îi spunea: "Mircea, tu ești inima mea".

După un insucces la publicarea unor poezii de suflet, care i-au fost refuzate pe motiv că patria are nevoie de altfel de poezii (evident în regimul comunist), nu a mai dus spre publicare nimic. Nu a putut scrie la comandă și nu a proslăvit pe nimeni în poezia lui, dar a continuat să scrie mereu.

S-a căsătorit cu fata de care s-a îndrăgostit din timpul liceului, ("Ea" în povestirile lui), pe care a iubit-o toată viața. În tinerețe erau foarte frumoși și chiar la bătrânețe formau un cuplu frumos. Și-a iubit mult fiica, pe Dana, iar pe nepotul Ionuț îl adora, spunând că nu există un copil mai reușit ca el.

A fost un bun familist. Se străduia să se achite de datoriile familiale, dar dorința și plăcerea lui cea mai mare era să fie lăsat să scrie, să citească, să picteze, să cânte la vioară și să colinde munții și pădurile.

Pentru faptele de arme săvârșite în Războiul pentru Reîntregirea neamului (1941-1945) a fost decorat cu "Coroana României" în grad de cavaler cu panglică de virtute militară, prin înalt decret regal, și declarat veteran, invalid de război cu grad de căpitan, având dreptul la o pensie I.O.V.R. Această pensie a refuzat să o primească timp de 30 de ani, spunând că are deja o leafă. Abia după pensionare a acceptat pensia militară.

S-a stins treptat, fără să deranjeze, multiplele accidente vasculare pe vase mici l-au scos din viața socială și s-a închis din ce în ce mai mult în el.

Cine l-a cunoscut, nu-l poate uita, a fost un om minunat! ■

Dana ATANASIU

Ioniță Secară

Eu am visat și-am fost privit visând

La împlinirea vârstei mele
acuma, când răstălmăcesc în jur
ideea că m-aș denumi matur,
vă fac o confidență nesilită:
eu am visat și-am fost privit visând.
și cine știe ce v-a dat prin gând,
doar m-ați trecut de-atâtea ori prin sită...

Furat de bucurii înșelătoare
am săvârșit greșeli copilărești
pe-naripate trepte de povești
m-am avântat cu totul în vâltoare.
Știu, tot ce-mi spune viața știu,
dar pentru ce nu-mi place, nu subscriu.

Și cârțița își sapă galeria,
Și râma se târăște către-un scop.
Nu pot să fiu orbete, să mă-ngrop;
Aici mi-am dovedit copilăria,
Să cred cu sufletul și poezia,
De-am traversat infernul peste stop!
Am străbătut centuri de radiații
Într-una însetat de constelații,
Îndepărtându-mă și rămânând în spații

Un satelit cât bobul de piper.
Or, tot văzut, neînțeles și-obiectul
atâtor nemiloase judecăți.
C-am îndrăznit eu, singur, imperfectul,
Să nu mă fac covor și nici bucăți.
Proscris de-o societate refractară
Ce nu vrea să conceapă că există
În iarnă-nmuguriri de primăvară
Și optimism în masa pesimistă,
Am săvârșit greșeli ca un copil.
Să mă iertați că n-am trăit abil.
Să mă iertați că, rupt dintre cumiști,
Nu mi-am plecat genunchii către sfinți.
Să mă iertați că-n vatra firii mele
N-am îngeri negri prapioniți sub stele...
Ca să mă schimb în clipele târzii
Ar fi s-arăt că văd ce nu se vede
Și, deci, rămân doar unul care crede
În oameni, și-n frumos, și-n poezii...
Poate nu eu, ci voi sunteți copii. ■

Elevul TR Ioniță Secară, în învoire cu colegii de armă de la Școala de ofițeri de rezervă, Bacău

Ioniță Secară (primul din stânga), împreună cu colegi de la Școala de ofițeri de rezervă Bacău, într-un moment de relaxare pe terenul de instrucție, 1944

Sublocotenentul de rezervă Ioniță Secară și Atena, viitoarea lui soție.

Ioniță Secară împreună cu soția și iubita lor fiică, Dana, la Breaza

Rănit în Tatra

După ce eram luat drept țintă de tot felul de puști, mitraliere, branduri și tunuri, de făceam la mătânie, trecându-mă toate transpirațiile, rămâneam secătuit până începea să mă doară spinarea de frig, cum te dor unghiile stând cu mâna în apa rece ca gheața. Gerul prindea rădăcini în mine începând de la picioare. Apoi urca înspre clănțanitul din dinți și ghemuirea sub căciula jerpelită.

Într-un astfel de moment m-a surprins telefonul de campanie, așezat să sune mai limpede, pe un dâmb de rădăcină coniferă și parcă pus să vadă și el împrejurimile acelea înzăpezite ale Tatrei. Legătura ce mi se făcuse îmi puse la capătul firului divizia. Era încă înainte de amiază și dacă insistam să-mi spun că mă află la Predeal, pe drumul dintre Cioplea și Clăbucet, aș fi putut să-mi închipui că nu departe trebuia să se afle una dintre cabane. Dar, îngenunchiat în zăpadă, am zis la telefon:

- Am onoarea, sunt sublocotenentul...

- Ascultă, sublocotenente, și bagă bine la cap, mi-a zis chiar generalul "Țimerman", iei imediat legătura cu compania alăturată, care a rămas la 800 metri mai înapoi, de ne bate în flanc inamicul și transmiteți ordinul meu, să se alinieze cu voi. Până în trei ore raportezi de executare.

- Am înțeles, am răcnit în aparat.

După care, repede la acțiune.

- Băieți, am strigat, unul din voi, chiar acum, va urca panta, apoi spre dreapta și iar la dreapta, pe platoul de sus și după platou, ca să ia legătura cu compania a treia. Îi raportează comandantului, căpitanul Mandea, că ordinul diviziei este ca să înainteze imediat până la linia noastră. Și să lege și firul cu divizia – nu să mă hârâie pe mine, am completat, într-o parte. Cred că ați văzut avionul de dimineață, care a verificat continuitatea liniei de atac. Așa că, nu toți, unul numai, voluntar...

Dar, ostașii se uitau la mine speriați. Atunci, fără să-l fi citit pe Macarenco, am aplicat principiul "poemului pedagogic". Am început să urc panta, zicându-le:

- Așa, carevasăzică? Ei bine, am să mă duc eu atunci...

Dar, nici unul n-a sărit. Din contră, când m-am uitat la ei, le râdeau ochii în cap la ideea că au scăpat.

- Bine, fruntaș, nu ți-e rușine? m-am adresat celui mai apropiat.

- Am copii, dom-sublent, a dat el înapoi.

Pentru că legătura pe sub nasul inamicului nu era o treabă ușoară. Așa că, având încă în urechi glasul generalului, am plecat efectiv. Întâi am luat pieptiș urcușul, prin stratul nu prea mare de zăpadă, printre cei câțiva brazi. Mai fusesem o dată,

dar noaptea. Acum trebuia să străbat în plină zi, cam o sută de metri de pantă descoperită, unde zăpada era de peste o jumătate de metru. Nici n-am apucat să străbat primii douăzeci de metri și am și fost întâmpinat cu foc. M-am trântit cu fața în jos și am continuat să înainteze târâș. Treceau gloanțele peste spinarea mea, sfichiind, iar eu mă afundam cât puteam în zăpadă, urcând ca melcul. În sfârșit, am atins marginea de sus a pantei, de acolo intrându-se pe platou. Am nimerit întâi groapa făcută de un proiectil de brand, ninsă proaspăt, în care se afla mortul înghețat. M-am dat după mort și făcându-mi cruce cu limba în gură, deodată am sărit în dreapta gropii, pe platou. Nemții mă urmăreau de pe versantul apropiat din față. I-am văzut bine. Aveau cel puțin două posturi de mitralieră și, mai în spate, două aruncătoare de 60 mm, pe burlanele cărora tocmai se introduceau niște proiectile. În aceeași clipă capsele proiectilelor au tușit înfundat. La doi metri de mine era o altă groapă, în care m-am aruncat. Proiectilele trimise se reîntorceau înfiorătoare din înalt, căutându-mă. Explozia lor a fost puțin înainte și lateral. S-au auzit alte proiectile pornind. Am zvâcnit și am înfruntat gloanțele de mitralieră. Nemții rânjeau la mine, ne despărțea doar valea îngustă dintre panta pe care se aflau și platoul pe care trebuia să-l străbat și apoi să folosesc terenul care cobora spre unghi mort. Aveam de străbătut douăzeci de metri, iar până în față, la altă groapă, patru pași. Din cauza razelor de soare, zăpada prinsese o crustă de gheață, de vreun deget. M-am săltat pe ea. Un glonte mi-a găurit mâneca mantalei, mi-am aruncat înainte piciorul drept, dar greutatea rămasă pe celălalt picior a făcut ca gheața să cedeze și să mi-l înfund până la genunchi. Am încercat să-l trag, dar parcă mi-l prinsese o capcană. Iar de sus, ca dinspre ai noștri – pentru că proiectilul de brand se duce mult înainte și apoi vine din spate, de te găsește și în ascunziș – venea amenințător, uluitor, urlând onomatopeic "te văd, te văd, te văd..." în creștetul meu. Atunci, prăbușit în față, dar cu piciorul stâng prins în zăpadă, înapoi, am început să izbesc cu pumnii pojghița de gheață, să intru, să mă adăpostesc, să scap... În acea clipă a răcnit și proiectilul, explodând: „ia uite-!” Și o durere cumplită m-a pocnit în piciorul pe care în ultimul moment reușisem să-l scot la suprafață. După care o lovitură în spinare, o schijă venită pe lat și care m-a afundat în zăpada pătrunsă.

Pentru câteva clipe mi-am pierdut cunoștința. Când m-am trezit nu se mai auzea nicio bubuitură. Nu mă puteam mișca, aveam în spinare parcă o baionetă înfiptă, iar din piciorul meu stâng năvălise sângele prin talpa smulsă a bocancului. Îmi vâjâiau urechile. În clipa aceea mi-am amintit de instructajul de la școala militară, de felul cum trebuie tratată de urgență

o rană la picior. Am desfăcut cureaua de la piciorul drept și mi-am legat strâns piciorul stâng, peste genunchi, să nu mi se scurgă sângele. Apoi m-am uitat spre nemți: mă vedeau și atât. Chinându-mă din cauza durerii în spinare, unde se va constata mai târziu că aveam o semifractură a coloanei vertebrale, am încercat să mă ridic, sprijinindu-mă pe pistolul meu mitralieră, care fiind dezarmat, de câte ori îl apăsam în zăpadă percuta. Aproape să mă împușc. Dar am avut noroc. În picioare fiind, m-am uitat spre inamici. Însă n-au mai tras. Probabil considerând că am fost scos din luptă și din misiune. Astfel că le-am întors spatele și la fiecare pas, sprijinindu-mă de țeava pistolului mitralieră, am percutat pe lângă mine, în sus, câte un cartuș. Când am reușit să cobor panta, în încărcător nu se mai afla niciunul. Ostașii mei nu se mai vedeau. Erau, poate, ceva mai într-o parte.

Rănit! Un strigăt de ușurare parcă. Mă și vedeam reîntors în țară. Și am continuat să cobor aproape nerăbdător. Nil, colegul meu de la plutonul trei, se uita la mine, dar nu a ieșit din groapa pe care și-o aranjase la rădăcina unui brad. M-a strigat, chemându-mă să vin la el. M-am dus, chinuit. Mi-a răsucit o țigară, a aprins-o și mi-a întins-o.

- E tutun ultra.

Am tras cu sete câteva fumuri, apoi uitându-mă la piciorul însângerat, am dat să plec. Trebuia să rezist. Dar, tocmai atunci, cam pe unde aș fi ajuns, dacă nu mă opream pentru țigară, un proiectil de brand de mare calibru a făcut o groapă cât o casă. Hotărât lucru, aveam noroc. Începusem să cred în el.

Trecând de o linie de brazi, am dat peste o mică poiană, pe care după ce aș fi străbătut-o aș fi ajuns la ruptura de unde se putea vedea jos și postul regimentar. Atunci s-a pornit din nou tirul de artilerie. Se rupeau crengi, gema pādurea. Dar nu se făcea să mai fiu nimerit o dată, așa că m-am tras spre marginea din stânga a poienii, unde un telefonist își făcuse o groapă adâncă.

- Aici, veniți aici, dom-sublocotenent.

Dar, dintre brazi, s-a repezit spre groapă locotenentul activ Georgescu I:

- Marș afară, mārlane! Lasă ofițerii...

Telefonistul a sărit din groapă și s-a refugiat la rădăcina unei bucăți de stâncă.

- Vino aici, domnule sublocotenent.

Dar nu m-am dus – m-am rezemat de partea cealaltă a stâncii. Și, ca un făcut, un proiectil de brand a căzut fix pe groapa cu locotenentul. O jumătate din el a zburat, în timp ce încă îi mai înjura pe mārłani. S-a zbătut din mâini câteva secunde și atât. Telefonistul, alb ca varul, își făcea cruce.

Simțeam în mine o slăbiciune neobișnuită. Parcă eram beat. Mai mult m-am târât până la postul regimentar: o casă cu galeria tot spre vale. Primul care m-a întâmpinat a fost Chivu. Sublocotenent de rezervă și el. Era un băiat înalt, voinic, rumen. A venit și căpitanul de stat major. Apoi colonelul în persoană, care văzându-mă a început să înjure și să bombăne:

- Rămânem fără ofițeri! Chivule, nu mai am ce-ți face, o ieși din loc, preiei sectorul lui. Iar pe el, cu sania finlandeză, la postul de ajutor, acum. Executarea!

Chivu se schimbase la față. I-am întins pistolul mitralieră, iar el mi-a dat ca baston o nuia groasă de brad. Am fost întins și asigurat cu curelușe pe o sanie mai lungă prevăzută cu rezemătoare, au fost legați doi câini drept cai.

- Să ne vedem cu bine! a zis Chivu.

Au fost ultimele lui cuvinte pe care i le-am auzit. Intrat pe linie în aceeași după-amiază, cât era de mare, dar începător în ale folosirii terenului, l-a pocnit un lunetist drept în inimă.

Primul lucru pe care l-a făcut sania finlandeză cu mine a fost să mă răstoarne, prilej de mari dureri. M-am ridicat cum am putut și sprijinit în bățul de brad, am pornit singur, șchiopătând. Cât am mers, nu cred că prea mult, m-am ținut tare. Numai că, pādurea din stânga s-a rotit către pādurea din dreapta și invers, de câteva ori, după care n-am mai știut nimic. Noroc că pe același drum a trecut cu sania cu un cal veselarul Țepeluș, care aducea mâncare la postul regimentar, folosind un drum și se reîntorcea pe alt drum, ca să nu fie reperat. M-a ridicat în sanie și m-am trezit, după un timp, biciuit de vânt. Și ca să nu cred că am scăpat, tocmai atunci un cartuș trasor, rătăcit de pe cine știe unde, a trecut pe lângă noi. Se însera.

Postul regimentar de ajutor se afla într-o casă de munte, formată din două odăi. Am fost debarcat cu greu și lăsat pe o margine de targă. În odaia din dreapta, la lumina unei lămpi cu gaz, un tânăr locotenent medic și un sanitar tăiau și legau, pe o masă de brad, rana unui gradat. În fundul odăii, cu fața la perete, îmbrăcate în negru, o femeie bătrână și o copilă, nu mai puteau răbda ceea ce vedeau. În fața mea, pe o targă însângerată, un ostaș pāmântiu și inconștient, avea un braț smuls. Era ca un braț de statuie, rupt, văzându-se osul și ascuțimile lui, carnea sfărtecată și pe chip crisparea de veci a mutilatului. Erau zeci de mutilați, care de care mai oribil, unii încă gemând și toți așteptând evacuarea – printre care și sergentul lovit în falcă, din ceafă, de îi ieșise schija pe gură, cu dinții și limbă. Numai ochii i se mai agățau cu disperare de nădejdea de a trăi, oricum.

În aceeași săliță l-am revăzut și pe sublocotenentul Badea, cel sonat de un baraj de artilerie, alături de el, mușcându-și buzele, învățătorul Dinescu, împușcat în braț și umăr. Pansarea? Se pansa cu hârtie igienică, fără vată, după o sumară ungere cu soluție de rivanol. Se murea și cu zile. De rivanol și hârtie igienică am avut și eu parte, numai că mie, poate ca ofițer, mi-au tras și un capăt de fașe peste piciorul învinețit, după ce, mai întâi, mi l-au fixat cu o șipcă de brad, iar contra durerii, mi-au dat să înghit o pastilă. Cei morți erau scoși în spatele casei, iar cei care urmau să moară, întinși pe jos în săliță.

A venit căruța rechiziționată pentru evacuare. Era un fel de mică platformă pe patru roți, trasă de doi cai, sanitarul stând pe o fostă ladă pentru muniție. Am fost întins pe platformă cu încă trei răniți, iar alături de sanitar, pe lada de muniție s-a urcat

sublocotenentul Dinescu, având brațul drept legat de gât cu un fular și o curea. Legănat, zdruncinat și cu ochii pe cerul plin cu stele, m-am rătăcit în mine, cufundându-mă adânc. Când mi-am revenit, un neamț aplecat spre mine mi-a zis românește de sub casca aceea fioroasă:

- Ești rănit? la coala. Și mi-a înfipt în gură o țigară aprinsă.

După ce am tras câteva fumuri, mi-am dat seama că mă aflu singur în căruță. Nemții dintr-un Panzer Divizion spărseseră frontul și, după o scurtă incursiune, se retrăgeau acum. Ceilalți din căruță erau fugiți, iar neamțul care se aplecase spre mine, trăit prin Ardeal, probabil, nu fusese o ficțiune, deoarece țineam în mână o țigară aprinsă. Apoi a început să mă doară cumplit șira spinării, o dată cu înjunghierea din piciorul stâng legat cu șipcă. Stelele ardeau ca focul, iar frigul era tare. Tremuram. În stânga se urcau spre coamă brazi întunecați, în dreapta altă pădure, cobora cine știe unde. Numai în față și la vale se lumina parcă drumul. M-am chinuit cât am putut și m-am târât spre lada de muniție, de care era agățat frâul. Simțindu-mă viu, calul a strănutat, dând din copită, dornic de mers. Voia și el să se încălzească. Mi-au trebuit eforturi îndelungi până am apucat frâul. Am tras de el și calul atât a așteptat. S-a pus în mișcare. Și am mers așa, eu cu capul înainte și cu fața în sus, până am ieșit la pantă deschisă. Se lumina. Reușind să mă întorc puțin pe partea dreaptă, am urmărit cu privirea înălțimile domoale și dezgolite pe care le traversam. Departe, înapoi, bubuiau tunurile. Înainte, pe stânga, a apărut un fel de clădire medievală. Calul acolo m-a dus. Am stat îndelung la poarta masivă, sculptată. În sfârșit, a apărut un sublocotenent medic, cu mantaua pe umeri, în trecere spre clădirea mică de deasupra unor trepte, pe care zâmbea o fetișcană în alb.

- Tu de la care unitate ești, mă?

- Regimentul 33, am zis stins.

- Păi ce cauți aici? du-te la divizia ta, la cinci kilometri spre dreapta.

- Aici m-a adus calul. Sunt rănit.

- Și? Pleacă leat acolo, avem și așa destui.

- Nu plec, leat, am ripostat eu.

- Ce fel vorbești cu un ofițer, ostaș?!?

- Și eu sunt ofițer. Dar, de linia întâi!

- Pintilie, a strigat tânărul medic militar spre un căprar, care salutând tocmai ieșise pe poartă. Mergi la divizia zecea, nu? Urcă pe capră și du și rănitul. Apoi către mine. Mulțumit?

Drumul s-a scurs greu, îmi simțeam piciorul ca de plumb, iar în spina parcă aveam înfipt un cuișor. Postul de ajutor de care aparțineam se afla la marginea unui cătun, într-o casă de piatră. Era după-amiază de acum. Odaia în care am fost cărat, neîncălzită, adăpostea și alți câțiva răniți sosiți mai devreme.

- Deabia dimineață vine autosanitară. Răbdați cum puteți, că noi nu avem nici măcar tinctură. Vată nu, pansamente nu. Am auzit că vine un domn colonel să facă ordine aici. Că de când cu bombardamentul...

Când s-a deschis ușa l-am văzut pe locotenent-colonelul

doctor Stângă intrând. S-a uitat la noi toți, apoi s-a oprit la mine, care eram rezemat pe o bancă verde, cu piciorul însângerat întins pe godin.

- De când ești aici?

- De o oră

- Te-a pansat cineva?

- Nu.

- Ce grad ai?

- Sublocotenent.

- De rezervă? Unde ai făcut școala?

- La Bacău.

- Mă cunoști?

- Cum nu, dar în școală n-am suferit decât o dată, de gâlci.

- Dumneata? S-a oprit el la altul, întins pe o targă cu fața la perete.

- Sublocotenentul Neagoe.

- Neagoe! am tresărit eu.

- Am fost împușcat în piept...

- Atunci, voi doi și mai sunt doi în mașină, plecați chiar acum la spitalul de campanie. Sanitari, luați-i. Să te faci bine, tinere! mi-a zâmbit.

Am umblat apoi prin cinci spitale, două în Ungaria și trei în țară. Am stat luni de zile cu piciorul și spinarea în ghips, apoi de la Spitalul 303 din București, după declararea ca invalid de război, am plecat acasă, în Brăila.

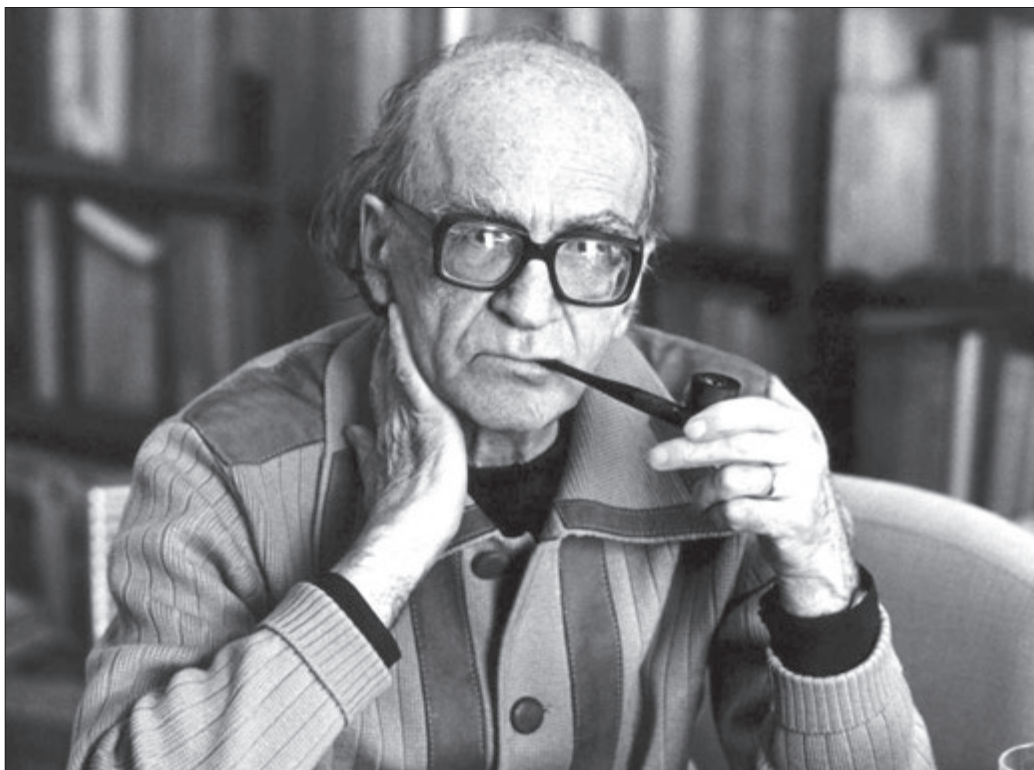
Stăteam pe strada Călărași, în fundul unei curți lungi. Sub ferestrele noastre se afla un planșeu de ciment, iar deasupra viță de vie. Masa, banca și scaunele se aflau tot acolo, iar la masă se afla mama. Înveșmântată în negru, după moartea pe front a celor dragi - soț, fiul cel mare și eu, cel mijlociu - privea undeva, nevăzând pe nimeni. Eu, pe care regimentul mă dăduse la morți și care nu mai scrisesem un rând de jumătate de an, nu mai existam, deși mă aflam la poartă, slab ca un Cristos dat jos de pe cruce, cu o capelă pe creștet și însemnele de rănit în război. Era un procedeu în perioada aceea, că la fiecare regiment al diviziei se afixau listele cu morți și dispăruți, iar părinții sau rudele le consultau zilnic. Așa s-a întâmplat că, deși cel dat mort era altul, tot sublocotenent, dar activ, căzut între linii și ciugulit de corbi, mama cu fratele meu cel mic mi-au făcut mie parastase și pomeni. Or, eu eram la poartă, înalt și firav ca o ață, gâtuit de emoția reîntoarcerii și neîndemânatic.

Cineva i-a strigat mamei că o caută un ostaș la poartă. Mama s-a ridicat, s-a uitat la mine și mai mult plutea decât venea în goană. Da, eram eu, viu! Eu în baston, cu tâmplele scobite...

Ce știau unii, după aceea?! Războiul a fost uitat și din fructele vieții au început să se înfrupte inși întreprinzători și îndemânatici, care nu cunoscuseră nici o zi de front, iar rănilor le-au văzut doar la cinematograf. ■

(Din volumul Flăcări greu de stins, în pregătire la Editura militară)

Mircea Eliade

Regretatul dr. Cornel Dumitriu, eminent medic chirurg emigrat, prin anii '60, în America și decedat, în 2023, ne-a lăsat câteva amintiri și impresii despre Mircea Eliade, pe care l-a cunoscut, în 1983, la New York.

Mircea Eliade și limba română

Savant meticolos și impresionant, cu un volum de cunoștințe uluitor, Mircea Eliade vorbea șapte limbi și mai scria încă în două-trei; vorbea corect, dar greoi în oricare din ele, și e de neimaginat că toată viața și tot ce a scris vreodată era în românește și că fiecare text trebuia tradus.

Mircea Eliade nu s-a depărtat niciodată de limba română. Își scria disertațiile în românește. Eu l-am citit în exclusivitate tradus în altă limbă, unde traducătorul de multe ori e uscat, mecanic și rigid. Până și jurnalele lui le-am citit în franceză-engleză. N-am avut niciodată Eliade în românește.

Dorința dintotdeauna a lui Mircea Eliade a fost să fie scriitor, prozator, nimic altceva, să fie ca Rebreanu, când era tânăr, și mai

pe urmă ca Balzac, despre care a scris șase volume.

Primul roman l-a scris înainte de vârsta de 20 ani. Dar, în afară de *Maitreyi*, nuvela vârstei naive și înflăcărare, literatura lui, destul de voluminoasă, este invariabil mediocră.

În schimb, scrierile lui științifice, enorme, sunt dintre cele mai înaripate și strălucitoare, clare și explicite, într-un câmp de studiu relativ arid, unde puțini savanți de orice limbă stau alături de el.

Eliade transformă lumea stearpă, morfologică, în romantism, ca un magician. El face filozofia o plăcere, chiar și pe Hegel, cel indigerabil. Sclipitor!

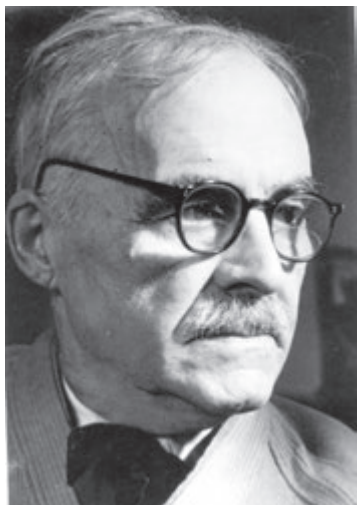
Un lucru pe care nu l-am înțeles la Eliade. Omul acesta s-a ținut cu dinții de limba română,

mai ales de scriere. Cred că i-a fost frică. Panica și deznădejdea de scriitor în fața unei limbi noi și ostile. Este greu de confruntat, să te silești adică în strămtorile ei.

Un alt mare român, Emil Cioran, scrie undeva că i-au trebuit 12 ani de tăcere ca să-și regăsească limba literară. Și mai spune Cioran, în același loc, despre emigrație, citez din memorie: "...Noi nu emigrăm într-o altă țară, noi, emigranții, ne ducem acolo ca să ocupăm o limbă".

Da, este o luptă și un asediu dureros, atroce, ani și ani, un război de atrițiune, pe care nu-l vei câștiga decât atunci când, mai întâi, îți dai foc ție însuși în fața redevitei... ■

CID

În marginea drumului

În spatele cazarmii. Soldatul din curte trebuie să fie un recrut. El poartă uniforma unui număr mai mare, ca în spitale și ca la închisoare un pipernicit nou-venit hainele precedentului voluminos. Mînecele îi ajung pe unghii, gulerul lasă loc în spate ca un ham cu jug. Pantaloul e adunat subțire, la spate, și vipușca incertă s-a șters ca o dungă de creion roșu, între buzunar și bocanc.

Și-a uitat capelul în cazarmă și a ieșit pe poartă cu capul gol, un cap cărămiziu, cu părul gălbenuș, descins și naiv ca un cangur. Un braț îi ajunge aproape de pământ, ca la maimuțe și ca brațul de bronz al doctorului Istrate din parcul Filaret, se întinde cîteodată afară din cale și măsură. Pînă a nu fi luat și strîns la piept un pachet adus de acasă, soldatul părea să aibă patru picioare, adunate laolaltă, ca la caii cocoșați de poveri și

care rînjesc, dintr-o bătrînețe prematură a scheletului, unei deziluzii.

Surîde și soldatul, cu gingiile lui opărite. Pielea-i nerasă împrejurul gurii, pe falcă și bărbie, zbîrcită de întrebuițare și jigărită, schițează sentimente turburate, și expresia feței lui amintește fizionomia imobilă și impenetrabilă a găinii, care, voind să excepteze regula, s-ar căzni să se bucure și să exteriorizeze. Ceva de crocodil și ceva din litera F majusculă transpare în trista lui codeală sufletească. Uneori seamănă cu o mătură sau cu un geamantan de imitație cu o ureche. Probabil că nicăieri în ființa recrutilui nu există nici o rotunjime și că toate mădularele lui, coastele, scîndura spinării, fluierile picioarelor și stinghia brațelor, se comportă ca niște scule de lemn și ca niște surcele.

Ochii lui sînt tot atît de nefericiți, purtînd în albastrul lor incolor o nuanță de cocă de lipit, în care fierbe o pensulă eternă. Și totuși e singura secundă de entuziasm pe care o încearcă sufletul recunoscător al recrutilui, de cînd a pus pe el uniforma glorioasă a Statului prevăzător. Cei de-acasă au venit să-l vadă și i-au adus merinde, porția sărăcăcioasă a privațiunilor familiale, înfășurate într-un ziar vestejit. Cîteștrele fetele, surorile lui, au venit, în onesta lor petică îmbrăcăminte, din care nici o cochetărie nu a mai fost în stare să scoată nimic. Sînt surorile lui, căci aduc cu soldatul, și nici una din mișcărilor lor nu trădează nici o simțire sensuală. Ei s-au sărutat cu buzele uscate, ca niște păpuși cu gura cusută și cu pipăitul pierdut, ca niște păpuși culese din gunoiul boieresc, după ce au rămas chioare și strîmbe. Una l-a sărutat pe păr, și cea mai mică s-a ridicat pînă la bărbia lui nerasă.

Nici unul nu știe să întrebe nimic. O lumină fumurie vine de undeva din cerul plumbuit, și personagiile întîlnite au încremenit, uitîndu-se trei fete la un soldat și un soldat la trei fete. Între cei patru frați se leagăna o dragoste indiferentă ca o frînghie, pe care se uscă rufele uneia și aceleaiș ființe, cămașa, nădragul, gulerul și ciorapul, neîntocmindu-se decît prin încheiere de nasturi.

- E cam frig, afirmă o fată.

- O să se schimbe vremea, verifică soldatul.

În poartă, sentinela, cu baioneta la pușcă, așteaptă visător să treacă termenul serviciului militar. Că trece încet, că stă, la începutul toamnei, cu dormitorul rece, cu baioneta rece, cu satul rece, cu cîmpia rece, parcă e totuna, într-o viață rece... ■

(Din volumul *Răzlețe*, Editura pentru literatură, București, 1965)

RESTITUIRI

Mănăstirea Putna.

Ctitorie a lui Ștefan cel Mare.

Foto: arhitect Eugenia Greceanu, 1955

Mănăstirea

Peste-al turnurilor tale luciu stins,
 Mănăstire, s'au prelins
 Albe ierni cu vijelii,
 Primăveri în colb de floare,
 Veri cu roade coapte'n soare,
 Toamne cu melancolii,
 Prăfuind pustietatea adormită prin chilii.
 Dar culegătoarea vreme, în ne mai umplutu-i vas,
 A cules ce-a fost vremelnic
 Și-a rămas
 Amintirea scrisă'n piatră și pe file de pomelnic.

Toaca bate
 Dup'amiaza jumătate,
 Toaca bate
 Izvorând ca din adâncul veacurilor primitive,
 Sunete evocative
 Se ridică și recad
 Cadențând singurătatea din pădurile de brad.

Cu ecourile line
 Se coboară'n mine
 Sufletul străbun
 Și mă face mai puternic,
 Mai cucernic
 Și de mii de ori mai bun.

Cum din slujbele trecute, arse'n smiră și'n tămâie
 Pe sub bolțile bătrâne stăruie să mai rămâie
 O mireasmă de-amintire,
 Mănăstire
 Sufletul pe care-l porți
 Este supraviețuirea milioanei de morți.

Când răsfir îndușoată, inima pe care-o am
 Peste vatra unei patrii, peste timpul unui neam.
 Simt adânc pe fericirii, cari în stratul vremii dorm,
 Cum sporesc fluidu-acesta furtunatic și enorm
 Voevozi, popor și clerici
 Ce din prapuri de biserici
 Simțeau flamuri de război,
 Când iubirea de moșie și de lege și de noi
 Din pioși făcea eroii și pioșii din eroi.

Odihnească'n pomenirea veacurilor românești
 Mic și mare:
 Adormiți în mausolee sub pisanii lapidare
 Ori sub crucile umile dintr'un cimitir stingher,
 Tu, cu harurile tale, veșnic să ni-i adumbrești,
 Voevod lângă boier
 Și boier lângă țăran:
 Umilița din suman
 Și mărirea din brocardul scump și greu
 Una sunt când stăpânește Țara ta și D-zeu.

Azi te căutăm cu dorul cerbilor după izvor,
 Tu, fântână priitoare adăpării tuturor
 Dogoriți de nvâlvoarea luptei, suntem însetați
 Nu de ură pentru dușmani, ci de dragoste de frați.
 Mănăstire, cuib de aur al războinicei istorii,
 Dă-ne sufletul din tine de evlavii și de glorie
 În putere și'n credința darului pe care-l porți
 Vor lupta cu noi alături milioane de morți. ■

Nichifor Crainic

(Din revista Cultul Eroilor Noștri 3/1921)

Când a sunat goarna despărțirii ...

În vara acestui an s-a stins din viață colonelul Ion Jianu fost, vreme de 20 de ani (1976-1996), redactor-șef al revistelor *Viața militară* (*Viața armatei*), *Almanahul oștirii*, *Îndrumătorul cultural-artistic din armată*, al revistei trimestriale *Viața militară* în limbile engleză, franceză și rusă, o perioadă de timp al *Revistei de istorie militară*, al revistei de sport *Steaua*, al altor publicații sezoniere.

Bărbat înalt, impozant, cu ochii de un azuriu irezistibil, de s-au topit generații de cucoane după el. De la instalarea în scaunul de redactor-șef aș putea spune că s-a călugărit, zicând, asemenea unui personaj celebru: onoarea e dulce și borșul e acru!

Nici în visele mele cele mai edulcorate n-am avut parte de un șef mai blând, mai drept, mai înțelegător, cu un infinit respect și flexibilitate față de cuvântul scris de colegii săi din redacție. (Nu pot nega, de-a lungul timpului au fost și unii șefi care mi-au frecat ridichea, mi-au recomandat să fiu mai productiv în epitețe, să nu mai alerg după cai verzi pe pereți!).

Cu Ion Jianu redactor-șef nu eram subordonați, în ordinea gradelor și funcțiilor, cum militărește s-ar înțelege, ci colegi, prieteni, respectați publiciști, poeți și scriitori (unii cu cărți care le fac cinste și azi, deși au fost scrise într-o perioadă neguroasă): Mircea Radina, Ion Căpeț, Jean Gheliuc, Traian Reu, Nicolae Dumbravă, Ion Aramă, Vasile Preda, Nicolae Boghian, Viorel Domenico, George Florin Cozma, Șerban Ionescu, Mircea Soreanu, Ion Pelearcă, Ilie Manole, Gheorghe Vartic, Adrian Mierlușcă, Maria

Predoșanu, Radu Voinescu, Liviu Vișan, Constantin Strună. Aceștia au fost ziarisții cu care a colaborat două decenii și care s-au bucurat de o reală și sinceră prețuire din partea sa. Nu l-am auzit niciodată ridicând tonul, nu l-am auzit vreodată căutând nod în papură, tunetele și fulgerele de la Consiliul politic superior al Armatei, de la Biroul de presă erau suportate numai și numai de el, pentru a ne ocroti și a menține în redacție un climat destins, propice creației.

Câteodată, eram noi, pălmașii, mai catolici decât Papa, autocenzurându-ne. Depun mărturie că n-am primit indicații, sugestii, scrie așa sau așa, când îmi luam ranița și plecam pe teren. Terenul fiind suma unităților armatei române din toate colțurile țării. Sutele de reportaje, articole, însemnări, medalioane le-am conceput așa cum am dorit și m-am priceput, inspirat de curajul și demnitatea soldatului de pe câmpul de instrucție. N-am știut ce este aceea o corecție ideologică sau politică venită din direcția Ion Jianu. Niciodată n-a adăugat, n-a modificat. Toate, cu bune și cu rele, îmi aparțin! Pentru sceptici – n-au decât să citească, din paginile de arhivă,

reportajele mele. Stau și mă mir cum de s-au întâmplat asemenea minuni cât am fost salahor al acestei reviste! Poate, judec acum, pentru că eram definiți ca *revistă de literatură și artă*, iar supervizorii propagandei erau cu atenția fixată pe ziarul principal al armatei *Apărarea patriei*.

Aș putea povesti multe episoade din istoria redacției în centrul cărora m-am situat împreună cu redactorul-șef. Mă limitez la unul singur. Cu ocazia unei aniversări personale, am invitat acasă (nu la restaurant!) întreaga redacție, soția mea Elena fiind și o neîntrecută bucătăreasă. Într-un colț de perete era agățată o icoană. Când aveam musafiri (nu eram eu cel mai curajos om de pe vremea comunismului!), bântuit de neliniștile vremurilor, ascundeam icoana din colțul casei. Atunci, copleșit de griji, am uitat. La urma urmei, aveam o încredere nelimitată în colegii mei. Îi consideram oameni dintr-o bucată, în conflict cu realitatea politică pe care, în cercuri intime, o parodiau. Au mâncat și au băut vin, adus de la tata socru de la țară. S-a găsit totuși cineva care l-a pus în temă pe Ion Jianu că Strună are o icoană pe perete. La câteva zile, Jianu mi-a zis între patru ochi: Costică, de ce n-ai dat jos icoana? Am uitat, i-am zis din prima și el a surâs. Apoi, de față cu toți colegii, mi s-a dat sarcina să întocmesc un referat despre ateism și să-l prezint la pregătirea politică. Probabil că a răs pe înfundate și cel care a avut mâncărici la limbă; prevăzută la două săptămâni, pregătirea politică n-am ținut-o niciodată din criză de timp! Din respect pentru Jianu, nimeni n-a scos o vorbuliță până la Revoluție despre acest moment.

Jianu era dispus să scoată singur revista, numai să nu semene discordia în redacție. Munca stăruitoare, generozitatea, dăruirea l-au făcut mai bun decât noi toți la un loc! Târziu am realizat ce om și

ce profesionist a fost redactorul-șef Ion Jianu. Toată ziua lucra în redacție sau dădea *Bun de tipar* la Casa Presei. Singura deconectare pe care și-o permitea, pasiunea de căpătăi era șahul. Îl aștepta pe publicistul Ion Cârje, profesor la Facultatea de jurnalistică și redactor-șef la revista *Lumea*. Întrecerea era aprigă, se gratulau reciproc și fumau ca niște turci de abia li se mai zăreau siluetele prin perdeaua de fum.

Suntem demult pensionari și un lucru ciudat, inexplicabil, s-a întâmplat în ultimii zece ani. Nimeni n-a mai reușit să ia legătura cu respectatul nostru redactor-șef. Doar zvonuri de boli și nu e locul să le numim. Am sunat și la ușa lui, în zadar. Personal, l-am trecut pe Ion Jianu în pomelnic la morți. Așa cum s-a întâmplat după război, când mulțime de părinți și soții i-au pomenit în biserică pe ostașii dispăruți sau luați prizonieri, unii dintre ei întorcându-se acasă și după zece ani! Chiar mi-am propus anul acesta să merg la Cimitirul militar *Ghencea 3* cu datele sale, să localizez mormântul și să-i duc o floare. N-a fost să fie pentru că în luna iunie am fost anunțați de moartea sa. Am rămas, cei care mai trăim, stupefiați! Ce destin înfrorător! Ce boli au făcut să nu mai știm de el? Cine l-a însoțit pe ultimul drum, noi aflând prea târziu?

Redactorul-șef col. Ion Jianu, cum a trăit – fără să deranjeze pe nimeni, fără ambiții deșarte, fără veleitarism, urmându-și mereu chemarea inimii – la fel a și plecat, când goarna despărțirii a sunat, ca un anonim, fără măcar un cuvânt de mulțumire din partea colegilor, fără să se știe cine a fost și cum s-a jertfit pentru noi și pentru presa militară! Născut la 24 martie 1938 la Galați, anul acesta a împlinit, înainte de a ne părăsi, 86 de ani. ■

Constantin STRUNĂ

Polonicul doamnei Prașca

Cristian CRĂMPIȚĂ

...Pentru mine, povestea aceea e stranie, dură, ticăloasă, tragică. Nimic nu este din Sibiul meu drag, și nici din Turnișorul zonei românești a doamnei Prașca. Un alt loc la țară, decât acesta, de unde cumpăram lapte proaspăt, unt și brânză, nu cunosc. Acolo, văd că și mărginenii români se-nțeleg bine cu sașii care au mai rămas. Salata, ceapa verde, ridichile și ce mai are doamna Prașca pe pământul din spatele casei nu le fură nimeni. În siguranță, și animalele din ogradă. O spune chiar ea, vorbind bunicii, despre vecinii ei.

Mi-e bine și mie, aici, în curtea așa de mare. În grajdul larg, cu iesle îngrijită și cu ciment pe jos, aș rămâne toată seara. Amestecul de miroaturi îmi place. Și laptele, proaspăt muls, e nemaipomenit de bun. La țară e multă muncă, dar e timp și pentru mângâiatul unui băiat curios, care-și bagă nasul peste tot, până ajunge la marginea alunecoasă a unui bazin adânc, cu pereți de pământ.

Băiatul e luat de pe marginea lui, pentru că acolo ajung resturi de paie, fân, tulpini de porumb, coceni și dejecții de la cele trei vaci. De aici, încărcată vârf, o roabă duce acest amestec pe câmp. E împrăștiat, ca îngrășământ. Acolo, la marginea bazinului, proptită pe un suport, e o unealtă mult mai mare decât o lopată. E teribilă, înfricoșătoare! O cască de oțel germană – toți puștii știu cum arată – fixată cu șuruburi de o prăjină lungă și groasă. Unealta aceea e un uriaș polonic. Cu ea se umple roaba cu ce e în groapă. Umplerea se face prin multe scufundări de cască. Atunci, acolo, miroase urât.

Fostul război nu-i prea departe. La cinematograful rulează filme, în care căști ca aceea, multe și brutale, cotropesc țări, incendiază sate, distrug orașe,ucid oameni...

Pe aceeași temă, o caravană își întinde cortul lung, din mai multe corturi, în Piața Mică, din Orașul de Jos. Amenajat special, pe un suport lung, de zeci de metri, e o cutie paralelipipedică, la fel de lungă. În ea, fotografiile cu execuții, deportări, orori din lagăre: oameni scheletici, stive de cadavre, crematorii, camere de gazare... Asasini cu căști de oțel.

Le văd și eu, pe o latură a cutiei, prin câte-o ferestruică, al cărei geam e o lupă cu diametrul mare. Sunt zeci de ferestruici. Accesul la lupe, cu fotografia luminată din interior, se face pe rând. Ne mutăm, unul după altul.

Cum de s-au gândit ai mei, să mă ducă acolo, nu știu, dar au făcut ce trebuia. Înfrorător e ceea ce văd. Mi se face frică în cort. Îmi vine să și vomit. Am doisprezece ani. La ieșire, părinții mă iau în primire, îngrijorați. Acasă, imaginile îmi tot revin. Cu ochii pe unealta cască-polonic, mă apucă o frică, imediat ce descopăr rostul ei! Căștile brutale ar putea apărea, să-i termine în chinuri, pe toți din curtea doamnei Prașca. Scufundarea căștii în groapă, o jignire fără seamăn!

Nu ar conta că doamna mângâietoare lucrează la curățirea grajdului, la îngrijirea grădinii și nu e pusă pe batjocorirea purtătorilor de cască.

Răzbunarea nu va veni, mă asigură bunica. Nu mai are cum! Mă liniștesc. Dar, iată, după ani și ani, în mintea și în sufletul meu, polonicul doamnei Prașca devine simbol al condamnării nazismului pustiitor. Așa și locul unde acesta trebuie scufundat și înecat, pentru totdeauna. Polonicul doamnei Prașca, operă de artă, ar trebui expus pe soclu, să îl vadă lumea întregă! ■

VITRINA CU CĂRȚI

Carte distinsă cu Marele Premiu „Comandor Virgil Alexandru Dragalina”

Valentin Ciorbea, *Generalul adjutant Paul Teodorescu (1888-1981). Dimensiunile creativității, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2023.*

Profesorul de la Universitatea „Ovidius” din Constanța ne propune o monografie, într-o formulă grafică elegantă, despre o personalitate de excepție a armatei române interbelice: Paul Teodorescu. S-au mai scris lucrări despre acest general care a făcut parte din elita de comandă și intelectuală a armatei, fiind acceptat, la un moment dat, ca membru corespondent al Academiei Române.

Accentul pe dimensiunea creativității acestui general nu este întâmplător, deoarece din momentul în care a devenit militar infanterist, și nu cavalerist, cum și-ar fi dorit, dar nu a acceptat tatăl său cavalerist-luptător în războiul de independență, Paul Teodorescu a modificat pozitiv și modern tot pe ce a pus mâna – fie teorie, regulamente, structuri, edificii, arme, înzestrare etc, ghidat de o concepție de viață aparte, bazată pe eficiență, modernitate, omenie și devotament patriotic.

Intrat în umbra istoriei, prigonit și hăituit în anii comunismului, pe nedrept, și-a păstrat demnitatea și onoarea, răbdând cu stoicism, dar nu tăcut, toate relele care i s-au făcut. Doar Leontin Sălăjan i-a acordat parțial credit, aprobându-i o locuință decentă în „Drumul Taberei”.

Monografia se vrea o cuprindere totală, privită cu precădere prin prisma celorlalți, a notărilor de

serviciu, notările zilnice ale regelui, arhivele CNSAS și alte memorii, care documentează, chiar dacă într-o marjă inerentă de formalism și subiectivism, imaginea acestui general care a modernizat aviația militară, marina, atâcât s-a putut în condițiile restrictive premergătoare războiului și a lipsei acute de fonduri. Ca întotdeauna!

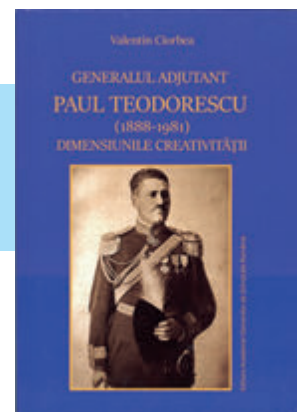
Mintea lui s-a deschis de timpuriu, imediat după Marele Război, când a fost trimis în Franța la studii, unde a terminat teoria și practica cu brio. Un model!

Teoreticienii militari francezi adoptaseră formula Regelui Soare – L’Etat c’est moi! – la nevoile modelării armatei de către ofițeri foarte bine instruiți: „Le régiment c’est le colonel!” a mareșalului Foch – „Le regiment c’est image du colonel!”.

Comandantul, în măsura în care e model din toate punctele de vedere, are toate calitățile complexe și complementare presupuse de funcție, are capacitatea de a transforma unitatea.

Generalul adjutant Teodorescu are prilejul să verifice acest adevăr, în preajma celui de-al doilea război mondial, când în calitatea sa de subsecretar de stat și apoi de ministru al aerului și marinei face controale inopinate la unitățile din diverse garnizoane, acoperind întregul teritoriu al României. Cele mai slabe unități, administrativ, organizatoric, disciplinar etc., par a fi cele dintre Nistru și Prut.

Pregătirea profesională, moralul și moralitatea, intelectul și cultura, condiția fizică și rezistența definesc

ofițerul model și prin el succesul procesului de instrucție în unitatea militară. Constatările lui din teren sunt la mare distanță de publicarea primelor lucrări despre instrucția într-un regiment de infanterie, și ele creionează, vai, o imagine nu prea încurajatoare despre armată, care doar pe ici-colo pare a fi ieșit din încremenirea provincială.

Pregătirea soldaților în diverse specialități, inclusiv alfabetizarea celor neștiutori de carte, are pe de o parte importanța sa practică pentru armată și comportamentul pe front, iar pe de altă parte și un efect social benefic, când acei tineri modelați în armată se întorc în comunitățile lor.

Paul Teodorescu are un principiu moral de sorginte țărănească – acela de a-i trata și de a pretinde comandanților de a fi tratați toți cu omenie, drept și cu înțelegere, de la soldat la ofițer. Așa obține o stare morală bună, încredere, loialitate și hotărârea de a se pregăti și de a învinge.

Obiectivul său pe tot parcursul profesional a fost ieșirea din canoanele regulamentelor și instrucțiilor vechi și calchiate aproape după cele străine, și crearea unei concepții naționale, adecvată condițiilor românești, în care modernizarea tehnicii și armamentelor să fie introdusă cu îndrăzneală. Nu e doar o ambiție, ci o mare necesitate de racordare

a armatei române la nivelul celor occidentale, mai cu seamă că toată lumea simte că Germania pune lumea pe focul războiului și că acesta va izbucni, nemulțumirile generate de Trianon fiind evidente, însă nu se știe în ce direcție o va lua. Calul și călărețul – imaginea cavalerismului cu sabia scoasă ies din istorie, în era în care motorizatele își ard combustibilul pe sol, în aer și în apă.

Înzestrarea cu tehnică modernă a marinei, a aviației este tema constantă a preocupărilor lui ca responsabil de domeniu, precum și în discuțiile permanente la audierile de la regele Carol II. Fiind într-o relație de apropiere și încredere reciprocă, regele este la curent cu toate neajunsurile existente în armată, cu toate nevoile și inhibițiile, cu tot conservatorismul și corupția.

Generalul Paul Teodorescu dedicat în totalitate carierei militare, fapt carfe l-a și oprit de la a-și întemeia o familie, este recunoscut în lumea culturală a țării ca personalitate puternică și polivalentă care a adus, prin lucrările sale, prin acțiunile sale concrete de modernizare a locurilor și lucrurilor prin care trecea, o contribuție reală și importantă la propășirea țării, armata fiind desigur una din instituțiile ei de bază. Ca urmare, a fost ales în 27 mai 1938 membru corespondent al Academiei Române, la Secția Științifică.

Și-a pregătit teza de doctorat la Sorbona pe o temă de istorie – războiul turco-român, i-a fost acceptată, a fost stabilită comisia de doctorat, dar nu a apucat s-o susțină. A fost retras din postul de atașat militar la Paris pentru a fi numit director la Școala Superioară de Război la 1 decembrie 1936. Din varii motive nu a putut-o suține public niciodată, deși a încercat până la sfârșitul vieții să ajungă la Paris pentru a-și împlini visul.

Profesorul Valentin Ciorbea dezvoltă subiectul și relatează pe

larg structura și conținutul tezei sale, cu tema războiul nostru de independență. Un studiu la fel de interesant comentat de autorul monografiei este „Contribuția Armatei Române la victoria Aliaților”, o conferință de fapt rămasă nepublicată, prin care se face o analiză metodică a rolului jucat de armata română în campania din vest, începând cu ruperea frontului la Cotul Donului. Paul Teodorescu identifică zece contribuții majore ale armatei române la zdrobirea și obținerea victoriei de către aliați, cu prețul a 150.000 de vieți jertfite. Desigur, în această cifră nu sunt cuprinse victimele prizonieratului. Era prea devreme și inoportun să-i amintești ocupantului rus că în Siberia lui a declanșat intenționat o mașinărie de distrugere a militarilor români.

Nu știm prea bine de ce mareșalul Ion Antonescu l-a pensionat și nici după 23 august 1944 nu a fost în zona de interes a conducerii armatei, deși el ar fi dorit să se reactiveze, să preia comanda unei mari unități și să lupte în campania din vest. Poate loialitatea și apropierea vădită de regele Carol II a fost cauza, deși a fost avansat la următorul grad de general. Se vehiculează ideea că l-ar fi vrut în guvern ministrul lucrărilor publice, dar el n-ar fi acceptat, nedorind să lucreze cu Ion Antonescu.

După 18 ani de colaborare loială și stimă reciprocă, generalul Paul Teodorescu simte nevoia să-i facă un partid lui Carol II. Desigur, primează multe calități pe care i le descoperă și care, privind în urmă cu obiectivitate, sunt reale multe dintre ele, dar din păcate toate acestea sunt umbrite de pasiunea morbidă pentru femei, cu o scuză (priaprismul) slăbiciunea psihologică, calitatea proastă a celor de care se lăsa înfleunțat, lipsa de voință etc. Desigur, nu amintește nimic de dorința dictatorială, de pierderea teritoriilor românești, de incapacitatea de a lupta pentru ele,

nici diplomatic preventiv, nici la părăsirea lor de către armată fără a se trage măcar un foc.

Generalul Teodorescu a fost un singuratic, care a știut să relaționeze cu oamenii, să-i iubească și să-i aprecieze. L-a ajutat poate și credința lui creștină care a dublat-o pe cea militară. Ca ministru al Aerului și Marinei a ridicat din ruine mănăstirea Dintr-un Lemn, redându-i în timp strălucirea de altădată, prin fonduri și mână de lucru militară furnizată de unitățile pe care le avea în subordine. Acesta este și argumentul adus mitropolitului, care a acceptat ca mănăstirea să fie dedicată (închinată spiritual) aviatorilor, marinarilor și militarilor din unitatea de gardă. Și ea este și astăzi un loc de pelerinaj anual care se întâmplă de Sfinții Petru și Pavel.

În acest așezământ s-a și retras în ultimii ani de viață, obosit de nedreptățile ce i se făcuseră, inclusiv cinci ani de detenție pentru tentativă de trecut ilegal frontiera, și mai ales de titanica luptă, ca într-un teatru absurd, pentru recăștigarea dreptului de pensie și calcularea corectă a acesteia.

Profesorul Valentin Ciorbea l-a descoperit prin acest așezământ monahal curios ca destinație, unde Paul Teodorescu este și înmormântat în fața biseriței de lemn inițiale, care dă și denumirea locului. A descoperit specificul militar al lăcașului, personalitatea coplesitoare a generalului, spiritul rafinat și complex pe care l-a lăsat să cadă între lucrurile lui din muzeul mănăstirii, organizat în casa brâncovenească, domnească, de lângă biserica de zid. Constituirea Centrului de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata României și revista „Misiunea” pe care o editează sunt un omagiu adus generalului de oamenii de cultură și istorie care slujesc ideea cu devotament și generozitate. ■

Carte distinsă cu Premiul „Sublocotenent Ioan R. Marinescu”

Ionuț-Mihăiță Ocoleanu, Marius-Daniel Bojor, *Noi am luptat în Cotul Donului, mărturiile ofițerilor și subofițerilor scăpați din iad. Declarații, hărți, dări de seamă. Documente inedite integrale*, Editura militară, 2023.

Titlul foarte explicit al acestei lucrări, apărută prin grija și efortul a doi cercetători indică clar că avem de-a face cu o lucrare elaborată după rigorile stricte ale cercetării istorice, prin care ne sunt puse sub ochi documente autentice și inedite.

Istoricul Adrian Pandea, fost director al Editurii militare, semnează prefața volumului, prin care face judecăți de valoare asupra rostului acestei lucrări – acela de a fi folosite de cei interesați, la reconstituirea evenimentelor tragice pe care militarii români le-au trăit în dramatica înclăștare de la Cotul Donului, din noiembrie-decembrie 1942.

Documentele sunt mărturii autentice ale ofițerilor și subofițerilor supraviețuitori, care au răspuns în scris, mai sec sau mai detaliat, după cum a fost forța de exprimare a fiecăruia, la un fel de chestionar-anchetă inițiat de Marele Cartier General, organizat imediat după tragedie, completat însă și cu rapoarte de analiză ale marilor unități, la care se adaugă în 1945 o lucrare cu același caracter întocmită de generalul Petre Dumitrescu, comandantul Armatei a 3-a, cea care a fost distrusă la Cotul Donului.

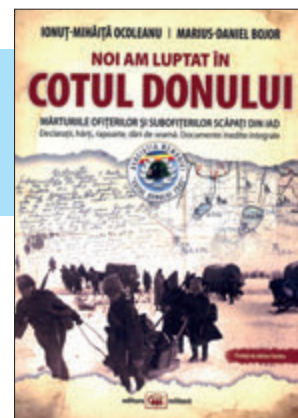
Acest gen de anchetă a apărut din nevoia de a se înțelege cât

mai corect ce s-a întâmplat, care sunt cauzele și ce învățăminte se desprind, pe fondul unor acuzații de lașitate și trădare care se formulau de către germani, dar și în interiorul țării, de către unii, pe care Petre Dumitrescu îi considera frustrați și neinformați, mai ales că nici nu fuseseră implicați direct în evenimente.

Autorii acestei cărți scot din arhivele militare și nu numai aceste declarații-mărturii, luate la cald – în raport cu distanțarea de evenimente și fac o selecție, pe care cititorul obișnuit, dar mai ales cercetătorul avizat, își poate face o impresie, cât mai aproape de realitate. Spre deosebire de memorialistica propriu-zisă apărută după 1990, în care, vrând-nevrând, apare marja de subiectivism, menită să pună în valoare cât mai bine autorul, aceste mărturii nu pot fi bănuite de subiectivism, decât în foarte mică măsură, unele dintre ele.

Ele nu sunt menite să depisteze eroismul, deși referiri la gesturile eroice nu lipsesc, ci să descrie fiecare, din perspectiva lui ce știe, ce a auzit, ce a văzut, ce crede că s-a întâmplat, care ar fi cauzele evenimentului prin care mărturisitorul, el personal, a trecut. Rapoartele marilor unități sunt analize ample care privesc evoluția evenimentelor panoramic, de la nivel strategic, analizând cauzele și greșelile proprii, dar și cele generate de viziunea strategică de ansamblu a germanilor, ca element decisiv în lupta de coaliție.

Descrierile conținute de

mărturisiri sunt documente autentice ale căror trăiri personale, care pus cap la cap, alcătuiesc un portret general al tragediei, o realitate în mișcare, în care oameni, pe un ger cumplit și în condiții de ceață, încearcă să reziste cu disperare, să-și îndeplinească misiunea de a opri puhoiul armatei roșii, care venea ca din neant pe valuri de blindate care făceau prăpăd. În două sectoare de câte 1012 km fiecare, în care rușii au rupt frontul, raportul de forțe în favoarea lor era de până la 9/1, în condițiile în care forțele românești erau întinse ilogic și inefficient pe 130 km, iar în rezervă nu era aproape nimic, dacă ne referim la acele batalioane simbolice. Rușii au învins cu puterea tancurilor și cu puhoiul de militari care se revăsrau peste Don și nu prin fapte de vitejie ieșite din comun.

Comandanții români văd toate acestea, nu pot conta pe niciun adevăr, caută să-și salveze trupa și tehnica, averea de luptă, căutând brusc, fiecare cum poate, locul pentru a ieși din încercuire sau din iad, cum plastic este numit locul măcelului.

Într-un fel, această lucrare, dincolo de caracterul mărturiei autentice, este un roman al celor șase zile tragice, în care personajele își intersectează destinele și le unesc fără intenția inițială, într-o poveste a sincroniei de genul celei realizate

de James Joyce în romanul „Ulise”, intrat în literatura universală. El, romancierul, surprinde viața unei comunități, într-o singură zi, prin ochii și prin ființa fiecăruia din locuitorii săi.

Una dintre întrebările puse în respectivul chestionar – chestionarul este în sine un ghid organizatoric menit să-l ajute pe cel care scrie – este referitoare la tratamentul aplicat prizonierilor români, sau mai exact prezumtivilor prizonieri, deoarece multe victime nu ating acest statut, fiind măcelărite pur și simplu. Am putea invoca regulile războiului pentru a ne alimenta indignarea, însă acestea sunt călcate aproape de toate părțile. Partea rusă însă face exces. Oare mai mult decât partea germană, în teritoriile ocupate? Cred că nu, dacă suntem sinceri. Pe de altă parte, putem înțelege că ei își apără patria, alimentați motivațional de o ură fără margini, bestială, față de inamicul invadator. Pentru români cu atât mai mult din cauza mult disputatei Basarabii!

Din acest motiv, dar poate și

din cauza sălbăticiiei acestor trupe adunate de prin adâncul Rusiei, s-au întâmplat atrocitățile acelea de nedescris.

Sublocotenentul de rezervă Necula A. Androne declară că a auzit „domnii ofițeri și subofițeri români, care în majoritate erau împușcați, iar trupa era dezbrăcată de haine și încălțăminte călduroasă, dându-i-se altele proaste în loc.”

Din auzite adevărul poate fi deformat. În acest caz un sergent major Gălbează Alecu (R 16 Art.) scrie: „Față de prizonierii noștri rușii s-au comportat foarte rău, omorându-i sau dezbrăcându-i de haine complet, lăsându-i în pielea goală. În timp de cinci zile de încercuire am văzut la răspântii de drumuri sute de morți români dezbrăcați și sfârâmați de tancuri, și semne de lovituri de baionetă”.

Iar la 7 mai 1943, la Iași, un alt rezervist, sublocotenentul Băzu Vasile, din D 6 I, declară: „În retragere am observat că bolșevicii au împușcat, jefuit și călcat cu tancurile mulți dintre soldații români”.

Tabloul măcelului este înfiorător.

Se știe însă că rușii au luat și prizonieri. Un aviator care face recunoașteri scrie că a văzut trei coloane de prizonieri români, circa 2000 de oameni, mărșăluind sub paza soldaților sovietici călări. Există și o fotografie în acest sens.

Acești militari, scăpați de moarte pe câmpul de luptă, se îndreptau, câți au putut ajunge, spre adâncurile Siberiei, celălalt iad, unde se murea lent de epuizare, frig, foame și sete, de boli pe care nu le trata nimeni.

Totuși, numărul prizonierilor luați de pe front, pe câmpul de luptă, pare a fi mai mic decât prizonierii pașnici, capturați de ruși după ordinul regelui Mihai de întoarcerea armelor, fără nicio pregătire, fără nicio garanție, între 23 august-12 septembrie 1944, dar și după aceea.

Cartea aceasta este drama teribilă a unei armate, Armata a 3-a, care a fost nimicită la Cotul Donului, din foarte multe cauze și despre care n-am putut vorbi corect și deschis până după Revoluție. ■

Grigore BUCIU

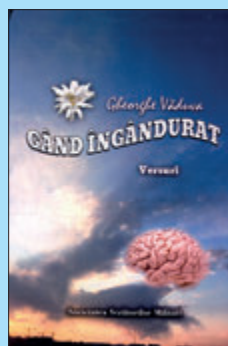
SEMNAL EDITORIAL

Călin Hentea, *Istorie, film și propagandă*, Editura militară, București, 2020.

Ion Brichius, *Strajă la Nistru*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2009.

Gheorghe Văduva, *Gând îngândurat*, versuri, Societatea Scriitorilor Militari, București, 2024

Tudor Nicola, *Regimentul 91 Vânătoare Deveselu*, Pionier al tragerilor aeriene reale de luptă, 2024.

Ioan Scurtu, *Martor la impunerea, evoluția și prăbușirea regimului socialist totalitar din România (1957-1989)*, Editura Junimea, Iași, 2024.

Colonel ing. Cristian Crâmpîță

A murit colonelul ing. Cristian Crâmpîță.

Într-o armată în care spiritul de corp pare să fi murit de mult, într-o lume a rezerviștilor militari divizată din interior și umilită din afara ei, moartea unui colonel în retragere este o știre care, astăzi, nu spune nimic. Agențiile de presă și marile cotidiene nu s-au înghesuit să acorde clipa de grație memoriei unui strălucit ofițer al armatei române. Pe ecranele televiziunilor, unde senzaționalul, scandalul și „noua țiganiadă” dâmbovițeană fac „ratingul” mult râvnit al companiilor media, nu a avut loc – și nici nu va avea loc vreodată – o știre despre moartea unui colonel.

Și totuși, câtă lume știe că ofițerul care a fost condus, miercuri, 20 noiembrie 2024, pe ultimul drum în cimitirul militar Ghencea 3, va rămâne în istoria postdecembristă a României drept primul ofițer român care a comandat un teritoriu în Africa – regiunea S-E Cuando-Cubango, Angola – în cadrul misiunii UNAVEM III, mai 1995-mai 1996, a cărui suprafață este mai mare decât suprafața României interbelice?

A murit colonelul ing. Cristian Crâmpîță. O spun cu tristețea celui care l-a cunoscut îndeaproape și s-a bucurat de prietenia lui, dar și cu speranța că, așa cum afirma un filosof și scriitor latin, el n-a murit pe de-a-ntregul. El continuă să trăiască printre noi prin opera lui. Spiritul și numele lui vor rămâne prin cărțile sale, îndeosebi prin acel strigăt, prin acea chemare în limba somaleză, de pe coperta celei mai valoroase creații pe care ne-a dăruit-o: *Kaalay, Kaalay! Vino, Vino!*

Născut la 3 aprilie 1943, în familia unui ofițer din Sibiu.

Studii. Liceul Militar “Dimitrie Cantemir” (1958-1960) și Liceul Militar “Ștefan cel Mare” (1960-1962); Școala Militară Superioară de Ofițeri “Nicolae Bălcescu”, arma infanterie (1962-1966); Academia Tehnică Militară (1968-1972).

Funcții. Ofițer de comandă (1966-1968) și inginer de tancuri (1972-1974) în unități militare; ofițer documentarist și traducător, Centrul de Informare și Documentare (1974-1990); redactor și șef de rubrică tehnică militară și știință, Observatorul militar (1990-1998); locțiitorul comandantului Spitalului Militar de Campanie nr. 50, UNOSOM II, Somalia (ianuarie-octombrie 1994); comandant al regiunii S-E Cuando-Cubango, UNAVEM III, Angola (mai 1995-mai 1996).

Trecut în rezervă (1998); redactor, ziarul *Curentul*; misiuni sub egida OSCE (Kosovo) și ONU (Sudan, Somalia).

Bibliografie. *Sângeroasa destrămare. Iugoslavia*, Editura Silvi, 1994; *Kaalay! Kaalay! Voluntari la Mogadiscio*, Editura Pim, 2015, 2017, 2019; *Haremul cu poarta gri-șobolan*, Editura Pim, 2018.

Data morții: 17 noiembrie 2024, București.

Cristian Crâmpîță a fost un simpatizant și un prieten apropiat al Cultului Eroilor. (D.D.R.)

Comandor Virgil Curea

Cu sufletele împietrite, am aflat de moartea camaradului nostru, comandor Virgil Curea. Știm de suferința prin care trece și, totuși, speram ca el să mai poată rămâne printre noi o vreme.

Dumnezeu însă s-a grăbit să-l ia. Ceasul despărțirii a sosit, lăsând în urmă un gol imens și multe lacrimi.

S-a născut la 2 decembrie 1954 în Drobeta Turnu Severin. După absolvirea Liceului Teoretic nr. 3, din orașul natal, a optat pentru cariera militară. A urmat cursurile Institutului de Marină “Mircea cel Bătrân”, fiind promoție 1978, arma marină, specialitatea navigație.

A fost repartizat la Divizionul 92 Vedete Dragoare Fluviale, unde a fost comandant de vedetă dragoare fluvială în perioada 1978-1983. Între anii 1983-1988 a activat în Divizionul 61 Vedete Dragoare Fluviale, ocupând alte funcții importante. Începând cu anul 1988 a fost comandant de secție în Divizionul 61 Vedete Dragoare Fluviale până în anul 1999.

De-a lungul carierei sale a fost răsplătit cu diverse ordine și medalii pentru rezultatele deosebite obținute în activitate.

A trecut în rezervă la 15 iulie 1999. După trecerea în rezervă, și-a pus întreaga putere de muncă, pro bono, în slujba camarazilor în rezervă și în retragere, activând în cadrul asociațiilor acestora. Din 2012 a fost ales președintele Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”, Filiala județului Mehedinți.

Rămân neconsolați în durerea lor soția, Ana și familiile celor trei copii!

Prietenos și sociabil, totdeauna dispus să ajute pe cei din jur, lasă în urma sa o amintire plăcută tuturor celor care l-au cunoscut. A fost înmormântat joi, 2 mai 2024, în cimitirul orașului.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!
Sincere condoleanțe familiei!

Biroul Permanent al Filialei Județene DECEBAL Mehedinți a ANCMRR și Filialei județului Mehedinți a Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”

Mesajul pentru viitor al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”

Înalt Preasfântul Părinte Arhiepiscop al Râmnicului,

Încredintăm bisericii, pe care sfântia voastră o păstărește și acestui sfânt lăcaș episcopal, acest vas cu țărână sacralizată prin jertfă, cu rugămintea, de a fi sfântită, îngrijită și păstrată atâta timp cât poporul român și credința lui, în Isus Hristos vor dăinui.

Pământul acesta, puțin și prețios, a învelit trupurile ostașilor căzuți în luptă pe întinsul acestui vechi județ. A stat peste oasele celor ce și-au lăsat plugurile în brazdă și au alergat să apere această țară, să o întregască și să o lase urmașilor, așa, cum Dumnezeu a încredințat-o strămoșilor noștri, cei scufundați în negura timpului.

Sufletele celor ce au făcut suprema jertfă pentru țară și neam au sacralizat această țărână, înainte de a se ridica la ceruri și a intra în oastea cea mare a Domnului.

Camarazii noștri din Asociația Cultul Eroilor „Marele Basarab” a județului Valea au ridicat-o de pe morminte, cu smerenie și recunoștință, cu grija de a nu deranja oasele celor căzuți, zidite în temelii, țării întregite. Au adus-o aici, ca să fie, pentru generațiile viitoare, monument al jertfei naționale, loc de reculegere și pelerinaj, de aducere aminte și de cinstire.

Ostășii eroi, sfântii laici ai acestui pământ, nu ne mai cer nimic, însă noi – și cei care îi plâng, uneori și cei care nu – îi plâng, – le dăruim, lor totul. Putem să tăcem sau putem să le arătăm acest lucru, purtând țara în inimă, aprinzând o lămpă, așezând o floare și punându-i, cu nume și fără nume, în rugăciunile pe care le șoptim pentru noi!

Ridicăm, împreună, la rang de monument comemorativ de război, această țărână reunită, spre veșnică pomenire a lor, noi, cei care am moștenit țara încredințată de ei, în clipă, când glonțul – și-a coborât sub iarbă.

Împlinim acest gest de recunoștință în aceste zile de septembrie, când se împlinesc 80 de ani de la luptele grele care s-au dat pentru eliberarea Ardealului de sub ocupația maghiară și germană.

Cei câteva, zeci, căzuți împreună cu generalul

Grigore Bălan, la Slăntu Gheorghe, cei 65 căzuți la Păuliș, cei 11 000 căzuți la Darba de Mureș și în toate locurile până dincolo de Carei, se adaugă celor 150 000 pierțiți în războiul antihitlerist, și celor mulți din Marele Război de Reîntregire a României și de eliberare a Basarabiei și Bucovinei.

Coborâți în țărână, departe de ai lor, și în uitare, departe în timp, ei și-au trimis acasă sufletele și, odată cu ele, țara, să locuiască în vatra apărută, cu văduvele și orfanii lor de război, ca, neamul care i-a trimis la jertfă să dăinuiească dincolo de ei.

Noi, cei din Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, sacerdoși fără arginți ai mișcării de cinstire și de nemurire a eroilor poporului român, chemăm prin acest mesaj și prin acest monument care se dezvelește și se sfintește astăzi, 26 septembrie 2024, pe cei din generațiile prezente și viitoare să nu uite istoria, neamului din care se trag, să fie bucuroși și mândri că sunt urmașii celor care au clădit această națiune nu numai cu mintea, inima și mâinile lor, guvernând de credință în Isus Hristos Mântuitorul, ei și cu sângele și trupurile lor.

Păstrați-i pe eroi în inimile voastre, chiar dacă lumea vă cere să tăceți!

Atâta vreme cât nu-i uităm, pe ei – care ne sunt rădăcini, părintești – neamul nostru românesc rămâne nemuritor, oriunde ar fi!

Doamne, Dumnezeule! Ai, Te rugăm, în grija Te, pe toți eroii de pe cuprinsul județului Valea plecați la războaie și risipiți în alte pământuri, precum și pe toți eroii acestei țări, pe care noi o credem, a fi Grădina Maicii Domnului!

Cinstire, recunoștință și amintire fără sfârșit celor căzuți pentru Țară și Neam!

26 septembrie 2024, București

În numele conducerii Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”

Vicepreședinte
General Grigore Buciu

Redactor-șef
al revistei „România, Erosică”
Colonel Dumitru Roman